

קובץ גליונות

אחרי מות-קדושים

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

מצורף:



מודעה רבא לאורייתא

אנו נערכים בימים אלו להמשיך ולהפיץ ביתר שאת את הקובץ גליונות גם בימים אלו בכל המוקדים כפי האפשר.

המעוניינים לעשות מנוי ולקבל את הקובץ לביתם מדי שבוע יפנו למערכת כדי להרשם, ואי"ה כשיצא הדבר לפועל נחזור לכל הנרשמים.

יש להשאיר שם, כתובת, וטלפון. אין ברישום זה התחייבות אלא לצורך הגעה למינימום נרשמים כפי שדורשת חברת ההפצה.

בברכה מרובה

מערכת "קובץ גליונות"

k.gilyonot@gmail.com | 053-3145900

ניתן לשלם

באשראי בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה- 486 קהילות

073-2757000 שלוחה- 4311

או בהעברה לבנק מרכנתיל-17

סניף: 745 מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

- דברי שי"ה-
- דרכי החיזוק-
- ממגד גרש ירחים-
- פניני חשוקי חמד-
- עומק דעת-
- הארה מוסרית-
- רשימות תלמידים-
- מים חיים-
- שואלין ודורשין-
- מסביב לשולחן-
- הפרשה המהנכת-
- נשיח בחוקיך-
- גאון יעקב-
- פנינים משולחן רבינו-
- דהזיתיה-
- תיקוני עירובין-
- וידבר משה-
- אוצר הספרים-
- קול ברמה-

מחבר ספר? הפרסום יקר?

פרסום במדור אוצר הספרים
ממוקד ומגיע בדיוק לקהל היעד
שאתה צריך!
וכל זה במחיר מוזל במיוחד
לתועלת המחברים.

**פנה עוד היום
למערכת 'קובץ גליונות'**

להקדשות/לפניות

להקדשות ע"ג הקובץ / למעוניינים לפתוח מוקד
הפצה באיזור מגוריהם / לשאר ענייני הקובץ -
ניתן לפנות למו"ל:

טל': 053-3145900 פקס: 077-2092005

מייל: k.gilyonot@gmail.com

כתובת: רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

לקבלת הקובץ במייל ניתן להצטרף

ע"י שליחת מייל לכתובת:

kovetz+subscribe@googlegroups.com

לתשלום/לתרומות

במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבהכ"נ:

יש לבחור בלחצן קופות נוספות.

חיפוש, ולכתוב קובץ גליונות.

בטלפון:

נדרים פלוס: 03-7630585 שלוחה 486

קהילות: 073-2757000 שלוחה 4311

בהעברה בנקאית:

מרכזתיל-17 | סניף: 745 | מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

אוצר הספרים

הנחה לסקירת ספרים ומחברים

תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו

שלשה אוצרות נפתחים

קנייני חיים	תגלחת מצוה	תורתו מגן לנו
עובדות והנהגות מרבנו מרן שר התורה הנר"ח קנייבסקי שליט"א ע"ם מ"ח קנייני תורה	ענייני תגלחת ראשונה לקטן כולל תשובות והנהגות ממרן שר התורה שליט"א	והוא הערות וביאורים בסוגיא דרשב"י כולל תשובות והנהגות ממרן שר התורה שליט"א

בימים אלו כלל ישראל עובר את אחת מתקופות המשבר הגדולות שחו
לו מאז ימי שואת אירופה, לא במדינה אחת ולא בארץ אחת, העולם
כולו וכלל ישראל שבשבילו הכל כאומנתנו, עובר טלטלה עצומה, חללי
מניפה בכל קצוות תבל, ואין איש מאיתנו ידע עד מה.

והנה עומד בראשנו מרן שר התורה שליט"א - עמוד האש אשר לפני
המהנה, ומכל קצוות תבל נושאים עין אליו מה המעשה אשר יעשון בעת
זאת.

והמעין חייב בהוראותיו של מרן שליט"א מאז פרוץ המשבר הנכחי
הוא חוזר ואומר מילה אחת שהיא מהותו, והיא בזון ראיתו סיבת
ותרפת הכל 'תורה'. הן אמת שמרן שליט"א חוזר ומורה להשמר
ולחזק מכל משמר וגם היא שימושה של תורה והוראתה.

ועתה מה נכבד היום ומה יקר התזמון המופלא - שעתה זכה ידינו
צנמ"ס, אשר ידיו רב לו בהיבורים מפורסמים ובפרט ממה שדלה
בתבונה ודעת מאוצר המנוצר בארץ של מרן שליט"א, מים זכים ומה"י
נפש, מי מרפא וטהרה, שלשה ספרים נפתחים ערוכים בטוטי"ד מלאים
מזן אל זן באוצרות טמירים, לב כל מבקש ה' ימצא בהם טעם ושובע.

הספר הראשון 'תורתו מגן לנו' כולל בו הערות וביאורים בתורתו של
רשב"י - מתוך משא ומתן ועיון עם מרן שליט"א, והוא פתח וצהר ליופי
מראה היקר ידיעות התורה ומכמניה של מרן שליט"א.

ועליו נלווה עוד ספר בענייני 'תגלחת מצוה' והוא הערות וחידושי
הלכות וביורי מנהגי ישראל עם קדוש סביב מנהג 'חילאקה' לילדי
ישראל.

ובראש הספר עוד העמיד כמלאך
הנצב בראש דרך ספר על מ"ח
קנייני התורה אשר הם מחוים
תנאי וסף לעומד על מפתן
התורה הק', מטובל בחידושים
ביאורים ועובדות ממרן שליט"א

כל זאת באתנו בטובה ע"י
הרה"ג המפורסם בשמו הטוב
וספריו לתחילה בכל קצוות
תבל הרב יצחק אוחב ציון.

ברכותינו שימשיך להפיץ תורת
רבינו שליט"א עם תורתו,
ויתקבלו דבריו בחבה אצל
תופשי התורה



להשיג בחנויות הספרים המובחרות

ובן אצל המחבר שליט"א 0527654405

במחיר מיוחד לארגונים מתמידים אבות ובנים וכד'

אוצר הספרים יו"ל ע"י מערכת קובץ גליונות. לפרסום ספרים ניתן

לפנות לטלפון 05331459000 או במייל

k.gilyonot@gmail.com

יו"ל בסיוע: יתדות תשמו להחדרת ערכי היהדות ע.ר.

גיליון מס' 381 פרשיות אחרי קדושים
תש"פ שנה שמינית

גליון זה יר"ל לזכות ולהצלחת
ידידינו החשוב
שיראה ברכה והצלחה
בכל הענינים

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

מעניני הפרשה

"בעשור לחודש תענו את נפשותיכם... האזרח והגר בתוכם" (ט"ז כ"ט)

מדוע מכל המועדים רק בתענית יום כיפור הוסיפה התורה במיוחד, שגם הגר מצווה בה? ויש לומר, דאשמיענו בזה הפסוק, שאפילו גר שנתגיר ממש סמוך לשקיעה של כניסת יום כיפור, ולא הספיק עוד לעשות שום חטא, מכל מקום צריך להתענות וצריך כפרה. ובאותו ענין:

סח רבינו על יראת השמים המופלגת של הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל, אביו של מרן בעל החזון איש. שנה אחת התענה ביום כיפור כמצות התורה, ועשרה רגעים לפני שקיעת החמה של היום הקדוש הרגיש שכבר אינו מסוגל יותר ופנה לאכול. הוא שיער לעצמו שאם ימשיך לצום הוא מכניס עצמו לפיקוח נפש, ולא חיפש להמתין עוד דקות בודדות, אלא מיד אכל.

(שבענו מטובך)

וספרתם לכם

במ"ח קנינים התורה נקנית

בישוב

בראשונים פירשו בישוב הדעת. ושאלתי לרבינו שליט"א דלכא' צ"ע מהא דאיתא במדרש (ילקוט שמעוני קהלת רמז תתקס"ח) עה"פ (קהלת ב' ט') אף חכמתי עמדה לי, אמר רבי חנינא בר פפא, תורה שלמדתי באף נתקיימה לי (הובא ברמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ב) ואי' בשבת (פ"ג ע"ב) אמר ריש לקיש אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה וכו', והוא היפך ממה שאמרו שהתורה נקנית רק מתוך ישוב הדעת. והשיב רבינו שליט"א בזה"ל "בדרך הטבע נקנית רק בישוב הדעת [אם לא ע"י זכות מיוחדת]".

עוד פירשו ביישוב דהיינו בשיבה, דמרבא ישיבה מרבה חכמה. וכתב רבינו שליט"א בספרו אורחות יושר (ערך תורה) "ואפי' מי שחלש מאוד בכשרון, אם יתמיד כבר הבטיחו חז"ל שיצליח [ובלבד שיהיה ירא שמים] כמ"ש במגילה ו' ע"ב יגעתי ולא מצאתי אל תאמין. ועי' בחיי עולם מאאמו"ר זללה"ה ח"ב פרק י"ב שהביא מחוט המשולש מעשה בבחור אחד בן י"ז שבא להחת"ס ורצה ללמוד והוא לא למד מעולם, והחת"ס קיבל אותו וביקש להבחורים שילמדו איתו, והוא היה קשה לשמוע ומהר לאבד ולא הצליח כלום, ומ"מ מרוב שקידתו לא עזב התורה ובמשך הזמן הצליח וגם עשה פרי, ונעשה ת"ח גדול ורב בעיר גדולה, ונזכר הרבה פעמים בתשובות חת"ס, ע"ש. ובאמת עיקר הקושי הוא בהתחלה, אבל אח"כ כשמתרגל בתורה נהנה ממנה".

במשנה

פעמים רבות זכיתי להיות נוכח כשבאים קמיה מרן שליט"א תשב"ר צעירי צאן שזכו לסיים ששה סדרי משנה, ומבקשים מרבינו שליט"א שיבחנם על תלמודם, ושואלם רבינו שליט"א בכמה מקומות מוזכרת המילה "חנוכה" במשנה, וחלקם עונים וחלקם לא, ואז מונה רבינו שליט"א שמוזכר בשבעה מקומות, א. ביכורים פ"א מ"ו דתנן "מן החג ועד חנוכה מביא ואינו קורא". ב. ראש השנה פ"א מ"ג דתנן "על ששה חודשים השלוחין יוצאין וכו' על כסלו מפני חנוכה". ג. תענית פ"ד מ"י דתנן "אין גוזרין תענית על הציבור בראש חודש בחנוכה ובפורים". ד. מגילה פ"ג מ"ד דתנן "לכל מפסיקין בראשי חודשים בחנוכה ובפורים". ה. שם מ"ו דתנן "בחנוכה בנשיאים" וכו'. ו. מו"ק פ"ג מ"ח דתנן "בראשי חודשים בחנוכה ובפורים מענות ומטפחות" וכו'. ז. בבא קמא פ"ו מ"ו דתנן "הניח חנוני נרו מבחוץ החנוני חייב, רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור".

ומוסיף מרן שליט"א שיש עוד מקום שמוזכר חנוכה אך רק ברמז ולא במפורש, והוא הא דתנן במס' תענית פ"ד מ"ד "כל יום שיש בו הלל אין בו מעמד בשחרית" וכו', ופי' הרע"ב "יום שיש בו הלל, כגון ימי חנוכה שיש בהם הלל ואין בהם מוסף, אותן שבירושלים לא היו קורין שום פרשה בשחרית" וכו'.

שמעתי שאחד שאל לרבינו שליט"א ששלח את בנו לצבא באחת המלחמות, ונדר נדר שאם בנו יחזור בשלום מן המלחמה יתן איזה סכום כסף לצדקה, ובאמת בנו חזר בשלום מן המלחמה אך התקלקל מאד ברוחניות, וממש היה בירידה רוחנית גדולה, ושאל למרן שליט"א האם זה נקרא שחזר בשלום וצריך לקיים נדרו לצדקה, או דכיון שהידרדר ברוחניות א"א להחשיב זאת כחזר בשלום מן המלחמה, ואמר לו מרן שליט"א שזו מחלוקת תנאים מפורשת במשנה בטבול יום פ"ד משנה ז', דתנן התם "התורם את הבור ואמר הרי זו תרומה על מנת שתעלה שלום, שלום מן השבר ומן השפיכה אבל לא מן הטומאה, ר"ש אומר אף מן הטומאה".

אמר רבינו שליט"א שהשם "חובות" ללימודיו היומיים, נלקח מאביו מרן הקהלות יעקב זצ"ל שקרא בשם זה ללימודים שלו, כגון לימוד משניות שהיה לומד כל יום ח"י פרקי משנה, וסיפר הגר"מ הוניגסברג שליט"א שבשמחת אירוסים בתו עם הגר"ש קניבסקי שליט"א ר"י קרית מלך, השתתף מרן הקה"י זצוק"ל בשמחת האירוסין ועד שכתבו את התנאים ראה את שפתותיו נעות ושמע שמלמל משניות בע"פ.

(קניני חיים מהדורה חדשה מאת ידידינו הרה"ג רבי יצחק אוהב ציון שליט"א)

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"ג, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

הערות הקוראים

בענין מה שהבאתם בגליון דברי שיח חג הפסח תש"פ, אודות מכירת החד של הרבנית קניבסקי ע"ה שהיתה מוכרת ביצים לשכנים וכו', ברצוני להודות על הדברים ולהוסיף דבר לא ידוע: למעשה, תחילתה של מכירה זו נעוצה בעקבות דקדוק הלכה מיוחד של הגאון רבי זאב ברלין שליט"א, חתניה דבי נשיאה מרן רשכבה"ג זצוק"ל.

וכך הוי עובדא: אחרי נישואיו כשהגיע להתגורר בבני ברק, בירר הגאון רבי זאב שליט"א, את כשרות הביצים הנמכרים באותה תקופה בחנויות, כידוע, באותם ימים היו המדקדקים נזהרים בקניית הביצים שנמכרו אז דרך ספקי חברת 'תנובה', כי דיברו אז שחלק מהם לא ספניה מארעיה, והיה תערובות ולא היה שייך לדעת מה בסדר ומה לא, והמדקדקים היו נוהגים לקנות ביצים ממגדל לול תרנגולים פרטי, רבי זאב נכנס איפה למרן בעל הקהילות יעקב ז"ע ודיבר אותו על החלק ההלכתי, כשהמשך רבי זאב סח לו שמצא איש נאמן (בשם קשני, שהיה לו לול במושב נטועה, שהוא בקצה הצפון סמוך לגבול לבנון) המוכר ביצים פרטי בלי שום חשש הלכתי, ושאל אם נכון לקנות ממנו לעצמו באופן פרטי ואולי אף ימכור למעט שכנים כדי שיהיה מצוי ביצים בלי שום חשש, מרן זצ"ל מאוד מאוד התלהב מהרעיון ועודד אותו מאוד, ואמר לי כי הוא דבר נכון ומצוין. ואכן, רעייתו של רבי זאב, הרבנית ברלין ע"ה היתה קונה מידי כמה ימים כמות גדולה של תבניות ביצים ומוכרת למדקדקים בהלכה.

בהמשך הציע מעצמו מרן הסטייפלר זצ"ל לרבי זאב כי "גם כלתי הרבנית בת שבע מציע את עצמה שתואיל למכור בביתה ביצים לציבור המדקדקים בהלכה", ואכן החל מאז מגדל הביצים היה עושה 'תחנה' נוספת, גם ברחוב רשב"ם 23 ומוריד שם מספר גדול של תבניות ביצים. (אכן, מלבד הדקדוק בהלכה היו גם לרבנית הפסדי כסף רבים מהקונים שלקחו ולא שילמו וכו').

יצוין שבימינו, החששות שהיו קיימים אז כלפי הביצים לא נוהגים כיום, וניתן לסמוך על ועדות הכשרות ולקנות ביצים בחנויות.

תודת המערכת לבנו של רבי זאב שליט"א מגבעת שאול, שהשלים לנו יריעה חשובה זו.

* * *

קודם כל יש להודות על מלאכת הקודש שאתם מזכים את כלל ישראל, תבוא עליכם ברכת ה' ותזכו להמשיך בכל מעשה ידיכם.

בגליון האחרון מספר 380 אתם כותבים על לחץ. יש להביא מקור מהתורה: בענין האתון של בלעם כתוב "ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם", רואים שמי שלחץ מלחץ. התלחץ בציירי וותלחץ בפתח.

בכבוד רב,

אברהם יצחק מישקובסקי

יפה מראה

ואהבת לרעך כמוך (י"ט י"ח)

ממדותיו של רבינו, שהיה משיב לכל מכתב שהיה מקבל. היו ימים שהיה משיב עשרות מכתבים בהלכה ובאגדה, במוסר וחסידות, והיו מכתבים שדרשו ממנו זמן רב מאוד, לכולם השיב במדה שווה והתייחסות פרטית. הדברים ידועים, כמעט כל בית יהודי קיבל מכתב או שנים ממנו ביובל שנים האחרון.

בימים האלה, אף עמל אחד מנכדי מרן שליט"א להדפיס קובץ מיוחד אודות פרויקט המכתבים עליהם התייגע רבינו במשך עשרות שנים. בקובץ הוא חושף טפח מדרכיו של רבינו בכתבי התשובות, מעשים נפלאים אודות השאלות והתשובות, וכמובן, על מדת הענווה שליותה כל מכתב ומכתב כאשר הוא משיב קטן כגדול.

במסגרת זו, נחשוף, תמונה עתיקה משנת תש"מ בערך, בו ניכר מדת הזריזות של רבינו. היה זה כמעט מידי יום, רבינו היה מסיים בשעת ערב להשיב תשובות לעשרות מכתבי השאלות, הוא לא המתין רגע, מיד ירד בזריזות מהבית לעבר נקודת הדואר שעמדה ברחוב רשב"ם 15, שם שילשל את ערימת המכתבים ושב מיד לביתו להמשיך עבודת הקודש.

היה בזה קצת מן התימה: הלא את הדואר מרוקנים בשעות הצהרים, ולמה לו למחר לשלם בשעת הערב? שיחכה עד לאחר ותיקין וכשהוא יורד לבית הכנסת ילך לנקודת הדואר, ועל מה המהירות? אלא שרצה לקיים את המצוה בזריזות ולא להתעכב רגע "אין משהין את המצוות, שאם באה מצוה לידיך אל תחמיצנה אלא עשה אותה מיד (מכילתא).



כל הזכויות שמורות

פרסום ראשון ובלעדי: תמונה נדירה של רבינו ברחוב רשב"ם, בשעת ערב, הולך בזריזות הלך - וחזור, בלי מגבעת ומעיל עליו, לשים את מכתבי התשובות שלו בנקודת הדואר שברחוב ביתו.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✍ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 ☎ 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שיח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה 4310

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

משא פתיחת זמן קיץ

לרבבות בני הישיבות והכוללים – ב' אייר תש"פ

(מדרש שמואל) שעשרים וארבעה הדברים הראשונים מתחילים באות ב"ת, כגון בתלמוד בשמיעת האוזן וכו', ואחריהם באים עשרים וארבעה דברים שמתחילים באות ה"א, המכיר את מקומו השמח בחלקו וכו'.

וביארנו בזה שהם שני עניינים, ותחילה מוזכרים עשרים וארבעה דברים השייכים לצורת הלימוד, איך צורת הלימוד, כגון בשמיעת האוזן, בעריכת שפתיים, בדיבוק חברים, בפלפול התלמידים, ביישוב, במקרא וכו', והם כל הדברים המתחילים בב"ת, אבל הדברים המתחילים בה"א הם עניינים של מהות האדם, מה היא האישיות של האדם המוכשר להצלחה בתורה, כגון המכיר את מקומו השמח בחלקו וכו', וביחד הם ארבעים ושמונה דברים, עשרים וארבעה דברים על צורת הלימוד ועשרים וארבעה דברים על אישיות האדם.

ואולי זהו גם החשבון בעשרים וארבע הקושיות ועשרים וארבעה התירוצים שהיו לרבי יוחנן, שהם ביחד ארבעים ושמונה, כמו הארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם.

הצער והחיסרון כשאין ישיבה

ועל כל פנים עם ריש לקיש היה רווחא שמעתתא, וכשאין ריש לקיש אין רווחא שמעתתא, והצטער רבי יוחנן הרבה על זה, ובכה היכן אתה ריש לקיש היכן אתה ריש לקיש, ולא נרגע מצערו עד שנעקרה דעתו, וחכמים ביקשו עליו רחמים שימות, כי מאחר שנעקרה דעתו מה הוא צריך את החיים, ונח נפשיה.

זהו המצב עכשיו שאין ישיבה, ואי אפשר שיהיו ציבור ביחד הרבנים וחברים ותלמידים, זה חסר שאי אפשר לעסוק בתורה ביחד בצורה של ישיבה, אין שימוש חכמים ואין דיבוק חברים ואין פלפול התלמידים, ואמנם יכול להיות בטלפון או כשנמצאים כמה מאותה המשפחה ביחד, אבל זה לא מה שהיה קודם, זה לא ישיבה, זה המצב עכשיו, שאין ישיבה, יש תורה, ומרבה תורה מרבה חיים, אבל אין ישיבה ואין מרבה חכמה.

מה יעשה אדם ויחכם

ומה העצה, איך נוכל לזכות לזה שיהיה מרבה חכמה? מצינו בגמרא בסוף נדה ששאלו את רבי יהושע בן חנניה מה יעשה אדם ויחכם, ולא אמרו 'וילמד', אלא 'ויחכם', דהיינו שיהיה מרבה חכמה, איך מגיעים לחכמה, להבנה ועמקות בתורה, ואמר להם רבי יהושע, ירבה בישיבה, והיינו כמו שאמרו במשנה באבות מרבה ישיבה מרבה חכמה.

ושאלוהו, שהרי הרבה עשו כן ולא עלתה בידם, הרבה, לא עלתה בידם! יש יחידים שעל ידי ריבוי בישיבה זכו להצלחה בתורה אבל לא כולם, והרבה עשו ולא עלתה בידם, ואם כן מה העצה שכולם יהיו כאלה בעלי מדרגה של מרבה חכמה?

מעלת הישיבה – מרבה חכמה

שנינו בפרקי אבות (ב, ז) "מרבה תורה מרבה חיים, מרבה ישיבה מרבה חכמה". תורה בלי ישיבה מרבה חיים, ותורה עם ישיבה מרבה חכמה. והיינו שהישיבה מוסיפה מדרגה בתורה, בחכמת התורה, בהבנה ובעמקות, וכשלומדים תורה בלי ישיבה זה מרבה חיים, חיי העולם הזה והעולם הבא, אבל תורה של ישיבה זה משהו אחר, מרבה חכמה!

וישיבה נקרא כשיש ציבור שנמצאים ביחד עם רבנים ותלמידים וחברים, והם ג' קניינים מקנייני התורה, שימוש חכמים ודיבוק חברים ופלפול התלמידים.

וכן אמרו (מכות י, א) הרבה למדתי מרבתי, ומחברי יותר מרבתי, ומתלמידי יותר מכולם. ולכאורה כיצד זה יכול להיות, וכי שייך שיהיה מחברי יותר מרבתי, הרי את הידיעות מקבלים מהרב, ומהו התוספת שיש מחברי יותר מרבתי.

הבנה ובהירות על ידי חברים ותלמידים

והביאור בזה הוא לענין הבנה, שעל ידי דיבוק חברים יש יותר הבנה ובהירות ועמקות, כי בשימוש חכמים מקבלים את הידיעות ואת ההבנה לפי מה ששמעו, אבל להוסיף עוד תוספת הבנה ועמקות ובהירות זה על ידי דיבוק חברים, שעוסקים ביחד וחוזרים על השיעור ומתעמקים עוד פעם ועוד פעם, ומבינים יותר בעמקות, וזהו מחברי יותר מרבתי.

ופלפול התלמידים זה התועלת שיש לרב, מתלמידי יותר מכולם, כי התלמידים שואלים שאלות שהרב לא חשב עליהם, וצריך לענות תשובה, ומתוך הקושיא והתירוץ מתבררים לו הדברים עם יותר בהירות.

צערן של רבי יוחנן על חסרון הבהירות

ומצינו בגמרא (ב"מ פד, א) על רבי יוחנן, שריש לקיש היה כמו תלמיד חבר לרבי יוחנן, וכשנפטר ריש לקיש הצטער רבי יוחנן מאוד, ולא היה יכול לסבול את חסרונו, ובכה היכן ריש לקיש, כי היה צריך את ריש לקיש לעסוק עמו בתורה.

וכשראו חכמים את צערן של רבי יוחנן, שלחו אליו את רבי אלעזר בן פדת, שהיה מרא דארעא דישראל אחרי רבי יוחנן, וכשרבי יוחנן היה אומר דין או חידוש, היה רבי אלעזר מביא ראיה לזה, ואמר לו רבי יוחנן וכי לראיות אני צריך, הרי אני יודע שאני אומר נכון, ואילו ריש לקיש היה שואל עשרים וארבע קושיות והייתי עונה לו עשרים וארבעה תירוצים, ואז רווחא שמעתתא, היה כזה תענוג של בהירות הדברים.

והנה לא מפורש מהו ענין המספר עשרים וארבע, אך מצינו שהתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים, וכתבו המפרשים

והשיב על זה רבי יהושע, יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו, והיינו שצריכים גם תפילה, ירבה בישיבה ויבקש רחמים, כי צריך זכויות, והזכויות הם התפילה, ובלי זכויות יכול להיות 'תורה' אבל לא 'הצלחה בתורה', ולהצלחה בתורה צריכים זכויות, והזכויות הם על ידי התפילה ובקשת הרחמים.

בדוק ומנוסה שתפילה על רוחניות עוזרת

ובאמת על תפילה יש פסוק (דברים ד, ז) מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כהשם אלוקינו בכל קראנו אליו, **יש לנו אלוקים קרובים שבכל קראנו אליו, אם יש תפילה ומבקשים רחמים, מן השמים עונים ויש ישועה**, על כל תפילה. ואמנם רבי ישראל סלנטר אמר פעם שעל גשמיות לא תמיד תפילה עוזרת, כי כל הגשמיות קצובה מראש השנה, מי יעני ומי יעשר, מי ישלח ומי יתיישר, על גשמיות יש קצבה, אבל על רוחניות אין קצבה, ובדוק ומנוסה שתפילה על רוחניות עוזרת.

לכן מי שמבקש רחמים על רוחניות, על תורה ועל עבודה ועל כל העניינים הרוחניים, כשמבקשים רחמים יש סייעתא דשמיא, וזה בדוק ומנוסה, כך אמר רבי ישראל סלנטר, וזהו שאמר רבי יהושע בן חנניה שהעצה היא ירבה בישיבה ויבקש רחמים, ובקשת הרחמים זה הזכויות לזכות לחכמת התורה.

התפילה עוזרת כשאין ביטול תורה

ובהמשך הגמרא שם הקשו מאי קא משמע לן, ומבואר ברש"י שם שכוונת הקושיא היא, שהרי זה פשוט שצריך לבקש רחמים, ובלי תפילה לא שייך, ומה החידוש בזה.

ומתרצת הגמרא דהא בלא הא לא סגי, היינו שהחידוש הוא שצריך גם להרבות בישיבה, כי היה מקום לחשוב שעל ידי תפילה לבד כבר יש זכויות, ואפילו אם לא ירבה בישיבה הוא יהיה גדול בתורה, בלי ירבה בישיבה, הוא פחות יתאמץ ולא ילמד כל כך

הרבה אבל יצליח, כי יש סייעתא דשמיא על ידי התפילה, והחידוש הוא שאין הדבר כן, **ואם לא ירבה בישיבה התפילה לא תעזור, מפני שצריך זכויות, ומי שאינו מרבה בישיבה, כלומר שאינו לומד בהתמדה, כבר יש אצלו ביטול תורה, ועם ביטול תורה אין זכויות!** ואמנם התפילה נותנת זכויות, אבל כנגד הזכויות יש חטא של ביטול תורה.

לכן יחד עם התפילה מוכרח להיות גם ירבה בישיבה, ללמוד בהתמדה בלי ביטול תורה, וגם 'בישיבה', לא רק לעסוק בתורה, אלא בישיבה! עם שימוש חכמים ודיבוק חברים ופלפול התלמידים, כי אחרת זה נגד הטבע, וצריך גם ירבה בישיבה וגם יבקש רחמים ואז זוכים להצלחה בתורה, זו העצה.

לנצל את כל האפשרויות שיש לתורה

אבל עכשיו הרי המצב הוא שלא שייך ירבה בישיבה, כי אין ישיבה, ואי אפשר שיהיה ציבור ביחד, אין את המציאות של ציבור עם רבנים ותלמידים וחברים ביחד, אבל על ידי זכויות אפשר לזכות שכן יהיה ישיבה!

והזכויות הם על ידי תפילה ועסק התורה בלי בטלה, שיהיה תורה בשלמות כמה שאפשר, כל אחד כמה שהוא יכול, לעצמו או עם חברים, עם חברות, מי שנמצא ביחד, או בטלפון, וגם עם רבנים בטלפון ועם תלמידים בטלפון, לנצל את כל האפשרויות שיש לנו לתורה עם דיבוק חברים ושימוש חכמים ופלפול התלמידים, כל האפשרויות! ואם מנצלים את כל האפשרויות יחד עם תפילה יהיה סייעתא דשמיא.

בעזרת השם נזכה לקיים את כל הדברים האלו, את הזכויות להצלחה בתורה, ונזכה לישועה קרובה שיחזור המצב לקדמותו, ויהיה שוב ירבה בישיבה כמו שהיה בעזרת השם.



בס"ד, א' דה"ח אייר, תש"פ.

סדרי זמן קיץ הבעל"ט לעת עתה

**כפי שנקבעו על ידי רבותינו
רשכבה"ג מרן שר התורה שליט"א
רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א**

- 'זמן קיץ' מתחיל ביום ראשון ב' אייר.
- כל תלמידי הישיבות גדולות ותלמידי הישיבות הצעירות, מתחילים מיום א' הבעל"ט ללמוד בביתם במתכונת של ג' סדרים ביום.
- גם אלו שצריכים לעזור בבית וכו' יראו ללמוד לכל הפחות ב' סדרים [סדר א' ובנוסף או סדר ב' או סדר ג'] בכל יום!
- ד. אברכי הכוללים שליט"א יתחילו גם הם את 'זמן קיץ' ביום א' הבעל"ט, אך לרגל המצב אי אפשר ליתן שום כללים כמה יכול כל אברך ללמוד בכל יום, ולכן האחריות הגדולה תהא מוטלת על האברכים עצמם בלבד.
- ה. יש לקבוע חדר או מקום קבוע בכל בית לסדרי הלימוד בימים אלו.
- ו. הלימוד צריך להיות מסכת קבעה וזמנים מסודרים, שלא יהיה רפיון ח"ו.
- ז. הדרך הרצויה היא שכל אחד יקבע חברותות ללימוד, עם אחד מבני המשפחה כגון אחים או אב עם בנו, או בטלפון עם חברותא שנוה לו.
- ח. התפילות יהיו בזמנים קבועים.
- ט. יש להקפיד על זמן ללימוד ספרי מוסר כל יום, ואפשר גם ללמוד בשבועות אלו של ימי הספירה מסכת אבות ואבות דרבי נתן, ויש עצה מועילה ללמוד כעת ספר 'הפץ חיים'.
- י. יש להיזהר מאד בכיבוד אב ואם, וכאשר נמצאים בבית יש חובה גם על הבחורים נ"י לעזור כשנצרך, ועל כל אחד לראות איך הימצאותו מביא לאווירה נעימה בבית.

בס"ד, ב' באיר תש"פ

לכבוד ידידנו הגאונים מרביצי התורה ראשי הישיבות הקדושות והמשגיחים שליט"א

עם פתיחת זמן קיץ בס"ד, מחובותינו בימים אלו לסייע בכל טחנו לתלמידים נ"י, ע"י שיעורים, שיחות וועדים כנהוג בכל ישיבה וישיבה, ע"י הטלפון.

אך כדי שיוכלו ללמוד ולהתגבר על הקשיים, הדבר מוכרח גם שיתנהל קשר בין הרבנים שליט"א והתלמידים באופן אישי שזה מביא להתעלות בתורה ויר"ש.

ולכן ראינו לנכון לבקש שכל הישיבות יסדרו שאחד מרבי הישיבה דהיינו ראשי הישיבה, המשגיחים והרמ"ם שליט"א וכן ע"י המשיבים שליט"א, ישוחחו עם כל תלמיד ותלמיד פעם בשבוע ויותר כפי הצורך דרך הטלפון ויראו שמסודר עם חברותות בטלפון או עם אחד מבני הבית, ושאר צרכי התלמידים נ"י.

יהי רצון שנוכה לעסוק בתורה כמקדם.

ובאעה"ח

י"א | תתן | י"א | אה"ח

מכתב עזר לבית יעקב אלו הנשים

קריאה גדולה לבית יעקב אלו הנשים, אשר מגדלות את בניהן כל השנה כולה לתורה ומצוות, ולאור המצב יש להן כעת תפקיד מיוחד להיות לעזר בלימוד התורה, ע"י שייחודו חדר בבית שבו ילמדו הבנים בשעות הסדרים.

ולפי גודל הקושי כך יגדל מאוד שכרם של הנשים בעוה"ב וגם בעוה"ז ויראו נחת לדוב מכל יוצאי חלציהם אכ"ר.

ובזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ובזכותן עתידך להיגאל.

י"ז | תתן | י"א | אה"ח

גיליון זה מוקדש לע"ג מלכה מחלה בת מרדכי זיסקינד ע"ה
נלב"ע ג' אייר תשס"ו – תנצב"ה

ממגד

גרש ירחים

פניני הלכה אגדה ומוסר משלחנו של רבינו
מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א

'פיקודי ה' ישרים מצמחי לב' –
אימתי הן ישרים כשיצאין מפי ישר
(מדברי מרן שליט"א ע"פ חז"ל
בלקוט תהלים)

פרשת פרשת אחרי - קדושים תש"פ לפ"ק * גליון 27 * עיה"ק ירושת"ו * כתבי תלמידים

ישלח אותו ביד איש עתי המדברה'

בדין דחייתו לצוק זו היא שחיטתו

ביומא (סד.) אמרינן ששעיר המשתלח ששחטו את אמו ביהכ"פ, הרי הוא עובר בדחייתו לצוק משום אותו ואת בנו, ושוב נעשה משום כך מחוסר זמן שאינו ראוי להקרבה, ומבואר שם בגמ' דילפינן לה מקרא ד'לה' דכתיב גבי מחוסר זמן, וכדאיתא שם בברייתא יעו"ש, והקשו שם בגמ' - וכה"ג מי אסיר, 'לא תשחטו' אמר רחמנא והא לאו שחיטה היא, אמרי במערבא דחייתו לצוק זו היא שחיטתו, כלומר אף דחיוב אותו ואת בנו הוא רק דרך שחיטה, מ"מ גם בזה חייב לפי שדחייתו לצוק כשחיטה חשיבא.

ומדברי התוס' שם משמע דסברא הוא שחשובה כשחיטה, (ע"ש) דמדמו לה לעגלה ערופה דאמרינן בה עריפתה זו היא שחיטתה), והיינו דמאחר שיש דין כיצד להורגו ה"ז חשוב כשחיטה, וכ"נ מלשון המאירי, והריטב"א כתב דהכי גמירי לה.

והנה לפ"ז גם בלא ריבוי ד'לה' נדע שיש בדחייתו לצוק משום אותו ואת בנו, וכמשנ"ת, וא"כ קשה מדוע הוצרכנו לקרא ד'לה' כדי לאוסרו.

וי"ל דהא ידעינן בודאי שאסור מסברא, אבל אכתי בעינן קרא לאוסרו משום מחוסר זמן, וככל מוקדשין שאף שנאסר בהן שחיטת אותו ואת בנו, עדיין הוצרכו לקרא ד'לא ירצה' לפוסלן משום מחוסר זמן, לומר שהן פסולין אף דיעבד אם עבר ושחט, ואף שכבר נתברר כל הקרבנות לפסול, צריך קרא בפנ"ע לשעיר המשתלח שפסול אף שאינו קרבן הקרב לגבי מזבח, וכ"כ בשפת אמת.

ונפק"מ בזה עוד לענין אם יכול להתוודות עליו, דמצד אותו ואת בנו לא יאסר אלא בדחיה לצוק, אבל וידוי חטאות הקהל שפיר יכול להעשות עליו, ורק אחר שנפסל משום מחוסר זמן שוב אינו ראוי לוידוי, ועוד איכא נפק"מ לענין עבודות שעיר של שם, דדינא הוא שאם מת המשתלח ישפך דם השעיר של שם, ואם היה במשתלח רק איסורא אין בזה כדי לפסול דם שעיר של שם.

אכן אכתי צ"ב למה צריך קרא לאוסרו משום מחוסר זמן, תיפוק ליה דאחר שהוא אסור משום אותו ואת בנו הרי שוב אינו בן זוגו של ראשון, וכדאמרינן התם לענין בעל מום ופחות מבן ח' שפוסלין בשעיר המשתלח משום שסברא הוא שצריך שיהיה בן זוגו של שם וכיון שדינים אלו פוסלין בשעיר של שם ה"ה שיפסלו במשתלח, וא"כ ה"נ נימא לגבי אותו ואת בנו.

ונראה בזה, דהנה הדין דחיה לצוק של שעיר המשתלח אינה מעיקר דיני ההקרבה שלו, שהרי אינה מעכבת בו וכמ"ש רש"י ביומא (סה.), אלא עיקר עבודותיו הן ההגדרה והוידוי, וא"כ כשנשחטה אמו ביהכ"פ, עדיין לא נעשה בכך מחוסר זמן להקרבה, אף שאסור לדחותו לצוק משום איסור אותו ואת בנו, לפי שעדיין הוא ראוי לעיקר דין הקרבן שלו שהוא ההגדרה והוידוי, ולא דמי לשאר קדשים שע"י איסור אותו ואת בנו הן נעשין מחוסר זמן, לפי ששחיטתן היא מעיקר הקרבנות.

ומש"ה אי אפשר לפסול שעיר המשתלח שנשחטה אמו מחמת שאינו בן זוגו של ראשון, שהרי זה שייך דוקא בדינים הפוסלים בעצם שם הקרבן כגון בעל מום ופחות מבן ח', שבהן סברא איכא שיפסלו אף בבן זוגו של שם, אבל פסול דאיתו ואת בנו הרי אינו אלא משום חסרון זמן להקרבה, וזה שייך דוקא בקרבן שאיסור הוא"ב דוחהו מהקרבתו ומשא"כ בשעיר המשתלח שלא דחאו כלל שהרי עיקר דינו בהגדרה ווידוי ומשנ"ת, ולכך שפיר איצטריך קרא לומר דאף מחוסר זמן לדחיה הרי הוא נחשב מחוסר זמן ומיפסל בהכי.

(משיעורי רבינו עמ"ס יבמות)

ואהבת לרעך כמוך'

אהבת הבריות - מושרשת בטבע האדם

צריך ביאור כיצד שייך לצוות על אהבה, הרי אהבה זה דבר טבעי, ולא שייך לעשות אהבה בידיים, ואי אפשר לומר לאדם שיאהב את מי שאינו אוהב, ולמשל אם אדם אינו אוהב מאכל מסוים, לא שייך לצוותו שיאהב את המאכל, מפני שהאהבה תלויה בטבע האדם, וכיצד שייך לצוות לאדם "ואהבת לרעך כמוך".

ומבואר ומוכרח מזה שבאמת אהבת הבריות היא בטבע האדם, וכל אדם מישראל יש לו בטבעו אהבת הבריות, וכך רואים אצל ילדים קטנים שאוהבים אחד את השני בלי שום סיבה, מפני שהאהבה היא בטבע, וילדים אין להם נגיעות שלא לאהוב זה את זה, אבל אדם מבוגר יש לו כבר חשבונות ונגיעות, שהוא אוהב את עצמו יותר מחברו, והטבע של אהבת עצמו מכסה ומסתיר את טבע אהבת הבריות, ומונע את האהבה מלצאת אל הפועל, וכמו שנאמר (קהלת ז, כט) "האלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים", והיינו שהאדם ביצירתו נעשה ישר, והחשבונות הרבים הם שמפריעים לישרותו, ומצות התורה היא "ואהבת לרעך כמוך" שהטבע ישר כמו שהוא באמת - ישר כיצירתו, וכשהאדם הוא ישר ממילא הוא אוהב את הבריות, ועל זה ציוותה התורה שצריך להתגבר על הנגיעות, ולהתנהג כפי הטבע הישר באהבת הבריות.

והדרך לזה היא על ידי שעושים הרבה מעשים טובים מתוך אהבת הבריות, ואפשר בתחילה לעשות מעשים טובים עם מי שכבר מכירים ואוהבים אותו, אפילו בדברים קטנים, כגון לומר בוקר טוב בסבר פנים יפות מתוך אהבת הבריות, ובמשך הזמן יהיה מוסיף והולך, ויתעלה עוד בדרגה של אהבת הבריות, עד שיהיה ואהבת לרעך כמוך ממש בלי שום הפרש, וכמו שכתב המסילת ישרים בפרק י"א.

(משיחות רבינו שליט"א)

ג.ב. בשיחת החג התש"פ בביהמ"ד שערי תבונה רמות א', ביאר רבינו שליט"א באופן נוסף, כי בטבע ישראל קיימת אהבת הבריות, וזהו כמו שאומרים בתפילת המועד 'אתה בחרתנו מכל העמים' - שעשייתנו מובחרים במעלותינו ובמידותינו משאר האומות, ושוב

ואילו בגויים אין דבר כזה, וכאשר כואב לגוי אחד, אין חברו מרגיש בזה כלל, רק לפעמים הוא עוזר קצת מפני שיש לו כבוד מזה, וכדאי לו לעזור בשביל הכבוד, אבל מה שכואב לגוי השני לא אכפת לו, ואינו מפריע לו כלל.

וכך כתב בדרשות הוד צבי לאאמו"ר זצ"ל (עמ' לב) "אצל אלו הבני עשו נראה שאך רצח וחמס וגזילה וכל מידות רעות שוכן בקרבם, ורחוקים המה ממידת החסד כרחוק מזרח ממערב, כי אם יבואו למשל לאיוואן אחד ויאמרו- הלא תדע שהשכן שלך שוכב על ערש דווי והוא צריך לנסוע לרופא, ואם לא - ימות, ובכן, תן אתה נדבה רובל אחד, כי הלא הוא שכן שלך, וממש תחיה את נפשו בזה, בלי ספק שאיוואן יעמיד את עיניו כמשתאה, ויחשוב בדעתו שלא אדם הוא המדבר דברים כאלו, כי מה לו לאיוואן ולשכנו, כספו של איוואן לאיוואן ולא לאחרים..."

זהו הטבע של גויים, אבל יהודי אינו כן, ובטבעו יש לו מידות טובות. (משיחות רבינו שליט"א)

שייך לצוותנו בכל מצוות התורה, שהן בטבענו, ולכן שייך בנו גם ציווי אהבת הבריות, כי נעשינו בעלי אהבת הבריות בטבע.

‘ואהבת לרעך כמוך’

טבע היהודי אל מול הגוי

אמרו חז"ל (יבמות עט, א) שלושה סימנים יש באומה זו: רחמנים, ביישנים, וגומלי חסדים.

כבר סיפרתי ששאלתי פעם אדם שנוסע הרבה לחוץ לארץ לצרכי מסחרו, ונפגש הרבה עם יהודים וגויים, ושאלתי אותו האם הוא רואה הבדל בין יהודים לגויים, ואמר כי בודאי ניכר שזה אופי אחר, ויהודי יש לו מידות טובות יותר מהגוי.

וזכרתי שפעם דיבר ברבים אחד מבעלי התשובה המפורסמים ואמר, ראו את ההבדל בין יהודי לגוי, שיהודי הנמצא באמריקה, ושומע על יהודי אחר בקצה העולם שסובל, מיד הוא שולח לו עזרה כפי יכולתו, וכואב לו מה שהיהודי השני סובל, למרות שאינו מכירו כלל,

בענין שהרחבנו בשבוע שעבר, שמירת הלשון, ראינו לנכון להוסיף השבוע - לסדר 'לא תלך רכיל בעמך' - עוד מדברי מרן שליט"א בדרכי החיזוק מעון חמור זה, ובגודל רעתו, כמו כן קיבלנו בענין זה כמה תגובות מהקוראים שליט"א, ותשו"ח להם על מסירת הדברים:

° **איך לקבל קבלה על שמירת הלשון באופן המועיל, הדריכונו מרן שליט"א:** כשבאים לקבל קבלה שלא לדבר לשון הרע, בהתחלה זה קשה, אבל במשך הזמן מתרגלים וכבר לא קשה, ואדרבה זה ערב ונעים מאד, כמ"ש רש"י בפרשת קבלת התורה (שמות יט, ה) שכל ההתחלות קשות ומכאן ואילך יערב לכם.

ויכולים להתחיל עם קבלה קטנה שלא לדבר לשון הרע במשך כמה ימים, למשל עד אחרי שבת הבאה, ובמשך הזמן להוסיף על זה, כל אחד כפי יכולתו, כמו גמילה מעישון שמתחילים יום אחד, ואחר כך מוסיפים עוד יום ועוד יום, ובכל פעם להתגבר יום אחד זה לא קשה, ובמשך הזמן מתרגלים בזה, כך גם גמילה מלשון הרע, כל אחד יתחיל לזמן מסוים כפי כוחותיו, ובמשך הזמן זה נעשה יותר קל ויותר קל, וההרגל נעשה טבע.

° **עוד אמר מרן בענין זה:** מי שרואה שקשה לו להתגבר ועדיין אינו מחזק בזה, יתחיל לכל הפחות בשבת להיזהר מלשון הרע, וידוע שהגר"א כתב באיגרתו כי שבת היא קדש קדשים, וצריכים להיזהר בה ביותר בשמירת הלשון שלא לדבר לשון הרע.

וזה לא כל כך קשה להתרגל שלא לדבר ביקורת ולא לשמוע לשון הרע בשבת, כמו שיכולים לצום ביום כיפור שהוא רק יום אחד, כך גם אפשר לשתוק ולא לדבר לשון הרע יום אחד בשבוע, וכי יותר קשה לשתוק מאשר לצום! ומסתבר שביום כיפור גם לא מדברים לשון הרע, אם כן אפשר ששבת תהיה כמו יום כיפור לגבי לשון הרע... בלי לצום... וזה לכאורה דבר שאינו קשה כל כך. (נדפס בדרכי החיזוק)

° **עוד בענין זה:** כל אחד יכול להחליט על כמה שעות שבהם לא ידבר לשון הרע, ויכול להחליט שיום אחד אינו מדבר לשון הרע, ואם באותו היום יגש אליו מישהו לספר לשון הרע, יאמר לו היום החלטתי שלא לדבר לשון הרע, וכי מה יש להתבייש בזה, ומה בכך אם יאמרו עליו שהוא צדיק, וכי אסור להיות צדיק!?

הכרתי אדם שהלך לעולמו שבכל השמחות שהיו באים ויושבים יחד, אם היו מתחילים לדבר לשון הרע, היה קם ואומר שאם לא יפסיקו לדבר לשון הרע הוא עוזב את המקום, ואפילו שהיה אדם חברותי מאד, היה מודיע כך, ולא אמר אני צדיק ואינני מדבר לשון הרע, רק הודיע שאם ימשיכו לדבר לשון הרע הוא מוכרח ללכת, ולא התבייש בזה, ואף אחד לא זלזל בו שהוא צדיק יותר מדי, אלא אדרבה העריכו אותו על מידותיו הטובות.

° **שח לנו אחד התלמידים שליט"א:** רבים מהבאים להתייעץ מרן שליט"א בעקבות קשיים ר"ל, או לקבלת הכוונה בעלמא, במה להוסיף חיזוק, נענים כי יש להתחזק בשמירת הלשון, שלרוב חומרתו ומכשלתו הוא נעשה ראש לכל חטאת, ונענשין עליו אף בעוה"ז, וכמו שהבאנו בגיליון הקודם.

ומעשה באחד שנכנס למרן להתייעצות, והורה לו מרן להתחזק בשמירת הלשון, והלה שלא שמע היטב את דברי מרן ביקש מאחד מבני הבית לחזור על הדברים, אמר לו אותו בן בית כי מרן יעץ ללמוד ספר שמירת הלשון, שמע זאת מרן והגיב - לא אמרתי ללמוד שמירת הלשון, אלא לקיים שמירת הלשון

° **בגודל חומרת עון לשון הרע אמר מרן שליט"א:** יש הרבה אנשים שסובלים קשיים, ומחפשים עצות למנוע את הקשיים, וצריכים לדעת כי יש מדה כנגד מדה, אם אדם מדבר לשון הרע ומקטרג על השני זה מעורר עליו גם כן קטרוג, בשמים שומעים את הלשון הרע ואומרים לו - וכי אתה יש לך זכות לקטרג, ומה אתך!?! קשט עצמך תחילה ואחר כך קשט אחרים, לכן אם רוצים למנוע קשיים, העצה היא להיזהר מלשון הרע שהוא דבר הגורם קטרוג.

° **בענין הנהגתו של מרן שאינו מרבה להעלות על שפתיו שם אדם:** הראה לנו אחד מחשובי התלמידים שליט"א את אשר מביא מרן שליט"א מהמסופר בס' שמירת הלשון (שער התבונה פ"ג) על הגר"ר רפאל מהמבורג בעל 'ושב הכהן' זצ"ל, שבימות זקנותו כשהיו נכנסים אנשים אצלו ביקשם שלא ידברו בביתו אודות איש, ועוד כתב שם על גדול הדור אחר שהיה זהיר מאד שלא להוציא מפיו שם של אדם, סייג שלא לבא לדיבורים אסורים, יעו"ש. (נדפס בספר דרכי החיזוק).

דברי חיזוק והדרכה לפתיחת הזמן מרבינו ראש הישיבה שליט"א

'מימיהם של אבותינו לא פסקה ישיבה מישראל'

א

אנו נאלצים לפתוח את זמן קיץ בתנאים לא רגילים, דבר שמקשה עלינו מאד ללמוד בצורה ראויה. וידוע שהקב"ה לא מביא על האדם נסיון שלא יכול לעמוד בו. עלינו לברר את הדרך שנוכל לעמוד בנסיון הזה, אמנם זה מאוד קשה אבל נעשה ככל הניתן על מנת להמשיך את העליה שלנו.

ר' ירוחם באחת מאיגרותיו פונה לחבורה מן הישיבה, שנאלצו באותה העת לשהות מחוץ לישיבה בעיירה לודז' ומדריך אותם כיצד לנהוג: **'מי כמוכם יודע צורת ישיבתנו בכלל מהי ללון בעומקה של הלכה, והלימוד בעיון רב וכבר אתם יודעים מכמה עניינים נכבדים שראיתם ושמעתם על דבר זה. ואתם חביבים אהובים יפה כוונתכם, אמנם כיוון שזאת היא צורת ישיבתנו הקדושה - להרחיב העיון ולחדד השכל תמיד, לקיים ושגתם לבנין שיהיו דברי תורה מחודדים בפיו ומי יכול להתבונן בגודל מעלת הדברים שיהיה אדם משכיל בכל דרכיו. לא לחיות חיי פשוט, שזאת היא סכנת כל האדם רחמנא ליצלן. כידוע האדם הטועה מדרך השכל בקהל רפאים ינוח חס ושלו, ובכל הדברים יורד חס ושלו מטה מטה. וקלטתם לעצמכם רוח ורצון הישיבה הקדושה וכו' ולקחתם זאת לעצמכם בכל מקום שאתם נמצאים כדי להיות תמיד עם הישיבה ובין כותלי הישיבה.'**

מדבריו אלו ניתן ללמוד שתי יסודות גדולים. האחד הוא על מהות הישיבה, שעיקר מטרתה של הישיבה הוא לימוד העיון שהופך את האדם להיות **'משכיל בכל דרכיו'** שאינו חי סתם בצורה פשוטה שלחיות בצורה זו היא סכנה עצומה ופתח נרחב ליפול מטה על כל צעד ושעל, אלא הוא מעמיק בחיים וחי בצורה מרוממת.

ויסוד נוסף שעולה מדבריו הוא שאם קולטים את הרוח הזאת של הישיבה, אפשר לקחת אותה ולחיות עמה בכל מקום שנמצאים. וגם במצבים בהם הוא אינו נמצא בין כותלי בית המדרש או בשאר מצבים קשים שעוברים על האדם.

ב

ונעמיק עוד בגדר החיים הפשוטים והפכם - החיים האמיתיים. החזון איש באיג' (א, ג) כותב **'ידיעת התורה אין זה פשוטו של סוגיא בחיי האדם כי הלא אמרו אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, המיתה שבכאן היא הנטייה מפשוטו של החיים לעומקו של החיים לתוך תוכו של החיים. כל שאדם מרבה בשבירת המידות מרבה חיים כי שבירת המידות היא הריגת החיים השטחיים ומיתה של היצר הממלא כל הגוף.'**

החיים הפשוטים הם כאשר אדם עושה ככל העולה על רוחו וחי בלא להתבונן ולחשוב ולהתאמץ, בלי להכיר בכך שיש לו תכלית וייעוד אמיתי בחייו, ואת החיים הללו צריך להמית, שככל שהאדם מרבה בשבירת מידותיו ממית בזה את החיים הפשוטים, ובזה הוא זוכה ונכנס לתוך החיים האמיתיים, 'חיים המוליך בדרכה של תורה'. וכפי שממשיך החזו"א 'מידות המושחתות רבות הנה והם עצמו ובשרו של אדם (כמו שכותב מוהר"ח ויטאל בספרו שערי קדושה שהמידות הם בנפש היסודית המחוברת לגוף, עיי"ש) והממית אחת מהן המית את עצמו ומקצת עצמו ככל עצמו ואמנם מיתה זו תחייה בעליה ודברי תורה מתקיימין בידו'.

והאופן לקנות את החיים הללו הוא כמו שמביא החזו"א את דברי חז"ל **'אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה'**, שע"י שאדם עמל ויגע בתורה הוא ממית את החיים השטחיים ומתרומם וחי חיים אמיתיים.

ובמדרש תנחומא בפרשת נח מבואר היטב מהי המהות של הישיבות ועד כמה יש לעמול ולהתיגע על הבנת דברי התורה, וז"ל המדרש **'על שבעל פה נאמר ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים וכתוב ולא תמצא בארץ החיים ומאי לא תמצא בארץ החיים וכי בארץ המתים תמצא אלא שלא תמצא תורה שבעל פה אצל מי שיבקש עונג'**

העולם תאוה וכבוד וגדולה בעולם הזה אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל, וכך דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל. לפי שלא כרת הקדוש ברוך הוא ברית עם ישראל אלא על התורה שבעל פה שנאמר כי על פי הדברים האלה כרתי איתך ברית... וזו היא תורה שבעל פה שהיא קשה ללמוד ויש בה צער גדול שהיא משולה לחושך שנאמר העם ההולכים בחושך ראו אור גדול אלו בעלי התלמוד שראו אור גדול שהקדוש ברוך הוא מאיר עיניהם באיסור והיתר בטמא וטהור...ללמדך שכל מי שאוהב אושר ותענוג אינו יכול ללמוד תורה שבעל פה לפי שיש בה צער גדול ונדוד שינה ויש מבלה ומנבל עצמו עליה לפיכך מתן שכרה לעולם הבא'.

מבואר כאן עד כמה יש לעמול על דברי התורה שהתושבע"פ קשה ללומדה ויש בה צער גדול ונדרשת הקרבה עצמית מוחלטת על מנת ללומדה.

זה מה שהחזו"א אומר שממית את החיים השטחים ונכנס לחיים עמוקים, החיים עמוקים הם שהאדם חי בצורה אחרת לגמרי, הוא חי בעולם אמיתי ומרומם ולא עושה ככל העולה על רוחו אלא הוא חי עם עמקות, ויש לו מהלך אמיתי וברור בכל מה שעושה.

ג

ועוד אומר שם המדרש 'ואף הקדוש ברוך הוא כרת ברית עם ישראל שלא תשתכח תורה שבעל פה מפיהם ומפי זרעם עד סוף כל הדורות שנאמר ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיו לא ימושו ולא כתיב ממך אלא מפיו ומפי זרעך ומפי זרעך ולפיכך קבע הקדוש ברוך הוא שתי ישיבות לישראל שיהיו הוגין בתורה יומם ולילה'. שהברית שכרת הקב"ה על התורה מתקיימת ע"י שתי הישיבות שהוגין בתורה יומם ולילה וממיתין עצמם עליה.

ומדברי המדרש למדנו שתי דברים על מהותה של הישיבה. שהישיבה היא המקום שמעמיקים בתורה וגם שהוגים בתורה יומם ולילה באופן תמידי, הלשון ישיבה הוא לשון קביעות כפי שאמרו חז"ל שמימיהם של אבותינו לא פסקה ישיבה מישראל, והיינו שתמיד יש מקום שהוגים בתורה. והמטרה בישיבה זו היא ללבן את התורה שבעל פה.

זה שתי היסודות של הישיבה שהוגים בתורה יומם ולילה ונושאים ונותנים במלחמת של תורה. וכתוב בהמשך המדרש 'ואותן שתי ישיבות לא ראו שלי ולא שמד ולא שלט בהן לא יון ולא אדום והוציאן הקדוש ברוך הוא י"ב שנה קודם חורבן ירושלים', ועוד בהמשך דברי המדרש כתוב שלא רואים חבלו של משיח - אם אדם שייך לאותם שתי ישיבות מובטח לו שלא תשתכח ממנו תורה שבעל פה ולא יראה לא גלות אדום ולא גלות יון ולא חבלי משיח.

וביאור הדבר שלא יראה חבלי משיח ושאר צרות, אין הכוונה דוקא שלא יהיו שייכים לזה כלל אלא שיהיה בכוחם להתגבר על כל הקשיים וללמוד תורה בכל מצב.

ואת זה עלינו להפנים, אם אנו רוצים להשתייך לאותם שתי הישיבות עלינו להתייגע גם בעת הזאת לעמול בתורה, לא להתעצל (שגם העצלות היא מן החיים השטחיים כמו שמבאר החזו"א בדבריו) אלא להתגבר על כל הקשיים. ואמנם הצורה האמיתית של הישיבה היא כאשר כולם נמצאים יחד ומנותקים מכל החיים החיצוניים, שעל יסוד זה הקים מרן הגר"ח את ישיבת וואלוז'ין, ואמנם נכון שאנו לא נמצאים במקום ובתנאים הנצרכים, אבל ככל שנתגבר על הקשיים נכנס בזה לעומקם של החיים.

הרמב"ן מביא מהמדרש שהלשון נסיון הוא מלשון 'נס להתנוסס', דהיינו שכשאדם עומד בנסיון הוא מתעלה ומתרומם.

ואם נעמוד בנסיונות ונתגבר על הקשיים, נזכה להתרומם מעל החיים הפשוטים והשטחיים ולקנות את החיים האמיתיים והעמוקים. יזכנו הקדוש ברוך הוא לחיות חיים עם עומק ותוכן אמיתי ולהמשיך את מסורת התורה בכלל ישראל.

רשימות תלמידים

משיעורי מרן הגאון רבי דוד פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת בית יהודה

פרשת אחרי מות – קדושים תש"פ

דרכ 'בזאת' אפשר ליכנס, וכל דבר אחר אינו סיבה ליכנס וממילא הוה בכלל ריקנית.

הנה ב'משנה למלך' בפ"ג מביאת המקדש הי"ט (ד"ה אך) כתב לגבי האיסור דביאה ריקנית לקודש הקדשים, דבנכנס לעבוד, ולא עבד, ושהה שם, פטור, כיון דהכניסה היתה אדעתא דעבודה. והביא שם ראיה לזה, מהא דאיתא ביומא דף נ"ג ע"א, ומניין שנותן בה מעלה עשן, שנאמר 'וכסה ענן הקטורת את הכפורת', הא לא נתן בה מעלה עשן או שחסר אחד מכל סמניה, חייב מיתה. ופריך, ותיפוק ליה דקא מעייל ביאה ריקנית וכו', ומתריץ רב אשי, אפילו תימא הזיד בזו ובזו, כגון דעייל שתי הקטורות, אחת שלימה ואחת חסירה, אביאה לא מיחייב, דהא עייל ליה שלימה, אהקטרה מיחייב, דהא מקטר קטורת חסירה. ומדקאמר רב אשי שם דבדעייל שתי הקטורות, אחת שלימה ואחת חסירה, אביאה לא מיחייב, דהא 'עייל' ליה שלימה וכו', נראה דאפילו לא הקטיר השלימה, כי אם החסירה, לא מיחייב משום 'ביאה ריקנית', כיון דהביאה היתה בהיתר, דהא קא 'עייל' שלימה, ע"ש. אולם בחדושי הריטב"א ביומא שם כתב, דהך אוקימתא דרב אשי דמיירי בדעייל שתי הקטורות, היינו בשקטן שניהן, שאם הקטיר החסירה לבדה, אף משום 'ביאה ריקנית' יש כאן, ע"ש. הרי דסובר הריטב"א דבנכנס לעבוד ולא עבד חייב, משום ביאה ריקנית, אף שהכניסה היתה אדעתא דעבודה, וצ"ב הסברא בזה.

ובביאור שיטת הריטב"א נראה, והבנתי כן מדברי אאמו"ר הגאון זצ"ל, דסבירא ליה דאיכא חילוק בין כניסה להיכל לכניסה לקדש הקדשים, דבהיכל שכל האיסור הוא מה שנכנס שלא לצורך, שם אמרי' דכיון שנכנס לצורך, אף שבסוף לא עשה את הצורך, אין כאן ביאה ריקנית, כיון שנכנס לצורך, אבל כאן שאמרה תורה 'בזאת יבוא', שרק הקרבנות הן מתירין את האיסור כניסה, לכן ס"ל להריטב"א שאם בסוף לא הקריבו את הקרבנות, אין מה שיתיר את הכניסה.

ויש להוסיף, דאף שנתבאר דלא הוה איסור מחודש על כניסה בלא שיביאו הקרבנות, וגם בקוה"ק הוא איסורא דריקנית, כדמוכח דבסוגיא דמנחות, אלא שהתורה אמרה שרק קרבנות אלו הם סיבה לכניסה ובלא זה הוי ביאה ריקנית, וא"כ הסברא נותנת דכמו בכל ביאה ריקנית שאם כניסתו היתה לצורך לא היתה ריקנית, ה"ה בקוה"ק ביוה"כ כיון דכניסתו היתה בשביל ה'בזאת' לא הוי ריקנית. אכן כפיה"נ כוונת אאמו"ר הגאון זצ"ל, דגם בזה כיון דיש כאן חידוש התורה דרכ 'בזאת יבא אל הקודש', שרק אלו הקרבנות הוו סיבה שיכנס אל קוה"ק, א"כ הריקנית כאן אינו נמדד במה שכוונתו בכניסה, רק בעצם הכניסה עצמה, אם היתה ריקנית או לא. ורק צ"ע דא"כ שוב אי"ז אותו איסור ממש כמו בהיכל, ודלא כמשמעות הסוגיא דמנחות דף כ"ז.

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו וגו' [ויקרא י"ט, ב']

הנה המפרשים פירשו דנאמר בזה ציווי על הקדושה, אולם בויקרא רבה פכ"ד סימן ב' איתא - אמר רבי יודן, כתיב 'ואתה מרום' (תהלים צ"ב), רוממות אתה נוהג בעולמך, נתת כהונה לאהרן לעולם, 'ברית מלח עולם היא' וגו' (במדבר י"ח), נתת מלכות לדוד לעולם, שנאמר 'הלא לכם לדעת כי ה' אלקי ישראל נתן ממלכה' וגו' (דברי הימים ב' י"ג), נתת קדושה לישראל לעולם, שנאמר 'קדושים תהיו', עכ"ל. ומבואר מזה, דמתנה היא שנתן הקב"ה לישראל שיהיו קדושים, והיינו דעל ידי זה שינהגו בדרכי הקדושה, יהיו קדושים. וזהו ענין מסוים שניתן לישראל דליהו 'עם קדוש', כדכתיב 'כי עם קדוש אתה' וגו' (דברים י"ד). ונמצינו למידים, דמלבד הציווי האמור בהאי קרא ד'קדושים תהיו', עוד נכלל בזה ענין בפני עצמו שהוא נתינת קדושה לישראל, ועל זה

ואל יבא בכל עת אל הקודש וגו' [ט"ז, ב']

בגמ' במנחות דכ"ז ע"ב מב' דמפסוק זה ילפינן דכהנים טהורים שנכנסו להיכל כולו בארבעים. ובתוס' שם (ד"ה להיכל) הקשה ה"ר יום טוב מלפנצו, דבתמיד פ"ז מ"א תנן, דכהן גדול ואחיו הכהנים השתחוו ויצאו, אלמא דשרו ליכנס להיכל. ותירץ רבנו תם, דהשתחוואה צורך עבודה היא, ע"כ. וברא"ש מסכת תמיד רפ"ז כתב אחר ההקטרה דרכן להיכנס להיכל ולהשתחות ואי"ז ביאה ריקנית דהשתחוואה עבודה היא ובזכרוני מכבר דהתוס' כתבו דהוא רק צורך עבודה והרא"ש כתב דהוא עבודה, עכ"פ מבואר דמותר להיכנס להשתחות.

וכ"ה מפורש בדברי הרמב"ם בפ"ב מביאת המקדש ה"ד, ז"ל הנכנס לקודש וכו' שלא לעבודה או להשתחוויה, בין הדיוט בין גדול, לוקה, עכ"ל. הרי מפורש דמותר ליכנס להיכל לצורך השתחוויה.

והנה בעירובין דף ק"ה ע"א ילפינן מקרא ד'אך אל הפרוכת לא יבא', דמותר לכהנים ליכנס להיכל כדי לבנות ולתקן ולהוציא את הטומאה. ועיין בחדושי רבנו חיים הלוי פ"א מביאת המקדש ה"טו שהכריח בדעת הרמב"ן (בהשגותיו על הרמב"ם בספר המצוות לא תעשה ס"ט) דסבירא ליה דגם הכניסה לתקן ולהוציא את הטומאה הויא בכלל 'ביאה ריקנית', כיון שאינה לצורך עבודה, ורק דהתיקון והוצאת הטומאה הוו 'דבר המתיר' לאיסורא דביאה ריקנית, ע"ש. ונראה דמוכח כן גם מדברי הרמב"ן בפירושו על החומש בפרשת שמני, על הפסוק 'קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקודש', שכתב שם, שאף על פי שאיסור הכניסה להיכל אינו אלא בביאה ריקנית, אבל להוציא משם טומאה מותר, מכל מקום כיון שהיה אפשר להוציא את בני אהרן המתים בחכות של ברזל ובגרידה, לא היו רשאין ליכנס שם לצורך זה. ואם נאמר דהכניסה לצורך הוצאת הטומאה אינה בכלל 'ביאה ריקנית', בודאי לא היו מחוייבים להוציאם בחכות ובגרידה, ועל כרחך דסבירא ליה להרמב"ן דהכניסה לצורך הוצאת הטומאה הויא נמי בכלל 'ביאה ריקנית', כיון שאינה לצורך עבודה, ורק דהוצאת הטומאה הויא 'דבר המתיר' לאיסורא דביאה ריקנית, והיתר זה נאמר רק היכא דאי אפשר באופן אחר.

אולם כ"ז הוא בנכנס לתקן ולהוציא את הטומאה דאי"ז לצורך עבודה, ולכן ס"ל להרמב"ן דנחשב 'ביאה ריקנית', והתיקון והוצאת הטומאה הם רק מתיר לאיסורא דביאה ריקנית וילפינן להיתר זה מקרא, אבל בנכנס לצורך השתחוואה, דאז היא עבודה או צורך עבודה שם לא בעי קרא להתיר, ולא הוה כלל 'ביאה ריקנית', דהרי הוא נכנס לעבודה או לצורך עבודה, והוא פשוט ואי"צ לפנים.

בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה [טז, ג']

הנה בקר"א מנחות כ"ז נתקשה, דכמו שמותר ליכנס להשתחוואה לחוד, אם כן גם לקודש הקדשים יהא מותר ליכנס להשתחוות, וזו לא מצינו, ע"ש. [ובאמת מדקדוק לשון הרמב"ם שם משמע להדיא דמחלק בזה בין איסור הכניסה לקודש, לבין איסור הכניסה לקודש הקדשים, דבהלכה ג' דמיירי באיסור הכניסה לקודש הקדשים, כתב רק שהנכנס 'שלא בשעת עבודה' חייב מיתה, ובהלכה ד' דמיירי באיסור הכניסה לקודש, כתב שהנכנס 'שלא לעבודה או להשתחוויה' לוקה, והיינו דרכ בקודש הותרה הכניסה 'להשתחוויה', אבל בקודש הקדשים לא הותרה הכניסה אלא 'לעבודה', אלא דצ"ע בטעם חילוק זה].

ואמר אאמו"ר הגאון זצ"ל, דבהיכל כיון דהאיסור הוא ביאה ריקנית כל שנכנס להשתחוואה אי"ז ביאה ריקנית, אבל בנכנס לקודש הקדשים כיון דכתיב בקרא 'בזאת יבא אהרן אל הקדש' אמרה תורה דדוקא בקרבנות אלו יבא, וכל שאינו בא בקרבנות אלו הרי הוא עובר באיסור, ואף דאי"ז איסור בפנ"ע אלא גם זהו איסורא דביאה ריקנית כדמוכח בסוגיא במנחות למענין, מ"מ קבעה תורה

אמרו במדרש דכשם שניתנו הכהונה לאהרן והמלכות לדוד לעולם, כך ניתנה קדושה לישראל לעולם.

ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך [ויקרא י"ט, י"ט]

בכלאים פ"ט מ"ח תנן, אין אסור משום כלאים וכו', שנאמר 'לא תלבש שעטנו' – דבר שהוא שוע טווי ונו. רבי שמעון בן אלעזר אומר, גלזו ומלזו הוא את אביו שבשמים עליו. ובפירוש המשניות להרמב"ם שם כתב, וזה לשונו – 'וגלזו ומלזו', הוא נוטה מן האמת, ומרחיק רחמי הקדוש ברוך הוא ממנו, לעברו מצות שצוה הקדוש ברוך הוא, בדבר שאין בו תאוה שתכריחוהו, וזה עון גדול, עכ"ל.

והנה ב'יסוד ושורש העבודה' שער הקרבן פרק א' כתב, וזה לשונו – מצאתי בספרים בשם המקובלים, אחד ממניעות התפילה, שאין תפילתו של אדם מתקבלת, אף אם יתפלל כראוי כתפילה למשה איש האלקים כמנין תקט"ו, ובכוונות הראויים, אך אם האדם אינו נזהר ממלבוש שעטנו בשעת התפילה, אין תפילתו נשמעת, כי אותיות שעטנו"ז הוא שט"ן ע"ז, ועל זה ידוע כל הדוים, עכ"ל. [וכן הוא ב'ריקאנטי' פרשת קדושים, וב'קב הישר' פרק מ"ו].

ולפי דברי הרמב"ם בפירוש המשניות שם, יש לומר הביאור בזה על דרך הפשט, דהנה בגמ' ברכות דף כ' ע"ב איתא, דאף על גב דתפילה היא מצוות עשה שהזמן גרמא, מכל מקום נשים ועבדים חייבין בה, משום דרחמי נינהו. ובברכת 'שומע תפילה' אנו אומרים – 'וקבל ברחמים וברצון את תפילתנו', כי אתה שומע תפילת עמך ישראל ברחמים. הרי דהמתפלל מבקש את רחמי ה', וה' ברחמיו מקבל תפילתו, ואם כן הרי מובן שהלבוש שעטנו אין תפילתו מתקבלת, שהרי תפילה צריכה היא לרחמים כדי שתתקבל, ומכיון שהלבוש שעטנו מרחיק רחמי הקדוש ברוך הוא ממנו, הרי זו סיבה שלא תתקבל תפילתו.

בשנה רביעית יהיה כל פריי קדש הלולים לה' [וי"ט, כ"ד]

ובת"י, בשתא רביעתא יהי כל אינביה קודשי תושבחן קדם ה' מתפרק מן כהנא. ומפרש תיבת 'הלולים' גם מלשון 'הילול' זהו שהזכיר 'תושבחן', וגם מלשון 'חילולים' וזהו שהזכיר 'מתפרק', ועיין בגמ' ברכות דף ל"ה.

אכן מה שכתב שהפדיון הוא מן הכהנים זה צ"ע, דלא הוזכר שום דין של כהן בפדיון מעשר שני, ומהו שכתב דיתפרק מן כהנא, ואאמו"ר הגאון זצ"ל עמד בזה.

אל תפני אל האבות ואל הידעונים אל תבקשו לטמאה בהם אני ה' אלקיכם [וי"ט, ל"א]

ופירש רש"י, וזה לשונו – 'אני ה' אלקיכם', דעו את מי אתם מחליפין במי, עכ"ל. והיינו, שהתורה מלמדת אותנו, שרק דרך התורה טובה ומועילה, וכל דרך אחרת אינה אלא גרעון והפסד, וממילא הוי חטא הפניה אל האבות ואל הידעונים גדול יותר, שהרי הפונה אליהם עוזב ארחות יושר וללכת בדרכי חושך, ובירמיה ב' – 'כי שתיים רעות עשה עמי, אותי עזבו מקור מים חיים, לחצוב להם בורות בורות נשברים אשר לא יכילו המים', כלומר, אילו הייתם עוזבים את ה' ועובדים עבודה זרה שיש לכם צורך בה, היתה זו רק רעה אחת, אבל מכיון שעזבתם את ה' כדי לעבוד לבורות נשברים שאין בהם תועלת, יש בזה רעה נוספת, ונמצא כי 'שתיים רעות' עשיתם.

וזהו גם ביאור הכתוב בפרשת האזינו 'זבחו לשדים לא אלוה' וגו' [דברים ל"ב, י"ז], ופירש רש"י שם, וזה לשונו – 'לא אלוה', כתרגומו, 'לית בהון צורך', אילו היה בהם צורך, לא היתה קנאה כפולה כמו עכשיו, עכ"ל. וכן הוא בספרי שם (פיסקא שי"ח) – 'זבחו לשדים', אילו היו עובדים לחמה וללבנה לכוכבים ולמזלות, ודברים שהם צורך העולם והנאה לעולם בהם, לא היתה קנאה כפולה, אלא הם עובדים לדבר שאין מטיבים להם, אלא מריעים להם, ע"כ. כלומר, אילו היו עובדים לדברים שהם צורך העולם, לא היה בזה אלא רעה אחת, אמנם מכיון שזבחו לשדים שאין בהם אילות וכה, וממילא 'לית בהון צורך', הרי יש כאן 'שתיים רעות', ואם כן ראוי לקנא על זה 'קנאה כפולה'.

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן [וי"ט, ל"ב]

בקדושין דף ל"ב ע"ב תנו רבנן, 'מפני שיבה תקום', יכול אפילו מפני זקן אשמאי, תלמוד לומר 'זקן', ואין זקן אלא חכם, שנאמר 'אספה לי שבעים איש מזקני ישראל' (במדבר י"א). רבי יוסי הגלילי אומר, אין זקן אלא מי שקנה חכמה, שנאמר 'ה' קבני ראשית דרכו' (משלי ח'). איסי בן יהודה אומר, 'מפני שיבה תקום', אפילו כל שיבה במשמע. ובגמ' להלן דל"ג ע"א אמר ר"י הלכה כאיסי בן יהודה וכו' דהיינו כל שיבה במשמע ואפילו זקן אשמאי.

והנה בפסקי הרא"ש בקדושין שם כתב, דמבן שבעים נקרא 'שיבה', והוא על פי מה דתנן באבות פ"ה מכ"א – 'בן שבעים לשיבה' אמנם ב'ברכי יוסף' על גליון השו"ע י"ד סימן רמ"ד מובא בשם האר"י ז"ל, דכל שהוא בן ששים מצוה לקום מפניו, ע"ש. וצ"ע בזה, דהא כיון דילפינן לדין הקימה מפני זקן בשנים, אפילו אשמאי, מקרא ד'מפני שיבה תקום', ו'שיבה' היינו בן שבעים, מנא לן שיהא מצוה לקום מפני זקן בן ששים שאינו בכלל 'שיבה'.

ואמר אאמו"ר הגאון זצ"ל, דהנה בגמ' נראה ד'שיבה' כל שיבה משמע ואילו זקן הכונה לחכם, אמנם בתרגום אונקלוס כאן איתא, 'מן קדם דסבר באורייתא תקום ותהדר אפי סבא'. והיינו דס"ל ד'שיבה' קאי על חכם דסבר באורייתא, וזקן קאי על סבא והיינו זקן אע"פ שאינו חכם, [והנה ברמב"ן נראה הפירוש בדברי אונקלוס, דגם 'זקן' מתפרש על זקן בחכמה, וכו"ה בת"י, אולם מדברי הר"ן קידושין דף ל"ג מבואר כמש"כ אאמו"ר הגאון זצ"ל, דלאונקלוס 'זקן' היינו זקן בשנים אע"פ שאינו חכם], וא"כ נמצא דדברי האר"י ז"ל מכוונים בדברי התרגום אונקלוס, דכיון דילפינן הדין קימה דזקן שאינו חכם מקרא 'והדרת', ומבן ששים נקרא זקן כדתנן באבות דבן ששים לזקנה, לכן ס"ל דהמצוה לקום בפני זקן שאינו חכם הוא מבן ששים.

הנה אליבא דאיסי בן יהודה ד'שיבה' כל שיבה במשמע ואפילו זקן אשמאי, א"כ בע"כ הא דמרבין בקרא 'זקן' זה שקנה חכמה היינו לרבות אפילו שהוא יניק וחכים, דמשום חכמתו חייבין בכבודו, אף שאינו בכלל 'שיבה', אכן בשיטת הר"ף צ"ע, דאף דפסק כאיסי בן יהודה, דגם זקן אשמאי חייבין בכבודו, מ"מ סבירא ליה דביניק וחכים אינו חייב בכבודו, והקשו הראשונים על זה, דא"כ מה צריך לחכמה, הא בלא"ה מצד הזקנה כבר חייב לכבודו, והיינו, דאפילו אי נימא דבקרא ד'זקן' נתחדש שחייב בכבודו מצד חכמתו, וזהו נוסף על החיוב שיש מצד עצם הזקנה, מ"מ קושיית הראשונים היא מאי נפק"מ יש מזה.

והרמב"ן כתב על זה דמה שהוסיפה תורה בחיוב כבוד בזקן ת"ח יותר מזקן אשמאי, הוא נפק"מ בת"ח שאינו חייב לעמוד בפני זקן אשמאי דהו"ל זקן ואינה לפי כבודו, אבל בזקן שהוא חכם חייב אפי' ת"ח לעמוד בפניו. והנה לכאורה הטעם בזה דקימה בפני זקן שהוא חכם שפיר הויא לפי כבודו של הת"ח, אכן לפי"ז נמצא דגם בזקן חכם עצם חיוב הקימה הוא מפני ה'זקנה', והחכמה היא רק היכ"ת לסלק את הפטור דאינה לפי כבודו, וצ"ע.

ואמר אאמו"ר בזה, דבאמת אין זה מצד ההיכ"ת שבזקן חכם חוזר להיות לפי כבודו, אלא יש כאן חילוק בעיקר החיוב, דבזקן הוא חיוב לחבירו, והוא דין חיוב של כבוד שחייב זה להזקן, ולכן איכא בזה פטורא ד'זקן ואינה לפי כבודו, כשאר חיובים שחייבה תורה לחבירו כמו אבידה וכדומה, [ועיין ב"מ ד"ל דקרי הגמרא לאלו החיובים 'ממונא'], משא"כ כשהוא חכם דהחיוב מצד תורתו, [ואף דביניק וחכים פטור, מ"מ בחכם זקן החיוב הוא גם מצד חכמתו], זה אינו חיוב שחייב זה להזקן החכם, אלא הוא חיוב ומצוה למקום, ובזה ליכא פטור דאינה לפי כבודו, דהוא פטור רק בחיובים שחייב לחבירו, ולא בחיובים ומצוות למקום.

[ודוגמת זה כתוב גם אצל אא"ז הגרי"ז זצ"ל, לחלק בין חיוב הכבוד ל'רבו מובהק' שזהו חיוב לרבו, ובין חיוב 'כבוד ת"ח' שהוא מצוה בעלמא, ולפי דברי אאמו"ר יהיה גם שם נפק"מ לענין 'זקן ואינו לפי כבודו'].

ארחות חיים

דרכי הצדיקים נקרא ארחות - דהיינו תורה ומצוות ומידות (ביאור הגר"א משלי"ב)

עכ"פ את תחילת הזמן צריך להתחיל עם יסודות מוצקים א"א לבנות עם יסוד ארעי, בנין רב קומות לא בניס על יסוד רעוע, כל זמן קיץ תלוי כאן ביסודות של ההתחלה, צריכים אנו לדעת איך אנו בונים את היסודות הללו.

מהותם של ימי הספירה

וביותר בזמן זה, וכפי שמביא הבני יששכר וכך אומרים בשם הרב מפוניבז' זצ"ל שבתחילת אייר כשפותחים את היכלי הישיבות, זה פתיחת ארון הקודש של התורה שבע"פ, (וממילא כשאומרים בראש חודש בריך שמה זה גם על הפתיחה של היכלי הישיבות שהם הארון הקודש, בתפילת בריך שמה ישנם הרבה בקשות, ותוריד לך חיים בטיבותא, וימלא משאלות לבנו, דתפתח לבאי באורייתא, שהם יסוד להצלחה ואורך ימים).

וכאן עיני כל נשואות לידע האם ארון הקודש הזה יפתח או לא, האם הארון ישאר סגור, היחסר לנו תפילת בריך שמה...

וכדבר בתוך דבר בגודלם של ימים אלו ימי ספירת העומר מובא בספר צבי לצדיק בשם מו"ר ר' הירש מיכל בעל ציץ קודש בשם הרש"ש הקדוש בספרו בנהר שלום שימי הספירה הם סימן לכל השנה הרוחנית של האדם, ואם מצליחים בהם זה יקבע את כל מהלך השנה הרוחנית.

וידוע שמרן הרב שך זצ"ל היה מביא מדודו הגראס"ז מלצר זצ"ל בשם דרשות הר"ן, על יום חג השבועות שהוא יום הדין של תורה, (וממילא כמו שבראש השנה יש את אלול לפניו, כך לפני יום הדין של התורה יש את ימי הספירה כהכנה לדין, אם לא נלמד כעת לא תהיה לנו הכנה ולא תהיה קבלת התורה כראוי וכך ישפיע גם כל השנה חלילה, אז מה עושים?...

והמשגיח ר"מ מאיר חדש זצ"ל אמר, כשלאדם יש צרה הוא רגיל לומר רבש"ע, קודם שהיא תעבור אחר כך אני מוכן לעשות הכל, והרי צרה זה שיעור כללי מהרבש"ע הוא מדבר אליך - תקשיב - אל תיברח מזה, ממילא זה גם יעבור, וביותר שהרי השריש בנו הרבינו יונה בתחילת השערי תשובה, 'ויש על הבוטח בשם להוחיל במעוף צוקתו, כי יהיה החושך סבת האורה', וודאי שהחושך הזה בא לעורר אותנו ולהאיר לנו הדרך כיצד?

אהבה רבה אהבתנו ה' אלוהינו

ובאורם של דברים בחזא מחתא, הנה היסוד הראשון המקובל אצלנו, אצל כל יהודי באשר הוא, מה שכולם לומדים מיציאת מצרים זה האמונה, מהאמונה של יציאת מצרים משם אנו ממשיכים גם הלאה אל מתן תורה, אך לא שייך בלי ההכנה הזו, זו ההכנה הפשוטה למתן תורה. וכמו שהיה אומר מרן הרב שך 'בעבור אבותינו שבטחו בך - ותלמדם חוקי חיים' האמונה והבטחון ברבש"ע הם אלו שמובילים לקבלת התורה. דבר פשוט.

הלכחים מהעבר והיסודות לעתיד

משכימים לפתחינו ב' סוגיות כאחד, דבר ראשון עבר פסח, עם מה יצאנו, ידוע כיצד היה הגר"י הוטנר זצ"ל מתמה על דברת בני אדם באומרים חלף עבר לו החג, החג איננו!! החג התוסף בנו! נוסף בנו עוד לרכוש הרוחני הרב ערך, רכוש רב ערך נשאר בנו מהחג - עם מה יצאנו...

אחד הטעמים לכך שמתענים בה"ב אחר החג היה אומר הרביה הגר"מ חדש זצ"ל זה על כך שלא ניצלנו מספיק את קניית הרכוש הרוחני הרב שהיה במהלך החג, לא לקחנו את כל מה שיכלנו, וכל אחד זה לפי מה שהוא הכין בעצמו כך הוא מקבל, אך זה שאינו ייצא עם שום דבר, דומה הוא לשוטה הנכנס לאוצר המלך והותר לו ליקח מכל הבא לידו ואת זמנו הוא מבזבז בהנאת יתר מהיופי והנוי אשר באוצר אך אינו יוצא עם שום שלל, הוא רואה את המרגליות והכתרים היפים אך הוא יוצא בידים רקניות הוא השוטה אשר מאבד מה שנותנים לו, נותנים לך להתעשר ברגע ואתה מאבד את זה בידים. - עם מה יצאנו, מה לקחנו איתנו להמשך הדרך.

הדבר הנוסף העומד על פתחינו 'תחילת הזמן', זמן קיץ אשר עוד נבין ונבאר מהו, זמן אשר הוא ההכנה לחג השבועות - ר' יחזקאל לוינשטיין היה מביא בתחילת זמן את דברי חז"ל על הפסוק 'טוב אחרית דבר - מראשיתו', אחר שאל את ר' מאיר וביאר לו שהאחרית טובה כאשר הראשית היא טובה, כשהראשית טובה גם האחרית טובה, הכל תלוי בהתחלה, (וכאלישע - אחר בעצמו שאביו הקדישו לתורה שלא לשם שמים וסופו שיצא לתרבות רעה).

בתחילה כשרצו לבנות את אולמי וגשל באו למרן החזו"א זצ"ל ושאלוהו כיצד לבנות, א"ל החזו"א תשאלו בנאים ואנשי מקצוע, וכשהודיעו שאינם זזים בלי החזו"א אמר להם החזו"א איני יודע בניה מהי, אך דבר אחד דעו, מה שיאמרו לכם על כמות חוזק היסודות תעשו כפול, כי הכול תלוי ביסודות, אם היסודות רעועים הכול עלול ליפול.

תחילת זמן זה היסוד, וכך גם כל יום בתחילתו הוא היסוד לכל היום כולו, וכפי שכתב הגר"ח מואליז'ן בכתר ראש (מובא בסוף סידור הגר"א) שאם אדם מקבל על עצמו מיד איך שהוא פותח את העינים בבוקר, שהוא מקבל על עצמו עול תורה ויקבל על עצמו להתרחק מכל המפריעים, כך יסורו ממנו כל המפריעים כל אותו היום - כי הכל תלוי בהתחלה.

וקבלת עול תורה של בחור ישיבה, מובא בשם השפתי חיים, ובשם ר' לייב מאלין זצ"ל, שזוהי קבלת מרות הישיבה עליו. - וכאן היה מביא הרביה הגר"מ חדש זצ"ל את הסתירה לעולם ידור אדם במקום רבו (ברכות ח, א) ומאידך אל ידור אדם במקום רבו, ומתמצת הגמ' ל"ק כאן בכיף ליה וכאן בלא כ"יף ליה, אם הוא כפוף לרבו נוחא אך אם לא זה סכנה.

אך בעומק הענין, הנה אף שהכל תלוי בהכנה של האדם וכל אחד כפי איך שהוא הכין כך נמדד הדרגה שלו בקבלת התורה, אך לא יתכן שיכנס אדם לחנות הבשם ולא יצא משם בלי ריחות נחוחים נודפים מבגדיו אף שאינו קונה מאומה מהרכוש, זה נספג בבגדים.

את הריח הטוב של היציאת מצרים עם כל האמונה שבך, נספג בכל אופן, אנו יוצאים עם הרגשה של אהבה מיוחדת שהקב"ה אוהב את כלל ישראל.

האמונה היא לא רק עצם הגדלות והרוממות של הבורא יתברך בלבד, היא מגיעה בפרטות לעם ישראל עם האהבה שאוהב הקב"ה אותנו שבשל כך עשה לנו את כל אלו הניסים. הגאון ר' חיים קמיל מביא את דברי הזוה"ק (ח"ב ה, ב) אלמלי הו' ידעין בני נשא רחימותא דרחים - אהבה שאוהב - קב"ה לישראל, הו' שאגין ככפיריא למרדף אבתרי - היו שואגים כאריות. לא מדובר פה על ההוד וההדר, והמתנשא לכל לראש... לא על זה מדובר! 'אהבה' כאן זה מתחיל.

והיציאת מצרים היא הראיה הכי גדולה לכך, הלא הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז, ומה נשתנו אלו מאלו, ובכל זאת בני ישראל הם בני מלכים, ולא עוד אלא שהקב"ה נתן לכל אחד מישראל לראות במפלתו של אותו מצרי שהיה מתעלל בו, וכשהפך הקב"ה על המצרים את הים הביא כל מצרי חי ומתהפך בתוך המים עד שהגיע ליד היהודי, והיהודי היה מחייך לו וכך המצרי היה מת מתוך נקמה מתוקה של היהודי, גם את ההרגשה הזו הקב"ה לא מנע מעמ"י, (צוחק מי שצוחק אחרון), וכל זאת בעוד שהללו והללו עובדי ע"ז - זו אהבה! זהו הרחמים קב"ה לישראל, והכל בזכות האבות הקדושים ומדות הטובות שהשרישו בטבע ילדיהם.

ולא עוד אלא שאחז"ל במד"ר (בא יט, ה), שעבר הקב"ה אצל כל אחד ואחד מישראל ונשקו על ראשו וברכו, ואמר הקב"ה אהבתי אתכם בית ישראל, אהבה מרובה שאין כמותה, בכל מצב ובכל עת ואפילו חוטאים לפניו.

ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים

בעת זו בה אנו נמצאים ודאי שהקב"ה לא עוזב אותנו אף לא לרגע קט, הוא ממשיך לאהוב אותנו וממשיך לדאוג לנו, אלא שכמו החולה שאינו מבין איך הניתוח עוזר ובשביל מה בכלל לנתח אלא שהוא סומך על הרופא כך לנו יש אבא שבשמים שדואג לנו ואוהב אותנו ויש לו חשבונות משלו להוליך אותנו בדרך הטוב.

והנה כמה יש לנו לנצל אהבה זו ולבקש ולהתחנן מלפניו שיקרע רוע גז"ד ונחזור לעבודתו יתברך ביתר שאת ויתר עוזו, והלא באהבת הקב"ה העיד בנו "הרחב פיך ואמלאהו" (תהלים פא, יא), והדבר דומה לאחד שמבקש תרומה מהגביר ונותן לו צ"ק חתום ואומר לו תמלא כמה שאתה רוצה... ואמלאו.

בזמן פרעות הערבים בתרפ"ט בחברון עלו שרידי החרב ונתכנסו ר' לייב חסמן יחד עם בני הישיבה בבית הכנסת שושנים לדוד, המצב היה מתוח והפחד היה באויר, אי אפשר לחשוב על מה שהיה שם... הגיע הזמן להתפלל מעריב ואף אחד לא היה מסוגל לגשת ש"ץ, ר' לייב ניגש לאחד מהמיוחדים בבני הישיבה ובקש ממנו לגשת לעמוד, את תחילת התפילה התחילו כרגיל אלא כשהגיעו למילים 'ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים' פרץ הש"ץ

בבכי ויחד עמו כל הבחורים, ואהבתך אל תסיר ממנו - 'אתה אוהב אותנו רבש"ע' 'אתה אוהב אותנו'... אוי אל תסיר ממנו לעולמים, לאחר התפילה ניגש ר' לייב ואמר לש"ץ לזה התכוונתי.

נמצאים אנו במצב חרום, אנו מרגישים קשה אך אילולי היינו מרגישים קצת שהכל נובע מהאהבה של הקב"ה 'ואהבתך לא תסור ממנו', זה היה נראה לנו קצת אחרת, אנו חסרים בידיעה עד כמה הקב"ה רוצה בטובתנו, עד כמה הקב"ה אוהב אותנו.

על מרן הסטייפלער מספרים שכאשר נאלץ פעם להוציא בחור שלא התאים לרוח הישיבה וחששו לרוחניותם של שאר הבחורים, אך הבחור מעצמו לא הסכים לעזוב את הישיבה, ניגש אליו הסטייפלער ותפסו בצווארון והוציאו מחוץ לישיבה, דבר הנראה קשה למדי, אך מיד ביציאתו אמר לו הסטייפלער בפה רך עד עכשיו הוכרחתי לעשות כך לצורך הישיבה, אבל דע לך, אתה לא יודע עד כמה שאני אוהב אותך, אתה תוכל לשהות בביתי לאכול ולישון... ודיבר איתו בידידות ומאז היה לאוהבו הגדול כל ימיו.

חשבונות של שמים אין אנו יודעים וגם לא מנסים להבין, אבל ברור לנו דבר אחד הקב"ה אומר לנו "אהבתי אתכם", לעולמים.

"הכוני פצעוני שחולת אהבה אני"

אכן, בכדי שאהבה זו תשאר לעולמים אנו מוכרחים גם מעצמנו ליתן משהו, הלא כמים פנים לפנים. אנו צריכים להראות לקב"ה שאכן גם אנו אוהבים אותו, להחזיר לו אהבה על אהבתו.

וכיצד נעשה זאת, נקדים ונלמד את מה שאמר רה"י הגר"י סרנא זצ"ל בדרכה של סלבודקא, ישנן ב' מגילות אשר הם הפכים גמורים, מגילת שיר השירים ומגילת איוב, התוכן שלהם שונה מקצה לקצה, מגילת שיר השירים כולה אהבה וחיבה לפני המקום, יסורי איוב הם הצד השני של המטבע...

והנה, ישנו פסוק "הכוני פצעוני הורידו את רידי מעלי", פסוק המורה על יסורים, פשוט שמקומו באיוב, ובכל זאת פסוק זה נמצא באמצע שיר השירים, דבר המעורר תמיהה... אמר הגר"י סרנא זה לא רק נמצא בשיר השירים זה מה שבונה את האהבה שבשיר השירים.

ונסביר, הקב"ה מלא כל הארץ כבודו בא וכורת ברית עם האדם, מתוך כל הבריאה העצומה מלאכים ושרפים מאורות וכוכבים - הכל מושגים עצומים, והאדם כרגיר קטן בכל היקום, ובכ"ז הקב"ה שבראם לכל אלו יורד וכורת עם האדם ברית - היתכן!! (והנה עמ"י בחן את אהבת ה' לעמו והקב"ה בכבודו ובעצמו מעיד ואומר 'אשר ניסוני אבותיכם בחנוני גם ראו פעלי (תהלים צה' ט).

אך הקב"ה בא לראות כעת איך אתם עומדים בנסיון, איך אתם מתמודדים בעת קושי, כי כשהולך טוב כמו שרוצים זה לא מראה כלום של אהבה, האם גם כעת אתם אוהבים אותי, 'הכוני פצעוני' בא נראה איך אתם מגיבים, ופה הבחינה האמיתית. אך כנסת ישראל ממשיכה מיד "הכוני פצעוני וכו' אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני" רבש"ע הכונו פצעוני, אך

שום דבר לא יזיז אותי מלאהוב אותך, 'שחולת אהבה אני', פה עמ"י הוכיח אהבתו השלימה להקב"ה ופה נכרתה ברית אהבה בין הקב"ה לעמו, וממילא 'ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים'.

בעצומם של ימים אלו שבהם אנו נמצאים מוכים ופצועים, כאן אנחנו צריכים להראות שחולת אהבה אני.

מִן ראש הישיבה זיע"א היה מביא את המדרש בויק"ר (ג, ה), על אגריפס המלך שאגריפס שלח אלף קרבנות ואמר לכהן הגדול שהיום לא יקריב שום קרבנות מלבד הקורבנות שלו, הגיע עני ובי' תורים בידו, בא אל הכהן ובקש ממנו שיקריב לו אותם, א"ל הכהן איני יכול שכן ציוני אגריפס, התחיל לבכות ואמר, מאבד אתה את פרנסתי, ראה, בכל יום צד אני ד' תורים ב' אני נותן לקב"ה וב' אני נוטל לעצמו, אם אין אתה מקריב לי את אלו, אתה חותך את פרנסתי, קיבלם ממנו והקריבם, באו לאגריפס בחלום וא"ל ב' אלו של העני יותר מכל הקורבנות שהקרבתי, שאל אגריפס את הכהן מדוע קיבלת ממנו הלא ציויתיך שלא תקריב מלבד ממני א"ל הכהן את טענת העני וקיבל אגריפס את טענתו.

מה קרה פה, מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר? - ונבאר בדרך משל, ישנו גביר נכבד שברצונו להרבות תורה בעולם התורה וכשראה הוא שהישיבה נמצאת במצוקה החליט שהוא תורם עשר מליון דולר, אלא שיש לו תנאי, הוא רוצה להיות התורם היחיד, הוא יביא את כל הכסף ביום ראשון אם לא יקחו מאחרים באותו יום שום תרומה, והנה, הגיע הגביר למשרדי הישיבה והוא רואה אברך מוציא סכום כסף ונותנו למזכיר הישיבה, חמתו בערה בו, הלא תנאי הוא תנאי, אך אינו צודק האברך רק בא להסדיר את התשלום שהינו חייב... זה ודאי לא נקרא תרומה, זה מחובתו.

אמר העני לכהן, אני לא באתי לתת לקב"ה מתנות כמו אגריפס אני בסה"כ באתי להסדיר תשלום, אגריפס היחיד שמביא תרומה, אני בסה"כ יש לי עסק עם הקב"ה, - זו אמונה פשוטה, משלו אני נותן, אומר העני מקפח אתה את פרנסתי הרי אם אני לא יהיה נאמן לשותף שלי אני לא יקבל את החלק שלי, אם אני לא מביא לקב"ה אין לי משכורת אני לא שייך בכלל לצד של אגריפס, סבר וקבל, (ועיין אילת השחר אבילות בחורבן עמוד רט מה שביאר בזה).

כל אחד מאיתנו יכול כעת באמונה התמימה והשלימה לעשות עסק עם הקב"ה לכרות ברית אהבה, הוא העני ומביא את חלקו להקב"ה, המסירות נפש ברגעים הללו עם כל הקשיים, כאן כשהכוני ופצעוני, בשעות הקשות פה הוא נמדד, אתה את שלך תעשה כי משלו אתה נותן לו, לא משנה באיזה מצב, כאן בוחן אותנו הקב"ה אתה אוהב אותי או לא, עכשיו שאין לך מי שיעיר לך, עכשיו שאתה לבד בבית, האם גם עכשיו אתה ממשיך ואתה באמת אוהב אותי או שהכל זה בגלל החברה... אם אתה באמת אוהב אותי אז מה ההבדל באיזה מצב אתה נמצא, הכוני פצעוני - שחולת אהבה אני.

אני הראש ישיבה והבית שלי בית ה'

סיפר לי הרב יצחק זמל על הגאון ר' יעקב אדלשטיין זצ"ל, באחד מהפעמים שר' יעקב שהה בבית החולים תל השומר למשך זמן רב וראו הילדים שחל שיפור ניכר

במצבו אך הרופאים לא הסכימו לשחררו לביתו והילדים בכ"ז רצו להוציאו כתב להם ר' יעקב 'כדי להתוכח עם הרופאים צריך אחד מהשנים או שהפרופסור הגדול שנמצא בקולומביה ובבוסטון יתן אישור, או לחילופין שבי"ד של כ"ג שיכולים לדון בדיני נפשות יתירו. אחרים לא'.

הבי"ד הגדול אלו הם מרן ורבנן גדולי הדור ואלו הם שמורים לנו את הדרך והם אומרים לנו לשמוע לרופאים ושאלנו מחויבים לשמוע בקול הרופאים ולא לפתוח את הישיבות, וזו מצוה דאורייתא שהחמירה בה התורה שלא מספיק ונשמרתם אלא צריך 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם'.

כידוע מנהלינו ר' יעקב וירז' בינסקי נ"ו משתוקק תמיד לפתוח עוד מקומות תורה, וחפץ ה' בידו הצליח עד עתה בארבע ישי"ג ובשתי ישי"ק, וכעת הוא בבת אחת פותח רק בבני ישיבת 'ארחות תורה' כשש מאות ישיבות חדשות, כ"א בביתו נפתח ישיבה סניף לארחות תורה, יהיו שיעורים יהיו שיחות יהיה קשר עם רה"י, יהיו חברות הכל כמו בסניף הראשי, 'גדיל תורה ויאדיר'.

הגרבי"צ ז"ל פירש במזמור לדוד ה' (תהילים כז, ד) אומרים 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו' וידועה השאלה אם שבתי כל ימי חיי איך זה מסתדר עם ה- ולבקר בהיכלו שזה רק זמני, חד פעמי. אלא ביארו כך, קודם כל הבקשה שהבית שלי יהיה בית ה' מקום שמגדלים בו תורה ותפילה, ובהיכלו - בבית המקדש אני רוצה גם לבקר... היום כל אחד נמצא בבית ה' שלו, כל אחד מקים ישיבה בביתו.

על השרף ממונטייר הגר"ג ליבמן זצ"ל מספרים שבתחילת דרכו, בזמן השואה, בזמנים הקשים מאוד, הוא בא והקים ישיבה, שאלו אותו כמה בחורים יש לך בישיבה, אמר אחד, ומיהו - אני. ומי ראש הישיבה - אני, והמנהל - אני, בתחילה זה היה נראה מוזר... כיום הפאר שיש במונטייר זה לא נתפס - והכל התחיל מ- אני הראש ישיבה והמנהל והתלמיד של ר' גרשון...

היום, כל בחור בבית שלו הוא הראש ישיבה והתלמיד והמנהל, והמשגיח... ובזאת תבחנו, כעת המבחן מיהו הראוי להיות ראש ישיבה ומי לא, שלמה המלך, בתחילה מלך על כל העולם כולו, לאחמ"כ מלך על ארץ ישראל, לאחמ"כ מלך על ירושלים ובית המקדש, ולאחמ"כ מלך על מקלו...

עולם הישיבות פותח את שעריו בזאת, אומנם עד עכשיו היו 500 או יותר בחורים בכל הישיבה אך כעת נפתחים סניפים וסניפי סניפים וכל אחד בבית המדרש בביתו ככל סדרי הלימוד בישיבות הקדושות.

היום הקב"ה רוצה לראות האם אתה ראש ישיבה טוב, אי"כ נקדם אותך... אם אתה לא מצליח זה גם בסדר, רק שאח"כ לא יהיו תלונות...

תשתדל להיות איש...

דבר נוסף, בפרשיות שלנו תזריע ומצורע מדברים על המצורע שעונשו מגיע בגלל שדיבר לשון הרע, בפרשיות מדברים הרבה על לשון הרע.

(אומרים בשם גדולי ישראל הבידוד הוא כמצורע שבא

בעוון לשון הרע, והיום כבר יש תקנה שצריך לחסום את הפה עם המסכה - הקב"ה מראה לנו בחוש שצריך לשמור על הפה, וכבר אמרו ש'בידוד' בגמטרי' כו כשם (הויה).

אמר הגר"מ קופשיץ מדברים על חומרת לשון הרע אך לא זוכרים כמה המעלות שבלשון הטוב שעל זה לא מדברים, מחיה מתים במאמרו.

במצב החרום הזה בחור מגיע לבית הוא צריך לדאוג לאוירה הטובה, בבית ישנו לחץ כולם כבר הרבה זמן יש מתח באויר, בן תורה אמיתי יכול ליצור אוירה טובה בבית, להרגיע את הבית עם החיוך שלו... ודווקא הבן תורה יוכל לעשות זאת, ומעשה שהיה אצל מרן ראש הישיבה זיע"א, אברך יקר לא הסתדר עם העוזר שכנגדו, הוא סבל ממנה נוראות, באו מים עד נפש נגש למרן רה"י לדעת מה לעשות, מרן רה"י שהכיר את האברך שמע דבריהם ואמר את צודקת, האישה יצאה בחיוך רחב על הפנים, כשיצאה ניגש האברך למרן רה"י ובכה ושאלו הרי הראש ישיבה יודע את המצב שלי, למה היא הצודקת, עכשיו היא תבא עם זה נגדי שכך הרב אמר, אמר לו רה"י יש לכם בבית ילדים, בית כזה אי אפשר לפרק, מוכרחים שאחד יוותר, אתה לומד תורה, אתה לומד מוסר לך יש את הכלים לותר, היא לא לומדת אין לה את הכלים לכך, אין לך ברירה אתה תותר.

בחור שלומד בישיבה, בחור שגדל בדרך התורה, הוא זה שיכול ליצור את הרוגע והאוירה הטובה, מרן רה"י היה חוזר תמיד, אתה לא מוותר בויתור, אתה מרויח מויתור, וכך היה חוזר גם מרה"י על דברי החפץ חיים זיע"א שמויתור לא מפסידים.

הזכרנו כבר בשם ר' לייב מאלין שחלק מקבלת עול תורה זה קבלת מרות הישיבה, זה גם כן חלק מההכנה כעת לשבועות מרות הישיבה זה לא בתוך הישיבה - מי שלא יעשה מה שצריך לא ישאר במקומו... מרות הישיבה זה אומר שאת מרות הישיבה אתה מכניס גם בתוך הבית שלך, אתה נשאר בן תורה, לקבלת התורה צריך רצינות.

הישיבה פותחת את שעריה, ארון הקודש של התורה שבע"פ נפתח בזמן, אומרים בריך שמים ומבקשים ותוריד לן חיים בטיבותא שאין מי שלא צריך את זה.

התורה משלמת למי שדואג לה

העולם נתון בידינו, הלב נקרע מלשמוע עוד ועוד, מרן שר התורה אמר 'למדו תורה - המגיפה תעצר' זוהי הרפואה, חולה שאומר לרופא שאין לו כח וזמן בשבילו הוא שוטה...

התורה מרגישה מבושת, סוגרים לה את הבית, היא נודדת 'שכינתא בגלותא' הצער של התורה עצום ביותר, כעת זה הזמן לתפוס, זה הזמן לגדול - מרן החפץ חיים זיע"א אמר חיל פשוט שירצה ביום בהיר להפוך לגנרל - זה חלום... אבל בזמן שכולם מורדים במלך והוא נאמן למלך עד הסוף יבא יום והוא יהפוך למשהו גדול. היום זה הזמן להראות לקב"ה שאנו באמת אוהבים אותו, להראות לקב"ה שבאמת אנו אוהבים ולומדים את התורה שלו וממילא "האהבה רבה" כבר נשמע אחרת, ה- "ותן בליבנו" כבר נשמע אחרת, זה הזמן להתמיד בתורה ולגדול, נאמנים לתורה ודואגים שהיא לא תתביש, ומי שעושה כך כבר אמרו חז"ל (סנהדרין צט, ב), ותורתו עומלת לו במקום אחר, ופרש"י שמחזרת עליו, ומבקשת מאת קונה, למסור לו טעמי תורה וסדריה, וכל כך למה מפני שאכף שכפף פיהו על דברי תורה.

כשנשאל הרה"ג ר' מאיר שפירא אביו של הגאון ר' משה שפירא זצ"ל בשל מה זכה בן גאון שכזה נענה תמיד הכל בזכות אשתי, עד שאחד שאל מה זה אומר אשתך מה היא עשתה, ואז הוא סיפר, בזמנו הדרכים היו ארוכות וקשות הכל היה בעגלות, אין אפשרות לתקשר מרחוק, בהגיעו לפרקו נסע ר' מאיר מטלו לעיר רחוקה לצורך שידוך, בזמנם לקחת בן תורה זה היה בושה, בנות היו מבזות את חברותיהן שלקחו בחור ישיבה, וכשסיפרה להם שעומדת להיפגש עם בן תורה לעגו לה, כשהגיע זמן הפגישה דפק ר' מאיר על דלת הורי המיועדת אך הבחורה לא הסכימה להפגש, היא מאוד חששה לקחת בן תורה היא פחדה מהבושות ומה יגידו החברות ובינתיים ר' מאיר מחכה, כמה שניסו להסביר לה זה לא הלך, אחותה הצעירה שראתה בכך ניגשה ואמרה לה אם את לא תקחי אותו אני אקח אותו, ואכן על אף גילה הצעיר החליטה להיפגש וסגרו שידוך וזו אשתי. אחותה הגדולה נספתה בשואה, אנו באנו לארץ וזכינו לבן ר' משה - התורה משלמת בסוף לדואגים לה.

כשמסיימים חומש אומרים חזק חזק ונתחזק, כעת אנו אומרים את זה גם בפתיחה, חזק חזק ונתחזק, חייבים לחזק את עצמנו ובעיקר בדברים הצריכים חיזוק תמיד, תורה תפילה ודרך ארץ, אל נא ניתן לעצמנו לדחות את פתיחת הישיבות, כבר עכשיו נפתח עולם שלם של ישיבות עם כל המרץ והחשק, נתפלל שנוכה לסיעתא דשמיא, (ובודאי שמרן רה"י יעמוד לפני מרן דבשמיא ויבקש רחמים על צאן מרעיתו על הישיבות הקדושות, על בני התורה שלו שהוא כ"כ אהב), ואם באמת נתחזק נעשה לנו ולכל ישראל טובה גדולה, ונראה בקרוב ישועתם של עמ"י, ונחזור לבתי המדרש, לכתלים שכל כך אהבנו, הבית שרומם אותנו - הלא אילו לאו ההוא יומא כמה יוסף איכא בשוקא, נתחזק יותר ויחד בתפילה לקל מרומים נזכה כי יאמר לצרותינו די ויגאלנו תשועת עולמים בשב"ח ציון ושמחת עולם על ראשנו.

לרפואת הרה"ג

ר' רפאל יעקב

בן יוכבד

בתוך שאר חולי ישראל



לרפואת הרה"ג

ר' חיים אברהם יצחק

בן מלכה

בתוך שאר חולי ישראל



ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הגיליון במייל: 4166058@gmail.com

יקרה היא מפנינים: 'זמן קיץ' במרפסות הבתים

מימיו יהלום יפה או פנינים נדירות ולכן הוא יכול לדבר כך. אבל אם הוא היה רואה ומבין בפנינים, הוא לא היה מתבטא שלומר על תורה שהיא יותר מיהלומים זה כמו להשוות פנינים למלפפונים.

נענה ראש הישיבה בחדות לשונו ואמר לו כי אמנם אינני יודע אם הגרש"ז ראה יהלומים ופנינים בחייו, אך מה שאני כן בטוח זה שאתה לא ראית את ר' שלמה זלמן, משום שאם היית רואה אותו, היית מבין שאין דמיון כלל בין יהלום לתורה, כאשר היית מבחין ברוממות הנהגתו בחייו הנעלים, ובשמחת החיים התמידית הנסוכה על פניו, בוודאי שהמושגים שלך בתורה היו משתנים.

בגדלותו והביא קושיה ממרן הגרש"ז אויערבאך על דרשת חז"ל שהתורה יקרה יותר מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים, מדוע חז"ל לא מפרשים את הפסוק כפשוטו שהתורה יקרה יותר מפנינים ויהלומים נבחרים, ויישב שלומר על תורה שהיא נחשבת יותר מפנינים זה כמו לומר על פנינים שהם יותר ממלפפונים, וכי יש איזה יחס ביניהם לומר שהם יותר? ועלבון גדול הוא לתורה לומר שהיא יותר מפנינים. על כרחך שכוונת הפסוק היא שהתורה נחשבת אף יותר מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים.

אחד הנדבנים הגדולים שהשתתף בשמחה נע על כסאו באי נוחות, והפטיר: כנראה ר' שלמה זלמן לא היה אף פעם באנטוורפן, ולא ראה

כל החרד לדבר ה' מקיים בימים אלו בזהירות יתר את מצות "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", מכונסים איש איש בביתו, ומחמת כן לא זכינו שנפתח 'זמן קיץ' בבתי המדרש בהיכלי התורה עם אלפי בני הישיבות ואברכי הכוללים, ולכן בעת הזו שומה עלינו להתחזק בעמל התורה וקנייניה בריבוי בעסק התורה בבית פנימה תוך הפנמת הידיעה כי רק התורה סם חיים היא, וחיים הם למוצאיהם ולכל בשרו מרפא (משלי ד, כב).

בפרשתנו מובאת בהרחבה עבודת הכהן גדול ביום הכיפורים הנעשית לפני ולפנים. דרש רב אחא (הוריות יז, א) כי התורה חשובה ויקרה אף יותר מעבודה זו, שנאמר (משלי ג, טו) "יקרה היא מפנינים וכל חפצך לא ישוו בה". יקרה היא יותר מעבודת כהן גדול הנעשית לפני ולפנים, ואין אף מצווה שדומה לה.

עולמנו מבוסס על שלושה מרכיבים: עולם, שנה, נפש. והם תפיסת המקום, הזמן והחיות שבכל דבר ודבר (ספר יצירה ו, א). ונראה שהמקום הקדוש ביותר בעולם הוא קודש הקדשים, הנפש הקדושה ביותר נמצאת אצל הכהן גדול, והזמן המקודש ביותר הוא יום הכיפורים. הרי שהעבודה המקודשת והנעלית ביותר שנעשית בזמן הקדוש ביותר במקום הקדוש ביותר ועל ידי האדם הקדוש ביותר היא עבודת כהן גדול ביום כיפור, ובכל זאת נאמר עליה כי איננה זוכה להגיע למעלת רום ערכו של לימוד התורה. ואמנם לצערנו לא כל אחד זוכה להכיר בכך. באנטוורפן שבבלגיה בשנים עברו כמעט כל בנות ישראל נישאו לסוחר ילומים. והנה אחת מבנות המקום זכתה להשכיל ולהבין את רום ערכה של תורה, וחפצה להקים בית יחד עם תלמיד חכם, ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו (מכות י, ב) ואכן זכתה להינשא לבן תורה שעתידו ללמוד ולא לעסוק במסחר.

מלפפונים ופנינים: קושיית הגרש"ז אויערבאך

בשמחת השבע ברכות בה התאספו כל השכנים והמכרים - סוחר יהלומים הקטנים והגדולים, הרבה ראש הישיבה של החתן וסיפר

הלכה למעשה

משולחן ראש בית ההוראה במשנת מרן רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל

אני ממלא חובתי לפרסם איסור זה בשער בת רבים שאין יוצאים בשמיעה זו שום דבר שחייבים לשמועם מפי אדם.

וכיון שצריכים לפחות עשרה שישמעו את החזן עצמו, לא מועילה תפילה ש"ץ בדרך זו. ואף אם ישנם עשרה שמצליחים לשמוע את קולו הרגיל, אך מתפלל ברמקול כדי שישמעוהו אף הרחוקים יותר, לא מועיל אף לעשרה הקרובים כיון שעוצמת הרמקול גוברת על קולו ואף הם לא מצליחים לשמוע את קולו ממש (צינו הלכה - נישואין קעב).

ומה שהובא בגמרא בסוכה (נא, ב) שבאלכסנדר שבעצרים ענו הקהל בבית הכנסת הגדול אמון בלא ששמעו את הש"ץ עצמו אלא רק על פי סודרין שהיו מניפין והיו

שמיעת הש"ץ ברמקול

שאלה כיון שמתפללים בשטח פתוח על פי הוראות הבריאות, ישנם בעלי תפילה שלא נשמע קולם לכל הציבור, האם יכולים להתפלל ברמקול.

תשובה שמיעה דרך רמקול אינה נחשבת לשמיעת החזן, כיון שרמקול אינו מגביר קול אלא קולט את גלי הקול ומייצר מהם קול חדש, והוא כשמיעה מהקלטה ורק שברמקול זו שמיעה בו זמנית. ודברים נחרצים בזה כתב מרן הגרש"ז אויערבאך (הליכות שלמה תפלה רסד) "אם כי אין אני רגיל להתעקש ולומר קבלו דעתי, בכל זאת בנדון דידן הדבר הוא פשוט אצלי כביעתא בכוחתא, והחולק על זה איננו יודע מה טיבו של כלי זה. ומצטער אני שאין

כך זכה רב כהנא להחדיר אהבת תורה

בזמן זה בו אנו סופרים ספירת העומר מתוך ציפיה והכנה לקבלת התורה, ובעת המיוחדת הזו בה נמצאים כולם בבתים ויושבים הבנים בחיק אבותיהם, ניתן להחדיר עוד ועוד אהבת תורה ויראת שמים, הן על ידי דברי חזק ורוממות ובפרט על ידי הדוגמא האישית בניצול הזמן ככל שאפשר בריבוי לימוד וחשק התורה לבני הבית, כיון שרובם בדרך כלל לא כל כך זוכים לראות את אבי המשפחה ושאר בני הבית עמלים בתורה בתוך הבית פנימה, אלא רק יודעים שהוא הולך ומפנה מזמנו היקר ללימוד בבית המדרש, מה שאין כן בזמן זה יכולים לראות את ניצול הזמן בהסרת כל הטרדות הרבות ללימוד בבית.

דוגמה להשפעה הרבה שאב משפיע על בנו הן בדוגמה האישית והן בדברים המתיישבים על הלב נראה במדרש המתאר איך לימד רב כהנא את בנו סליק את ערכה הרם של תורה שכל חפצים לא ישוו לה, שן מתואר (בשינוי מועט) כי רב כהנא הרבה לדבר על לב בנו על חשיבות התורה שהיא יותר מכל כסף וזהב שבעולם כמאמר הכתוב (תהלים קיט, עב) "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף".

לבו הטהור של הילד התרגש והתלהב מהדברים, והלך לישון עם הפנמות הדברים המורגשים. בקומו בבוקר הלך ללמוד בחשק רב ובהתלהבות. בשובו מהתלמוד תורה עבר ליד קיוסק וראה שם סוכריה על מקל ה'צועקת אליו מהחלון' וביקשה מהמוכר. אמר לו המוכר שהיא עולה שקל. אמר לו הילד אמנם אין לי שקל אבל יש לי דבר ששווה הרבה יותר מאלפי זהב וכסף, המוכר: מהו. הילד: אלמד אותך משנה אחת שלמדתי בחידר. חיך המוכר ואמר לילד: אתה ילד טוב, אבל כאן בחנות זה לא הולך ככה, אם נותנים שקל - מקבלים, אם לא - לא מקבלים.

שב הילד לביתו מאוכזב ושאל את אביו איך לימדת אותי שהתורה שווה יותר מאלפי זהב וכסף, וכאן לא קבלתי בשבילה אפילו סוכריה ששווה שקל אחד. האבא לא איבד עשתונות ולא כעס עליו, אלא נטל בידיו את שרשרת הפנינים היקרה של האמא ואמר לילד: בא נלך יחד לקניות, כשנכנסו למכולת לקח האב שקית חלב ושאל מה מחירה, השיב המוכר חמשה שקלים. הראה לו האב את שרשרת הפנינים ואמר לו אתן לך אותה ותחזיר לי עודף. השיב המוכר יתכן שזו באמת שרשרת יקרה, אבל כאן בחנות זה לא הולך כך, כאן משלמים בשקלים אם יש לך חמשה שקלים - תקבל חלב, אם אין לך - לא תקבל.

משם פנו לירקן, לקח האב שקית מלפפונים ושאל למחירה, עשרה שקלים השיב המוכר. ושוב הראה לו האב את שרשרת הפנינים וביקש לשלם בה ולקבל עודף. והשיבו המוכר שייתכן שזו באמת שרשרת יקרה, אבל כאן בחנות זה לא הולך ככה. כאן משלמים בשקלים. לאחר מכן בקש האב לקנות מכונית צעצוע לבנו ושוב סרב המוכר לקבל תשלום בשרשרת בתואנה שאולי היא מפלסטיק בכלל והוא מוכר כאלו בשקל אחד, וגם אם היא יקרה ואמתית, אצלו משלמים רק בשקלים.

משם הם פנו לרחוב התכשיטנים, ותיכף משנכנסו וראה המוכר את שרשרת הפנינים הסכים לשלם עליה הון עתק כשוויה האמתית.

פנה האב לבנו ואמר לו: שרשרת פנינים יקרה וחשובה מאד מאד, אבל על שרשרת פנינים לא שואלים לא במכולת לא בירקות וגם לא בחנות צעצועים. עליה שואלים רק אצל מי שמבין את ערכה, וכך תורתנו הקדושה יקרה היא מפנינים ומאלפי זהב וכסף אבל עליה לא שואלים בחנות הממתקים אלא אצל היודעים להעריכה אל נכון. מסיים המדרש ואומר כי על מעשה זה קראו על רב כהנא את הפסוק (משלי טז, לב) "טוב ארך אפיים" שכיון שהתגבר ולא כעס על בנו, זכה להחדיר בבנו כיאות את אהבת התורה עד שנתעלה ונתגדל למעלה למעלה והחשיבוהו חכמי דורו עד למאד בשל חכמתו הגדולה.

שו"ת הלכה למעשה

«««

יודעים שהגיע העת לענות אמון, נראה בביאור הלכה (רס"ב) שהיה זה רק בכדי שלא יענו אמון לבטלה, והיו שם עשרה ויותר ששמעו את החזן עצמו, ורק שאר ציבור יכולים לענות אמון בלא שמייעתו. ולכן אם יכול להניח את המיקרופון ממרחק בצורה שישמעו עשרה את קולו של הש"ץ עצמו, ויגבר קולו לשומעים הנוספים רשאי לעשות כן. ואמנם אם הש"ץ מתפלל ברמקול, ניתן לענות אחריו, שהרי כתב השלחן ערוך (אורח חיים קכד, ד) שאם אין עשרה השומעים ומכוונים לברכותיו "קרוב להיות ברכותיו לבטלה", ואף בשמיעה שכזו כיון שאין זו ברכה לבטלה ממש, יכול לענות אחר הש"ץ.

קדיש יארציט כשלא ישמעוהו מהמרפסת

שאלה יום הזיכרון לאבי ז"ל חל השבת. האם עדיף לומר קדיש ממרפסת ביתי, אך קולי חלש וייתכן ולא ישמעוהו כולם, או שעדיף למנות שליח שקולו חזק וכולם שומעים אותו שיאמר את הקדיש במקומו.

תשובה עיקר עילוי הנשמה אינו ב'אמירת' קדיש אלא ב'עשיית' קדיש, כלומר בהנהגה המקדשת שם שמים שיתקדש שמייה רבא, במידות טובות, לימוד התורה וצדקה לעילוי נשמה. וכיון שמטרת הקדיש לקדש שמו ברבים הרי שאם אין עשרה שומעים לא הועיל מאומה, ולכן:

א] ניתן לומר 'קדיש' יחד עם אדם נוסף שאומר בקול גבוה, תשתדלו לומר באותו קצב ויחשב שעונים הקהל גם על הקדיש שאמרת.
ב] ניתן לבקש מאדם אחר בכל מקום שהוא שיאמר קדיש ויכווין קודם האמירה 'לעילוי נשמת פלוני בן פלוני', והאומר יכול לכונן ולומר קדיש אחד לעילוי ב' נשמות. ואמנם בשולחן ערוך (נ"ב, כב) נפסק שעדיף לשלם לו, משום שע"כ יהא זהיר יותר לאמרו, אך אם הוא בשכר עליו לעדכן את שני השוכרים שהוא מכון על שניים, שמוא יהא להם קפידא בזה.

טלטול מסיכה וכפפות בשבת

שאלה האם מותר לצאת עם מסיכת פנים וכפפות במקום שאין בו עירוב.

תשובה מותר לצאת במסכה על הפנים וכפפות על הידיים אף במקום שאין עירוב, כיון שהמטרה להגן על הגוף מצער הנגיף, ולכן דינם כמלוש כמבואר במשנה ברורה (שא, נא).

צירוף למרפסות שרשות אחרת ביניהן

שאלה האם מועיל לצרף במניין המרפסות את הצד השני של הרחוב כאשר חלק מהמתפללים עומדים ברחוב עצמו.

תשובה דווקא כשדרך הרבים 'מפסיקה' בין שתי החבורות אינם מצטרפים, אך כשחלקם נמצאים בתוך הדרך, הרי שאין הפסק ביניהם ומצטרפים.



מוקד ההלכה שע"י בית ההוראה
0722-133-466

ניתן לשלוח שאלות וכן לקבל העלון מדי שבוע בדוא"ל:
Beithorah@gmail.com



נשיח בחוקיך

סיפורי הוד

אחר מטתו של מרן פוסק הדור

רבי נסים קרליץ זללה"ה

גליון מס' 220 אח"ק

להחמיר בפיקוח נפש

בתקופה בה בכל יציאה מהבית נדרשת זהירות במצווה שהזמן גרמא – פיקוח נפש, והדבר כרוך בקושי. ראינו לנכון להביא כמה עובדות מרבינו על החמרתו במצווה של "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם".

שיחה עם רבה של בית הרפואה "מעייני הישועה" – הרב הופנר שליט"א

א. הייתה שאלה בעניין טיפול רפואי לחולה בסכנה ותכננתי להציגה בפני רבינו. ובדיוק פגשתי את רבינו ברחוב, ניגשתי ושאלתי. תגובתו הייתה, "על שאלות מסוג זה לא עונים ברחוב, לזה צריך יישוב הדעת מיוחדת, ולכן תבוא לביתי". יש לציין שהשאלה הייתה די פשוטה, ובוודאי שידע להשיב עליה גם ברחוב. אך הבנתי אז שרצה להדגיש לי שהשאלות בענייני "פיקוח נפש" הם מהחמורות.

ב. דעת רבינו הייתה שבבית חולים לא צריכים לעשות עירוב. אך היו כאלו שהפצירו שבכל זאת נעשה. באתי לרבינו, והוא סירב בכל תוקף. הוא הסביר את טעמו, מה אכפת לו לרצות את הרוצים להחמיר. אך הרגשתי שהוא חושש שאם יחמירו בדבר מיותר, זה יגרום שבמקומות אחרים שלא יעשו זאת, יהיו כאלו שיימנעו מלטלטל גם במקום הצורך, ובמקום פיקוח נפש.

ג. שאלתי פעם איזה שאלה על הטמנה בבקבוקי תינוקות. הוא הסתכל עלי בזעזוע ואמר בתמיהה, "שאלות כאלו שואלים בבית חולים...!?"

ד. היתה קבוצת אברכים שהפריע להם, שבשעות של החלפת משמרות יש תנועה ערה בכניסה לבני ברק, עקב בואם של הצוות הרפואי, מי ברכבם הפרטי ומי בהסעות. הם באו לרבינו. רבינו היה מזועזע מאד מעצם המחשבה, ואמר להם "אינני מבין אתכם בכלל..." וכמעט וסלקם מביתו.

ה. מעשה באחד שבנו היה מאושפז בבית החולים לשבת וקיבל אינפוזיה, וכאשר נגמרו הנוזלים באינפוזיה התחיל המכשיר לצפצף כדי להודיע להורים [שהטיפול בזה היה מוטל על המשפחה] ולא היה שם גוי לומר לו להפסיק את הצפצוף, ואמר רבינו שהוא בעצמו [האבא] היה יכול לכבות את הצפצוף בשבת. ומכיון שיש בבית החולים, חולים שיש בהם סכנה, וכששומעים צפצופים שאין האחיות צריכות לגשת לזה, הרי זה יכול להטעות אותם ולהביאם לזלזל, אף כשהם שומעות צפצופים של פיקוח נפש, שלא ילכו לשם בזריזות. ועוד שהרי ידיהם של הצוות הרפואי עמוסות בעבודה והצפצופים המיותרים מפריעים להם. ויש להשתדל במידת האפשר למעט להעמיס אותם בדברים שאינם מוכרחים לעשות, וק"ו שיש להסיר אף בשבת את המפריעים לעבודתם, כדי שיהיו פנויים לעסוק ביישוב הדעת בפיקוח נפשות. וכבר ידוע על מקרים שמחמת העומס וההפרעות לא היה להם פנאי להתעסק כראוי בהצלה בפיקוח נפש. (עד כאן מתוך השיחה עם רבה של בית הרפואה "מעייני הישועה" – הרב הופנר שליט"א. והובא גם ב'חוט שני' שבת ח"ד עמ' קנז).

ו. לפני כעשרים שנה היה רבינו מאושפז בטיפול נמרץ, לאחר שלקה ונותר בליבו. הוא נזקק למעקב כל שעותיים, בדיקות דם ומדדים רפואיים. בערב שבת סמוך לכניסת השבת ראה נכדו שזמן הבדיקות יוצא כרבע שעה אחרי השקיעה לכן שאל את רבינו האם יילך ויבקש מהצוות הרפואי שייעשו את הבדיקות לפני השקיעה, כדי למנוע חילול שבת. אך רבינו סירב והסביר "באותה מידה שיש להזהר בהלכות שבת, יש להזהר בפיקוח נפש, והרי הסדר שלהם חשוב מאוד עקב

היותם מטפלים בחולים שיש בהם סכנה, ואני חושב שאם תבקש מהם לשנות את הסדר זה יבלבל אותם, לכן אל תגיד לצוות הרפואי מאומה". (מנכדו הר"ר הלל קרליץ שליט"א)

כשיצא באותה עת מבית החולים, אמר לנכדו "השתדלתי מאד שילמדו לא להקל בפיקוח נפש". (מרבי מנחם קרליץ שליט"א).

ז. מעשה באחד מתושבי רמת אהרן, שגילה בליל שבת שהניח בערב שבת את הפלטה על גבי הכיריים של הגז, ונשארה שם להבה דולקת. הלה הלך לחפש גוי כדי שיכבה. כשסיפר זאת אחר כלך לרבינו אמר לו רבינו, **"צריך היית לכבות בעצמך, ולא לבזבז זמן לקרוא לגוי, והרי יש חשש סכנה"**.

ח. עובדא הוה שבת אחת שהמערכת לחימום המים בבית החולים מעיני הישועה התקלקלה. מיד הזעיקו טכנאי יהודי לתקן את התקלה (כי לא היה גוי). ובא הר"ר בצלאל ברוקהימר שליט"א (עוזרו של רב ביה"ח שנעדר באותה שבת מביתו) לשאול, האם צריך להודיע בכל המחלקות, שהשימוש באותה שבת במים החמים מותר רק לחולים שיש בהם סכנה, ולא לחולים שאין בהם סכנה. [שהרי מעשה שבת שנעשה לחולה שיש בו סכנה אסורה בהנאה לחולה שאין בו סכנה. מ"ב סי' שי"ח סקי"ב]. אמר לו רבינו לא להודיע כלום לאף אחד. כי ייתכן שיהיו חולים שבאמת יש בהם סכנה, אך הם יכנסו לספיקות, אולי הם אינם כלולים בהגדרה של חולה שיש בו סכנה, וימנעו מרחיצה הנצרכת. (מפי הרב הנ"ל).



למה בכל זאת הגיע רבינו לחתונה?

מעשה באדם שהסתובב בסביבתו של רבינו ורצה לקבל אישור למעשיו, שלא כולם היו על דעתו של רבינו. רבינו חשש לתת לו גושפנקא, ולכן אף התחמק פעם מלהשתתף בשמחת הבר מצוה לבנו.

פעם אחת הלך בכל זאת לשמחת חתונת אחד מילדיו. לשאלת בנו רבי שמואל הלל שליט"א - מדוע הולך לחתונה הרי ידועה לו הסיבה שנמנע אז מלהשתתף בשמחתו?! השיב: **"בכל זאת, ברצוני לכבדו בעיני המחיות..."**.



איך רבינו זרז את בנו ללכת לישון?

שמענו מאחד מבני רבינו: פעם, כשראה שאני 'נסחב' עם זמן השינה, זרזני ללכת לישון בצטטו את דברי ה'רוח חיים' באבות (פ"ב משנה י"ג) על הנאמר במשלי (פרק ו' פסוק ט') **"עד מתי עצל תשכב, מתי תקום משנתך"**. וכך ביאר, **"עד מתי עצל תשכב"** - עד מתי עצל תדחה את זמן השינה. **"מתי תקום משנתך"** - אם תאחר את זמן השינה, בסוף עלול אתה לקום מאוחר ולהפסיד את זמן התפילה.



תינוק אינו בוכה סתם...

לאחר הולדת אחד מניניו במז"ט, בא אבי הילד לרבינו להראות לו את הילד. לפתע ללא כל סיבה החל הילד לבכות. אמר הנכד לרבינו הילד 'סתם' בוכה. אין לו איזו סיבה לבכות כמו רעב וכדו'. אמר רבינו, **"אין דבר כזה, תינוק אינו בוכה סתם, רק לא תמיד יודעים מהי הסיבה לבכי"**.

פנינים משולחן רבינו הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצלה"ה

פרשת אחרי מות קדושים תש"פ • גליון שצ"ו

לע"נ הרבנית הצדקנית מרת אסתר הדסה ע"ה בת הר"ר רפאל יונה זצ"ל

לציין אילן של ערלה

שלוש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל (וי"ט כ"ג)

הנה אמרינו בגמרא בבא קמא (ס"ט א') דהיו מציינין עצים של ערלה בחרסית, סימנא בחרסית, מה חרסית שאין הנאה מינה אף היא דלית ביה הנאה מינה.

וקאמר רבן שמעון בן גמליאל דהיינו רק בשביעית דהפקר נינהו, אבל בשאר שני שבוע אין צריך לציין בה כדי שכולם ידעו שהיא של ערלה, דהרי בין כך אסור לקחת מהשדה בלי רשות, וכי תימא הרי אם יגנבו יכשלו באיסור ערלה, מכל מקום אין צריך לציין, דהלעיטהו לרשע וימות.

ויש לדון בג' טעמים אחרים אמאי יהא מחוייב לציין:

א. נהנה מראיית הלבול

הנה תיקשי דהרי יהיה מחוייב לציין מפאת איסור הנאה, דהרי נהנה בראיתו את הלבול.

והרי איתא בסוגיא בפסחים (כ"ו א') לענין קול מראה וריח, דאע"ג דאין בהן משום מעילה מכל מקום איסורא איכא.

וכתב בפרי חדש (סי' תס"ז סעי' ט' ד"ה נשאלתי) דאסור ליהנות מראיית חמץ, דדבר האסור בהנאה אסור גם ליהנות בהסתכלותו עליו, דגם ראייה חשיב הנאה. [ואיירי בפרי חדש, באופן דגרעין חטה אחת שלתתה במים, וכתבו עליה פסוק ארץ חטה ושעורה כולו, וגם שם הכותב ושם אביו, באותיות מרובעות וטעמים ונקודות]. ולפי זה אם יש לנכרי עוגה מאוד יפה העשויה מחמץ, אין להסתכל עליה. מעתה הכי נמי אסור להסתכל ליהנות מאילן של ערלה וכדומה.

ואם נימא כהמקור חיים (סי' תס"ו) דאסור ליהנות מאיסורי הנאה רק כשעושה פעולה, אם כן נימא דהכא הרי רואה בלא פעולה, אך לא נראה, דהרי ראייה חשיבא פעולה, תו, בהולך לראות מאי איכא למימר. וצריך לומר דהוה מילתא דלא שכיחא שיהנו מראיית הלבול ואם כן לא צריך לחשוש לזה ולציין.

ב. מרויח פירות היתר

תו הקשו, דהרי אם יציין הערלה יגנבו מפירות אחרים של היתר, והשתא אם יגנוב מהערלה הא ירויח פירות היתר, ונמצא נהנה מהערלה.

א. לא עבד מעשה

הנה להמקור חיים (סי' תס"ו) לא קשה, דהרי לא עבד מעשה, ואיסור הנאה הוה רק בעבד מעשה. אך הרי בדבריו במקום אחר (סי' תמ"א סק"ג) מתבאר דדינא דאיסור הנאה הוה אף בשב ואל תעשה, ואם כן אכתי תיקשי.

ב. אינו ודאי

יש לומר דאם לא יציין אינו ודאי שיבואו גנבים, נמצא דהוה ליה

דבר שאינו מתכוין בהאי הנאה ואינו פסיק רישיה. ולפי זה לרי' יהודה דדבר שאינו מתכוין אסור, יצטרך לציין.

[ואי תיקשי אם בשב ואל תעשה אסירא, מאי נפקא מינה בהא דלא הוה פסיק רישיה, הנה זהו ראיית המקור חיים בסי' תס"ו, אבל בסי' תמ"א הא לא סבירא ליה הכי, אלא סבירא ליה דדינא דאיסורי הנאה אף בלא מעשה, ובכל זאת מותר באינו פסיק רישיה].

אך תיקשי לרבא אליבא דרבי שמעון דבאפשר ולא מכוין אסירא (פסחים כ"ה ב') הרי צריך לציין.

ג. לא חיישינן

נראה בעיקר הקושיא, דלא חיישינן שיהנה מהערלה בהא דשמא יגנבו מהערלה, אע"פ דלהפריש הלוקחים חיישינן לערלה, נר' לא מציינין משום הלעיטהו לרשע וימות, אבל לחשוש לדידיה לא חיישינן. ואכתי אינו מחוור האי חילוקא כל הצורך.

ג. ברכת אילנות על ערלה

הנה דן בדובב מישרים (ח"ג סי' ה') דהרי יהיה מחוייב לציין אילן של ערלה כדי שלא יכשלו אנשים כשרים ויעשו ברכה על האילנות המלבלבים, ויעברו על איסור ברכה לבטלה.

אלא כתב לפשוט ספיקא דהגרע"א (גליון סי' רכ"ח) אם מברכין ברכת האילנות על ערלה, דעל כרחך שמעינן מהכא דאפשר לברך גם על אילני ערלה.

הלעיטהו לרשע וימות

הנה הבאנו לעיל הא דאמרינן (שם) דלא צריך לציין שדה של ערלה, מכיון דבין כך אסור לקחת מהשדה בלי רשות, ואע"פ דהרי אם יגנבו יכשלו באיסור ערלה, מכל מקום אמרינן דהלעיטהו לרשע וימות.

ויש לדון בעיקר האי דינא במכה גווני:

א. לא תבא בכרם רעד

הנה כתב ברוקח (על התורה, דברים כ"ג כ"ה) דקודם כתיב פרשת נדרים, ואחר כך כתיב 'כי תבא בכרם רעד', לרמז דהנודר עצמו בנדרות, לא יבא בכרם רעד, וכמו דאמרינן בגמרא שבת (י"ג א') לך לך אמרי נזירא, סחור סחור לכרמא לא תקרב. [א"ה. פירוש, לך מכאן לך מכאן אומרים לנזיר, אפילו לסביבות הכרם לא תתקרב].

ויש לעיין, אמאי אסירא לנזיר להיכנס בכרם רעד, הא יש איסור גניבה, והרי אמרינן דהלעיטהו לרשע וימות, חזינן דלא חיישינן שיגנבו, ואם כן יש לומר דנזיר נמי.

ויש לדון דלא פלוג, [א"ה. דלא פלוג בין כרם שלו לכרם של חבריו]. או אולי חיישינן שיקנה הענבים בכסף מהבעלים.

ב. לחפור בור לגנב

הנה יש לחקור מהו בכגון גוונא שיודע שגנב צריך להגיע לביתו לגנוב, האם מותר לבעל הבית לחפור בור, ובעת שיכנס הגנב יפול הגנב

לתוך הבור, ויתכן שימות כי יש בהבור עשרה טפחים. [וכן בגוונא דמניח רעל בתוך מאכל ויודע שהגנב יאכלנו וימות].

והנה חזינן מגמרא דידן דאם השני עושה שלא כהוגן, אין חיוב להצילו.

אך יש לחלק, דהתם לא קא עביד בעל הבית מידי, אלא רק אינו חייב לעשות פעולה של הצלה, משא"כ הכא הרי לחפור בור הוה מעשה היוזק בידים.

אך אם נימא הכי, בקנה בית עם בור, והבור כבר היה מגולה, באמת לא יתחייב לכסותו משום הגנבים, וכי תימא דאולי שאני התם דעשה פעולה בקניית הבית והבאת הנכסים, אך הא גם באילנות דערלה עשה פעולה בנטיעתם. וצריך תלמוד.

ג. הגוי הפסיד לעצמו

הנה עובדא הוה שיהודי קנה מגוי שקים של תבואה, ואמר היהודי להגוי שעל כל שק שסופרים יניחו הצידה פרוטה, ואחר כך יימנו את הפרוטות וכך ידעו מספר השקים וישלם לפיהם, ובאמצע יצא היהודי, וידע שאז הגוי יגנוב כמה פרוטות, ואחר כך היהודי שילם לו רק לפי פרוטות שנשארו, שהגוי לא השכיל להבין שכל פרוטה שהוא סובר לגנוב ולהרויח לעצמו, באמת גורמת לו להפסד גדול פי כמה. [א"י. הנה מביאים שזה משל שהחפץ חיים היה אומר, כדי להמשיל היאך אדם חושב שמרויח כשאינו מקיים מצוה ובאמת רק מפסיד].

והנה יש לדון בהאי עובדא, האם היה מותר להיהודי לצאת החוצה ולהכשיל בזה הגוי שיגנוב הפרוטות.

דהנה גזל ליכא, דהרי הוי הפקעת הלוואתו, וחילול ה' נמי ליכא כלל, שהגוי אינו יודע שהיהודי יודע שגנב, ולפני עוור נמי ליכא בהא שיצא החוצה כדי שהגוי יגנוב כמה פרוטות, שהרי הגוי למעשה לא גנב ממנו שהרי מגיע לו הרבה יותר עבור השקים ורק הפסיד. [והרי מבואר בגמרא פסחים כ"ב ב' דאיכא לפני עור להכשיל גוין].

אך יש לדון דבאמת איכא בזה לפני עוור, דהרי מכשיל הגוי במחשבה רעה, שהרי הגוי לא חשב שיפסיד על ידי זה אלא חשב לגנוב. [והרי איתא בתוספות בקידושין (ל"ט ב' ד"ה מחשבה) דבעכו"ם מחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה].

אלא נימא בזה כמו בסוגיא הנ"ל, דאין בזה לפני עוור, דהלעיטהו לרשע וימות, דהגוי רוצה לגנוב.

אך לכאורה אין לומר בזה הלעיטהו לרשע וימות, דהרי שאני הכא דסוף סוף היהודי גרם הגניבה בכוונה.



מספקינן אהדדי

הנה אמרינן (קידושין ל"ט א') קולא בערלת חוץ לארץ, דספיקו מותר, וגם מספקינן אהדדי, והיינו מי שיש לו ודאי ערלת חוץ לארץ, יכול ליתנו לחבירו, כיון שחבירו אינו יודע שהיא ערלה.

והקשה בשב שמעתתא (ש"א פ"ב) הא בתוספות בפסחים (כ"ב ב' ד"ה ואבר) מבואר דדבר האסור בהנאה, אסור לתתו לנכרי במתנה, כיון דהנכרי מחזיק לו טובה ואם כן חשיב שהנותן נהנה מהאסור הנאה, ואם כן היאך נותן ערלה לחבירו, הא הנותן יודע דהוה ודאי ערלה, ואם כן הרי נהנה מהערלה במה שהמקבל מחזיק לו טובה. ונשאר השמעתתא בקושיא.

יש לדון ליישב בכמה דרכים:

א. פירות של המקבל

הנה בקהלות יעקב (קידושין ס"י ל"ז) כתב ליישב בג' דרכים:

חדא, דאיירי דלא היו נותנים פירות ערלה שלהם, אלא היו מלקטים מפרדס של המקבל שהיה בהם קצת אילנות של ערלה, ומביא לו בסתמא ואומר לו שזהו מפירות פרדיסו, דבכהאי גוונא אין המקבל מחזיק טובה, כמבואר ברשב"א (בבא קמא ק"ח ב') דבגוונא שאינו מושיט לו דבר מעצמו רק דבר של הפקר, ליכא איסור להושיט, דהמקבל אינו מכיר לו טובה.

אך אייתי דבתוספות בפסחים הנ"ל מבואר דאסור אפילו בכהאי גוונא, דהרי כתבו דאף במושיט לו אבר מן החי של המקבל, מכל מקום אסור משום שמחזיק לו טובה.

ב. יש להמקבל עצי היתר

הנה כתב בדברות משה (קידושין ס"י מ"ט ענף א') דאפילו אם נימא כתירוץ הנ"ל דאיירי בפירות של המקבל, מכל מקום אכתי תיקשי, דהרי מהנהו בהטרחה שמלקט בשבילו הפירות.

ותירץ דאיירי דוקא בגוונא שיש בכרם גם עצי היתר ואם כן היה יכול לטרוח בשבילו בפירות של היתר, נמצא דלא חשיב הנאה מהפירות של ערלה דהרי גם אם היה לוקט פירות של היתר היה מחזיק לו טובה.

והנה זה תלוי בהא דדן ברש"י (נדרים ט"ו ב') דביכול ליהנות מדבר היתר, שרינן ליהנות מדבר אסור. כגון ביש לו שני כלים אחד אסור בהנאה ואחד מותר בהנאה, שרי לקחת האסור בהנאה, דלא חשיבא שנהנה מהכלי שאסור בהנאה, דהרי יכול לקחת גם הכלי שמותר בהנאה. [אמנם אם המודר בהנאה רחוק ממנו יהא אסור דהרי מרויח את הדרד]. אך בטורי אבן (ראש השנה כ"ח א') פסיקא ליה דלא כן, ולפי זה ליכא למימר כהדברות משה.

ג. שלא בפניו

עוד תירץ בקהלות יעקב, דאיירי שהביא הפירות לבית המקבל שלא בפניו, דבכהאי גוונא שאינו מכיר הנותן, אינו מחזיק לו טובה, וכמו שמבואר בתוספות (שם).

ד. לא נתכוין

עוד תירץ בקהלות יעקב, דאיירי דהנהו דמספקי אהדדי לא נתכוונו כלל לשם שיחזיקו להם טובה רק התכוונו לשם מצוה להרווחת המקבל.

ואם כן אע"פ דממילא איכא נמי הנאת החזקת טובה מכל מקום אין לאסור, דהרי כתב בר"ן בחולין (ל"ב א' מדפי הרי"ף) דהא דל"י שמעון שרינן איסור הנאה באינו מכין, היינו אפילו אם הוא פסיק רישיה.

אך תוספות בפסחים (כ"ה ב' ד"ה לא) פליגי אהא וסברי דכל דהוי פסיק רישיה אסרינן. ואם כן לדעת תוספות צריך לומר כתירוץ השני הנ"ל דאיירי שאין המקבל יודע מי הנותן.

והנה בהא שכתב בר"ן דשרינן פסיק רישיה באיסורי הנאה, לכאורה צריך עיון דהא דעת הר"ן בנדרים (ט"ו ב') דאסרינן הנאת הגוף אף היכא דמצוות לאו להנות ניתנו, אע"פ שאינו מכין להנאה. וצריך לחלק, דהתם בקיום מצוה מכין נמי להנאה. תו, דאולי דוקא בהנאת ריח וכיוצא בו קאמר הר"ן דשרינן בפסיק רישיה. [א"י. ואם כן ליכא ליישב דינא דידן דערלה ע"פ דברי הר"ן, דהרי הנאת דהחזקת טובה הוה הנאה גמורה]. וצריך עיון.

ה. לא מתכוונים שיחזיק לו טובה

באבני נזר (אור"ח ח"ב ס"י שכ"ו) תירץ, דלעולם האי הנאה דהחזקת טובה היה אפשר להתיר כיון דאינו מתכוין והוה ליה הנאה הבאה לאדם בעל כרחו. [א"י. היינו דלא בעינן למימר דאיירי דוקא שלא בפניו, או דאיירי באופן דבהדיא לא התכוין שיחזיק לו טובה, אלא בסתמא אמרינן דאדם לא מתכוין להנאה הזו].

והא דאסרינן ליתן לנכרי הוא מפאת דבאמת אסור לתת מתנה לנכרי מפאת לא תחנם וכל ההיתר מכיון דחבירו מחזיק לו טובה, והלכך חשיבא כמכין להנאה עצמו, אך בגוונא דהשב שמעתתא שנותן לישראל ואין ההיתר משום ההנאה שפיר שרינן.

אבל באמת יש לעיין בעיקר דברי האבני נזר, דהרי כיון דאינו מכין להנאה יש להתיר, ומכל מקום לא תחנם ליכא דבמציאות יחזיק לו טובה.



יין של ערלה לנכסים

יש לדון מהו יין של ערלה לנכסים. והנה איתא בגמרא פסחים (מ"א א') דנכסים כשר רק מיין דהוה ממשקה ישראל, והיינו מיין דכשר לישראל לשותותו, ומשום הכי יין של ערלה פסול לנכסים.

אמנם מבואר ברמב"ם (פ"ה מהל' איסורי מזבח ה"ט) דמכל מקום במקדש יין של ערלה לנכסים, חל קדושה על הנכסים. [דאיתא ברמב"ם, דאין מביאין נכסים מערלה ואם הביא לא נתקדשו להיותן ראויין

לקרבן אבל נתקדשו להפסל והיו כקדשים שנפסלו].

ותיקשי אמאי נתקדשו, הא בעינן שיעור יין לנסכים, וכתותי מיכתת שיעוריה.

א. נעשה כהרבה חלקים קטנים

הנה אמרינן (ראש השנה כ"ח א') דינא דכתותי מיכתת שיעוריה, ופירש רש"י (שם ד"ה כתותי) דהיינו משום דמכיון דעומד לשריפה אם כן הוה כבר כשרוף.

והנה יש לבאר דהיינו דלא נעשה אלא כהרבה חלקים קטנים ביחד. דהנה אמרינן בגמרא עירובין (פ' ב') דלחי של אשרה כשר. וכתבו בתוספות (שם ד"ה אבל) דטעמא דמכא הא דכתותי מיכתת שיעוריה, לא נעשה אלא כהרבה חלקים קטנים ביחד, והרי לענין לחי לא בעינן שיהא מגוש אחד, דאף אם היה מדבק הכתיתים ביחד הוה לחי, ובלבד שלא יהיו ניטלות ברור. [משא"כ בקורה בעינן שיהא מגוש אחד, דהרי בעינן שתהא חזקה ובריא]. חזינן דפירשו דכתותי מיכתת שיעוריה הוה רק דלא חשיב כגוש אחד.

מעתה אתי שפיר בפשיטות, דמחמת כתותי מיכתת שיעוריה נעשה רק ככמה חלקים קטנים, והרי בנסכים אין בזה פסול, דהרי לא בעינן גוש אחד, וכך תירץ בחזון יחזקאל (מעילה פ"א ה"ד).

ב. חשיב כעפר

אמנם במאירי (הובא במעשה רוקח חלק א' בחידושים שבתחילת הספר, וע' במאירי עירובין י"ד ב') מצאנו פירוש אחר בדינא דכתותי מיכתת שיעוריה, והוא דמכיון דעומד לשריפה אם כן חשיב כעפר.

דהרי כתב לענין נידון דסכך מאיסורי הנאה הטעונים שריפה, דיש מפרשים דפסול דכתותי מיכתת שיעוריה הוא אף כשלא בעינן שיעור, דמכל מקום בעינן שיהא מפסולת גורן ויקב, והרי ההלכה של כתותי מיכתת שיעוריה הופכת את זה לעפר.

מעתה להמאירי כשם שפקע שם פסולת גורן ויקב, הכי נמי יין של ערלה פקע שם יין.

[לכאורה לפי זה לענין סכך של סוכה דהוה מעיר הנדחת, לביאור הראשון יהא כשר, דהא לא בעינן שהסכך יהא מגוף אחד. משא"כ להמאירי הרי כתב דהוה כעפר ואין לסכך בעפר].

ג. אין בה חיוב שריפה

אלא יש לדון דסבירא ליה להמאירי כהסוברים דבערלה לא אמרינן כתותי מיכתת שיעוריה כיון דאין בה חיוב שריפה. ועיין בתשובות מנחת ברוך (סי' צ"ט) דאיתיה לקמאי דסברי הכי.

אמנם דעת תוספות בסוכה (ל"ה א' ד"ה לפי) אינה כן אלא איכא חיוב שריפה ואמרינן ביה כתותי מיכתת שיעוריה. ועיין בריטב"א (שם ד"ה והנכו) דכתב דאע"ג דאין חיוב לשרוף הערלה, מכל מקום אמרינן כתותי מיכתת שיעוריה. [וזה לשונו, ושל ערלה אינו בחיוב שריפה אבל עומד לכך ואי אפשר ליהנות בשריפתו].

האיסור ערלה בטל ברוב

הנה מבואר בסוגיא בפסחים (מ"ח א') דיין של ערלה פסול לנסכים, מכיון דערלה אסור באכילה לישראל, אם כן פסול למזבח, דבעינן נסכים "ממשקה ישראל" והיינו מן המותר לישראל.

ומבואר בגמרא (שם) דאם בניסוך היין יש גם יין של ערלה אבל הוא בטל ברוב, בזה מכשרינן ליקח יין זה לנסכים.

ותיקשי, כיון דנימא דהיין של ערלה בטל ברוב אם כן הוה כמאן דליתיה וחסר מהשיעור של הנסכים.

א. פלגינן למילתא

הנה יש לדון באופן דמיעוט איסור בטל ברוב היתר, ואיכא נפקא מינה גם לענין מצוה, האם אמרינן דכמו דבטל ברוב לענין האיסור, הכי נמי בטל ברוב לענין המצוה.

או דילמא אמרינן דפלגינן למילתא, דרק לגבי האיסור שבה בטל ברוב, אבל גוף הדבר עדיין קיים ולא בטל ברוב לענין קיום המצוה.

ויש להביא ראיה מהכא דאמרינן כהצד השני, דחזינן דאע"פ דאיסור נסכים שיש בהיין בטל ברוב, מכל מקום עדיין היין קיים לענין

קיום מצות נסכים.

ב. ארצות החיים

אמנם אשכחן בארצות החיים (סי' י"ח בארץ יהודה) לא כך, דהרי דן לענין כלאים בבגדי כהונה, למה שכתב ברלב"ג (מובא במשנה למלך פ"ח מהל' כלי המקדש) דבבגדי כהן גדול היה רוב של פשתן כלפי התכלת, דאם כן יתבטל הצמר ברוב פשתן, ולא שייך לומר שיכול לברר כיון דאי אפשר לפרקם זה מזה דהא יש לו מצות בגדי כהונה, ואם כן ליכא איסור כלאים.

ודחה בארצות החיים להאי סברא, דליכא למימר דאיסור כלאים בטל ברוב דאם כן הצמר כמאן דליתא, והיאך יקיים מצות בגדי כהונה. [ועוד כתב דאיכא לעיוני בהאי סברא דאי אפשר לברר מפאת המצוה].

אמנם מסברא יש לדון כהצד השני הנ"ל דבאמת מפלגינן למילתא, דנהי דהאיסור שבה בטל ברוב, אבל גוף הדבר לא בטל ברוב לענין קיום המצוה, ואם כן המצוה שפיר אפשר לקיים.

ג. בטל משיג מעלת המבטל

הנה שמעתי לדחות הראיה מנסכים בג' דרכים, חדא, דבאמת הכל בטל ברוב, אך נעשה כשר לנסכים מפאת ביטול ברוב, אם נימא דהבטל משיג מעלת המבטל. ודו"ק.

אך הא דעת הרבה פוסקים כעונג יו"ט (סי' ד') דלא אמרינן בביטול ברוב דהבטל משיג מעלת המבטל.

ד. חסרון רק משום משקה ישראל

תו קאמרי לחלק, דכיון דכל חסרון יין ערלה משום משקה ישראל, דבעינן יין שמותר בשתייה לישראל, ואם כן כיון דנעשה מותר שוב שרי לנסכים, משא"כ בכגון ביטול ברוב במצה של איסור, [כגון היכא דבתוך הכזית מצה איכא מיעוט מזה אסירא, כגון דהוה רביע כזית טבל או כלאי הכרם שבטל ברוב הכזית של היתר], הרי דנין על אכילתה ואם אכילתה שרי מפאת האיסור דכמאן דליתא, אם כן אין כאן מצה כלל. ולא אדע אם האי סברא מחוורת.

ה. מי בשאינו מינו

תו קאמרי דיש לחלק בין הביטול דאיירי בארצות החיים דהוה מין בשאינו מינו ומאבד תכונתו, משא"כ בחד מינא. ולא אדע גם בסברא זו אם מחוורת.



ג' שנים של ערלה

הנה קימא לן דאם נטע שלשים יום קודם ראש השנה וגם ב' שבועות לפני השלשים יום, דבעינן ב' שבועות לקליטה, הוה ליה בראש השנה שנה שניה, ואחרי שנתיים שלמים, יהא מותר הפירות שיחנטו לאחר ט"ו בשבט, נמצא דמהתחלת הנטיעה ועד ההיתר הפירות יש מ"ד יום וב' שנים וארבע וחצי חדשים עד ט"ו בשבט.

ויש לדון בהאי הלכה בעוד כמה גוונים:

א. נטע תוך מ"ד יום

הנה אם נטע בתוך מ"ד יום לפני ראש השנה, דעת הרמב"ם (נ"ט מהל' מעשר שני ה"יא) דכל שיש ג' שנים שלימות לאחר קליטה, דהיינו מראש השנה לראש השנה, מותר מיד בראש השנה לאחר ג' השנים, ולא בעינן ט"ו בשבט רק היכא דאין כאן שנים שלימות.

אמנם שאר הפוסקים פליגי, דלעולם ראש השנה ט"ו בשבט, והלכך גם אם נטע כשאין מ"ד יום לפני ראש השנה, יש לו להמתין עד ט"ו בשבט בשנה שלאחריה.

וכתב בחזון איש (דיני ערלה אות ה') דבחוץ לארץ יש להקל ובארץ ישראל להחמיר, והמיקל בארץ יש לו על מי לסמוך.

ב. מברין

הנה אמרינן בגמרא (ראש השנה ט' ב') דגם במברין הכי הוא, והיינו דלקח ענף מהאילן וטמנו בקרקע ומשריש שם, כאשר הפסיק את היניקה מהעץ חשיבא נטיעה חדשה, ובה נמי בעינן שלשים יום שיחשב שנה.

ולכאורה אם השריש קודם שפסק ואחר כך פסק לא יצטרכו מ"ד יום דהא יש כבר שרשים.

ג. הרכיב

תו אמרינן דבהרכיב נמי בעינן שלשים יום. [ולא בעינן מ"ד יום דהרי אין כאן השרשה].

ממה נפשך אסור

הנה אייתי בשב שמעתתא (ש"א ב') קושית הר"ן (קידושין ט"ו ב' מדפי הר"ף) למה לי הלכתא לספק ערלה בחוץ לארץ דשריא הא כל הספיקות מותרות.

[וכתב בשב שמעתתא ליישב, דבעינן לקרא באיקבע איסורא דבזה חייב אשם תלוי, וקאתי קרא והלכתא להתיר אף בכהאי גוונא].

לכאורה יש ליישב בעוד דרך, דבעינן הלכתא דספק ערלה בחוץ לארץ שריא אף באיכא ממה נפשך למיסר, וכגון שעשה קונם על פרי והיה לו פרי של ערלת חוץ לארץ ונתערבו זה בזה, דבלא קרא מיתסר לאכול גם אחד מהם מן התורה, דאסור ממה נפשך או משום ערלה או משום קונם.

אבל לבתר הלכתא דספק ערלה שריא אם כן יש רק ספק קונם ובה ספיקו לקולא מן התורה. [ותירוצ זה הוא כד נימא דאף באיקבע איסורא יסבור הרמב"ם דהספיקות לקולא].

ואע"ג דאיכא ממה נפשך שאסור, או משום ערלה או משום קונם, מכל מקום שרינן, וכדאשכחן כעין זה (רמב"ם הל' איסורי ביטוי"ב פ"ז ה"ב) דפצוע דכא מותר בספק ממזרת, דאיסור פצוע דכא ליכא דלא הוי קהל ודאי, ואיסור ממזרת ליכא דהוי רק ספק, אע"ג דיש ממה נפשך לאיסורא. [דאם ממזרת אסורה לו ואם ישראלית נמי אסורה לו. וכך הקשה בנודע ביהודה (קמא אה"ע סי' ו' ד"ה ונעתיק)].

שוב העירוני דכעין זה תירץ בצ"ח (ברכות ל"ו א') דבעי הלכתא להתיר ספק ערלת חוץ לארץ בגוונא דאסר הפרי בקונם אם אינו ערלה. [וכתב רבינו זצ"ל עוד כמה דרכים ליישב קושיית השב שמעתתא. ועוד חזון למועד].

עניי שבת

בתוך מים חמים חשיבא חדא, כיון שאין כאן כיסוי אחר אלא המים עצמם.

[וכתב בחזון איש דכן מוכח מהמשנה (שבת קמ"ה ב') דכל שבא בחמין מערב שבת שורין אותו בחמין בשבת, וקשה נהי דבישול ליכא מכל מקום ליתסר מחמת הטמנה, אלא ודאי דבקדירה ליכא משום הטמנה].

ג. להטמין כלי של אוכל בתוך כלי של מים חמים
מעשה לפי דברי החזון איש, לא רק בקבוק במים חמים שרינן להטמיןו בתוך מים חמים, אלא שרינן גם להטמין אוכל חם בתוך מים חמים, וכדינא דמיחם על גבי מיחם.

ותיקשי דברי השולחן ערוך שהבאנו לעיל, דשרינן להניח כלי על גבי הכלי שיש בו התבשיל דוקא לשמור מהעכברים, אבל בלאו הכי אסרינן משום הטמנה, ואמאי לא שרינן מחמת דב' הכלים אחד על השני הוה כמיחם על גבי מיחם וכהנ"ל.

ד. מתחמם על הקרקע או על השולחן
יש לתרץ דבשולחן ערוך איירי שאין האוכל המחמם בכלי אלא על הקרקע או על השלחן, ובה ליכא האי שריותא דמיחם על גבי מיחם הוה כחד מיחם.

וקשה הא דינא דשמן דשריא משמע אף כשהמים בחפירה בקרקע, ועיין בסוגיא בשבת שם, ואם כן דמי לאוכל על גבי קרקע. ואולי חפירה בקרקע המלאה מים דמי לכלי, וצריך עיון.

והקשה בטורי אבן (ראש השנה שם) הא קיימא לן (סוטה מ"ג ב') דילדה בטלה בזקנה, ואם כן אזלינן בתר עיקר העץ ומאי שייך שלשים יום.

ותירץ בטורי אבן, דאיירי באופן דעיקר האילן הוא של איסור, כגון של אשירה, דאין שייך להתיר הילדה מחמת דבטל בהזקנה, דאם שדית בתר הזקנה הא הוה אשירה. [וקשה הא צריך לבצר האשירה, ומאי שייך לומר דפירות הענף מותרות. ויש לומר דאיירי בגוונא שאינו יכול לבצרה, ופירות הענף מותרות משום זה וזה גורם].

אבל הסברא צריך עיון, דהרי לענין ערלה שדינן לה בתר הזקנה, דהרי ילדה בטלה בזקנה, ואם כן אמאי מותר הענף משום אשירה.

[וראייתי שנחלק עליו בתרועת מלך (סי' י"ב וצריך עיון בדבריו שם). ובחזון איש (ערלה סי' ב' ס"ק ט"ו)].

ד. הרכיב באילן סרק

עוד כתב בטורי אבן ליישב, דאיירי בהרכיב באילן סרק, דבזה סבירא ליה לריש לקיש בירושלמי דלא אמרינן דבטלה בזקנה, ור' יוחנן פליג וסבירא ליה דגם בזה שרינן.

ומקשינן בירושלמי מברייתא דמרכיב ל' יום לפני ראש השנה עלתה לו שנה, שמע מינה כריש לקיש דלא בטלה, ומונינן לו משעת הרכבה ולא משעת נטיעת האילן. ואמרינן בירושלמי דל' יוחנן סמי [מוחקין] מכאן מרכיב, דבאמת במרכיב בטל בעיקר העץ ומונינן מנטיעת עיקר האילן.

וכתב בטורי אבן דבש"ס דידן לא פרכינן הכי משום דפסקינן כריש לקיש דלא בטלה בזקנה ומונינן מעת ההרכבה.

ובחזון איש (דיני ערלה אות כ') ראייתי שפסק כר' יוחנן, ותיקשי מברייתא דשלשים יום, וצריך לומר דסמי לה. ולכולי עלמא בהרכיב מין באינו מינה ילדה בזקנה הותרה הילדה.



הטמנה בבקבוק

הנה איתא בשולחן ערוך (סי' רנ"ז סעי' ב') דאע"פ דגם תבשיל שנתבשל כל צרכו, אסור להטמין בשבת אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל, מכל מקום מותר להניח כלים על התבשיל כדי לשומרו מן העכברים, או כדי שלא יתטנף בעפרורית, שאין זה כמטמין להחם אלא כשומר ונותן כיסוי על הקדירה. ולכאורה מתבאר מזה דאם מטמין על מנת לחמם מיתסר.

א. לא כל הבקבוק בתוך המים

הנה כתב במשנה ברורה (סי' רנ"ז סק"ב) דלהטמין בבקבוק ובו אוכל בתוך מים חמים, יש להתיר רק היכא דלא כל הבקבוק מושקע במים, משום דאז שריא למה שכתב ברמ"א (סי' רנ"ז סוף סעי' א') דהטמנה במקצת לאו שמייה הטמנה.

ולכאורה קשה דהא דעת המחבר (שם) דהטמנה במקצת שמייה הטמנה, ולדידיה היאך שרינן להטמין בבקבוק במים, וכי תימא דבאמת אסירא, הא מבואר בהדיא בגמרא דשריא, דהרי אמרינן בגמרא שבת (מ"ב ב') דהניחו שמן בתוך המים לחממו.

ב. מיחם ע"ג מיחם חשיבא כחדא

כתב בחזון איש (סי' ל"ז ס"ק ל"ב) דהתירא דבקבוק הוא דכמו דשרינן ליתן כוס חמין לתוך קדירה של חמין ואין כאן איסור הטמנה, אע"פ שמוסיף הבל בהא שמניחו בתוך הסיר, דשניהם חשיבא כחדא, והכי נמי במיחם על גבי מיחם שרינן מכיון דחשיבא כחדא, אם כן הכי נמי בבקבוק

חיבורו הגדול של רבינו זצוק"ל

על מסכת מכות

תאיר נרי

יצא לאור עולם

ניתן להשיג:

בירושלים - משפ' בלעדי רח' דברי חיים 18 טל' 0527147778 02-5387087
בבני ברק - משפ' מאיר רחוב אבטליון 12 טל' 0527657191 03-5782362
בבני ברק - משפ' גנחובסקי רחוב נועם אלימלך 14 טל' 0527639733 03-6199732

זאת למודעי הדברים הנדפסים כאן אינם תמיד בלשונו של רבינו זצ"ל, מפאת שלפעמים דרכו היתה לכתוב בקצרה, ולתועלת המעינים היה מן הצורך להוסיף תיבות קישור והסבר. הרבה פעמים האריך רבינו בכמה דרכים ואופנים באותו ענין, ולפעמים עשר ידות על הנדפס כאן, ע"כ במקום שהאריך העתקנו רה חלה מהדברים.

אפשר לקבל הגליון במייל:
L5703949@gmail.com

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 246
אייר תש"פ

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

להכשיר את המחיצה מבד, על ידי שמשענים על הבד הפרוס דברים קצת כבדים, כגון מקלות עץ, והם מטים את הבד ומחזיקים אותו מתוח שלא יתנדנד. [ואע"פ שיוצא שהמחיצה נטויה מעט, הרי היא כשרה, כל זמן שהשיפוע הוא לפחות בשיעור "תל המתלקט" (כ 24.5 מעלות), כמבואר בחזו"א].

אילתור מחיצות מקרשי הסוכה והשלמתן

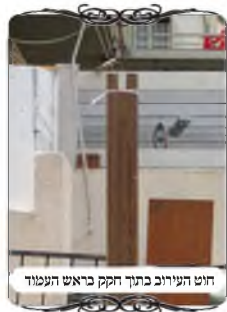
בדרך אגב יש לציין עוד עצה לפתרונות פרקטיים, במסגרת הסיוע למבקשים לעשות מחיצות, ויוצאים לחפש חפצים לבנות אילתורים לגדרות, ואין קעת קרשים ברחובות, מפני שאין שיפוצים ביתיים. ניתן להשתמש בקרשי הסוכה, שהדפנות ישמשו למחיצות, אלא שאם מעמידים אותם צריך הרבה קרשים ודפנות, לכן ניתן להשכיב אותם, אלא שאם משכיבים את הדופן, וגובה המחיצה היא רוחב הקרש, הרי הוא רק 80 ס"מ בדרך כלל, ואין בו שיעור מחיצה לשיעור חזו"א, כפי שהתקבל להחמיר. והפתרון הוא באחד משני האופנים, א' להגביה את הקרש בעזרת בלוקים וכדומה,



הגבהה לגובה שיש בה רק 80 ס"מ

בעשרים ס"מ [עד 22.5 ס"מ שיהיה שיעור לבד לקרקע לחומר]. אך זה ניתן לעשות רק כשיש אמצעים לקשור אותו שיעמוד יציב. ב' להניח את הקרש שיתחיל מהקרקע, ולהוסיף מעליו חוטים קשורים בתוך שיעור לבד. [ובזה אפשר לחשב שיעור לבד עד כ 28 ס"מ, כי לשיעור הקטן כבר יש בלא"ה מחיצה של 80 ס"מ, ויש לשים לב שלפעמים אין בקרש שיעור זה ואז יש להוסיף שני חוטים. ובמקרים אלו צריך להיזהר שילדים לא יקרעו את החוטים או ימשכו וירופפו אותם].

כמו כן ניתן להיעזר בלייסטים של הסוכה שישמשו לעמודים של העירוב. אך גם בזה יש לשים לב לשני דינים. באחת מהצורות עשו עירוב למנין המתקיים בחצר, והשתמשו בלייסט של סוכה שיש בראשו חקק כדי



חוט העירוב בתוך חקק בראש העמוד

להכניס את הקרת השוכב עליו, כעין פרגולה לסכך, והיה יותר נוח לקשור את החוט בתוך החקק. אבל דין זה שנוי במחלוקת. המשנ"ב (סי' ש"ד ס"ק ס"ד) הביא מהפמ"ג שאם הקנה העליון של צורת הפתח תחוב בחקק שבראש העמוד כעין שעושים האומנים, והקנים שבצדדים עודפין למעלה על גב הקנה השוכב ביניהם, מסתפק הפמ"ג ומצדד להחמיר. ואם אין הקנים עודפין למעלה, שחקק רק מעט להניח החבל שיהא מונח בטוב שלא ישתלשל למטה, שפיר דמי וכשר. לפ"ז בעמוד המדובר היה חקיקה של כמה

ס"מ, והבליטות שבצידי העמוד עודפות מעל החוט שמונח באמצע, וא"כ נחשב שהחוט אינו מעל כל העמוד ואינו כשר. אבל בחזו"א (סי' ע"א ס"ק ט') מבואר שצידד להקל בזה, כיון דאמרין דל מהכא את החלקים של העמוד הבולטים, שאינם נצרכים לכשרות העירוב, ויוצא שהחוט מעל כל מה שמשמש לעמוד. ולפ"ז העמוד הנ"ל כשר.

למעשה ודאי שמקפידים שיהיה כשר גם לדעת הפמ"ג והמשנ"ב, ואין להכשיר את העמוד והחוט בצורה זו. אבל אפשר להוסיף עוד לחי לפניו, מכיון כנגד החוט, ואז הלחי הוא העמוד שנמצא כולו מתחת החוט. דבר נוסף שיש להקפיד, שהרבה מהלייסטים דקים, ואינם מהודרים לצורך העירוב. כיון שדעת כמה פוסקים שעמוד של צורת הפתח צריך להיות ישר, באופן שהחוט שלמעלה יהיה מכוון מתחתיו עמוד עד סמוך לקרקע, ורק באופן זה נחשב מעל גבי העמוד. ואם העמוד מתעקם והחוט רק על ראשו ולא על כולו, אינו נחשב מעל העמוד. כן כתב בחכמת שלמה להגר"ש קלוגר זצ"ל (בגליון השו"ע סי' שס"ב ס"א), ובחזו"א (סי' ע"א

פתיחת פעילות הקיץ במוקד העירוב

בשבוע זה חזרה הפעילות הרחבה של "מוקד העירוב" לפעול בסיעתא דשמיא. אמנם עדיין לא במצב רגיל, עקב ההגבלות המחויבות מדין תורה, של שמירת הבריאות, כפי הוראות מרנן ורבנן שליט"א, בכל זאת השכונות כבר דורשות את התקנות העירובים, הישובים משוועים לעזרה, ולכן אנו מוכרחים להתחיל בעשיית העירובים לפי האפשרויות בימים אלו.

הדבר המיוחד כעת הוא, שכל עמך בית ישראל שואלים ודורשין בהלכות עירובין, כדי לעשות עירובים פרטיים בחצרות הבנינים שמתיקיימים בהם התפילות בשטח פתוח, והתלמידים חכמים נושאים ונותנים בהלכה, ומתקשרים למוקד העירוב לברר את המקורות של הדינים, ואת פסקי גדולי ההוראה בדורנו.

במוקד העירוב משקיעים כעת זמן רב להתאמץ לענות לשואלים, יחד עם הצורך הפרטי המיוחד כעת לכל אחד. וכן מנסים להגיע למקומות המבוקשים עד כמה שאפשר בתנאים הקיימים, לבדוק את החצרות, להסביר כיצד לעשות, מה כשר ומה



המשפחות עוסקות בבניית עירובים לחצר

לא, ולסייע במציאת פתרונות פרקטיים טובים. בבדיקת החצרות ראינו דברים רבים שעשו האברכים, חלקם טובים ומהודרים, וחלקם היו דברים שאינם נכונים, או תלויים במחלוקת שההוראה לאסור או להחמיר. האברכים קיבלו את ההלכות וההנהגות, ומיהרו לתקן כל דבר על הצד הטוב יותר ומהודר.

דיני מחיצה מבד, וזיכוד להכשיר אותה

באחת מהצורות רצו לעשות מחיצה תחת הבנין, וחיפשו פתרון זול וקל, מדברים שכבר נמצאים בבית, ולא צריך להשקיע בהם, [בתקוה שבשבוע הבא כבר נזכה להיכנס להתפלל וללמוד בתוך בית המדרש]. הפתרון שעשו היה באמצעות סדין בד, שקשרו בין עמודי הבנין. אלא שמכיון שמחיצה כזו תתנדנד ברוח, ומחיצה שאינה עומדת ברוח אינה כשרה למחיצה, כמ"ש בשו"ע (סי' שס"ב ס"א) לגבי ענפי האילן. כן הם השכיבו קרש למטה וקשרו את הבד לקרש, וע"ז הרוח לא תנופף ותרים את הבד.

כשהגיע הבדוק של מוקד העירוב, העיר שהמצב הזה שנוי במחלוקת הפוסקים, מהו שיעור הנדנוד הפוסל את המחיצה. החזו"א כותב שהנדנוד פוסל רק באופן שהרוח מביאה למצב שהמחיצה נפסלת, כגון שמתרוממת מהקרקע ג' טפחים, או יורדת מגובה י'. אבל אם נשארת בגובה ורק זהה אנה אנה, הרי היא כשרה. אבל בדברי המג"א והמשנ"ב (סי' שסב, ... שסג, כ. תרלח, מז) מבואר שעצם הנדנוד פוסל גם כשהמחיצה אינה נופלת או נפסלת, וכמבואר בספר הפוסקים. אלא שלא מבואר בפוסקים מהו שיעור הנדנוד לשיטה



מחיצה מבד שנעשתה בשביל מחיצה

זו. ויש שאמרו להכשיר כשהנדנוד הוא פחות מג' טפחים. אבל בספר הליכות שלמה למרן הגר"ש ז"א אוערברג זצ"ל כתב לדחות שאין לזה מקור בהלכה, ואפילו מעט פוסל. וכן שמעתי מהגר"מ לובין שליט"א. אלא שבאמת לא ברור כמה השיעור לפסול.

לכן להלכה למעשה, לגבי מחיצת בד, שגם כאשר קושרים אותה למעלה ולמטה, היא מתנדנדת ברוח אנה ואנה, הרי דין זה תלוי במחלוקת, שלדעת החזו"א היא מחיצה כשרה, ולדעת המשנ"ב ועוד פוסקים, אינה כשרה. לכן יש להימנע ממחיצה מבד. וכן פשט המנהג לגבי סוכות העשויות ממחיצות בד, שמוסיפים בהם פסי רוחב מברזל או מחבלים, באופן שאין בין אחד לשני ולשלישי מרחק של ג' טפחים, וע"ז דין לבד נחשב כסתום. ובמקרים שאין ברירה, אפשר לעשות פתרון פרקטי אחר

סק"ו ו"א) בתחילה סבר להכשיר ואח"כ כתב שאין מקור נאמן להכשירו, וכך הורה למעשה לאסור עמוד עקום.

ולכן כאשר העמוד רחב, הרי גם אם יתקע מעט, עדיין יהיה מתחת החוט עמוד עד למטה. אבל אם העמוד צר, הרי כל נטיה קטנה, בפרט שהעמוד מתקע כשמותחים את החוט, הרי הוא מתקע מעט, והחוט אינו מעל החלק התחתון, ואינו נחשב על גביו. [ואמנם נטיה לכיוון החוט אינה חיסרון, מפני שנעשית כעין צוה"פ ככיפה, כמבואר בשעה"צ סי' שס"ג ס"ק י"א, ובחזו"א סי' ע"א. אבל בדרך כלל יש נטיה גם לצדדים אחרים, וכל מי שיבדוק ימצא כן]. לכן אי אפשר להסתמך על הליסטים הדקים, ויש להוסיף לפנייהם לחי.



טלטול ספר התורה מהמקלט לחצר אחרת

שאלה מתוך השאלות שמגיעות בימים אלו, והיא מצויה להרבה אנשים בתקופה זו. בנין מגורים שעושים מנין בחצר של גן ילדים שנמצא סמוך, ושומרים את ספר התורה במקלט של הבנין. כדי לטלטל את ספר התורה לחצר הגנים, צריך לעבור דרך הרחוב, ולסמוך על הערוב של השכונה [שכונה מתחרדת בירושלים], באותה שכונה יש עירוב עם מחיצות ברמה טובה, אבל יש הרבה תושבים שאינם שומרים שבת, ואין להם אפשרות לשכור מכולם ולעשות עירוב חצרות. האם יש פתרון לטלטל מהמקלט לחצר של הגנים במצב כזה.

תשובה: דוקא באופן זה אין צורך בעשיית השכירות והעירוב בפת, אלא מספיק שיש מחיצות כדן. משום שיש דין בשו"ע (סי' שע"ב ס"א) "כלים ששבתו בחצר, מותר לטלטלם מחצר לחצר, ובלבד שלא יכניס לבית", כי כל החצרות הם רשות אחת. וביאור הדברים הוא, שהחשש של חז"ל שאסור לטלטל בלי להניח פת משותפת, היה בעיקר על הוצאה מהבית, ועל כלים ששבתו בבית, [שהוא מקום אישי וניכר השינוי בהעברת החפץ מזה לזה], אבל "כלים ששבתו בחצר", לא אסרו את העברה מחצר של ראובן לחצר של שמעון וכדומה.

והנה הגדרת "בית" לענין זה, הוא רק דירה שאוכלים בה סעודות שבת, [ולדעת החזו"א רק החדר שאוכלים בו סעודות שבת], משא"כ חצר, רחוב, חדר, מדרגות, לובי, מקלט, מחסן [שאינו בתוך הדירה], נחשבים "חצר", והטלטול ביניהם בדברים שהיו באחד מהם מכלי שבת, מותר אף שלא השתתפו בפת. לכן מותר להעביר את ספר התורה מהמקלט שבבנין המגורים, לחדר המדרגות, ולרחוב ולחצר של הגנים, [עד כמה שהמחיצות של העירוב טובות]. אפילו שיש ברחוב תושבים הפוסלים את השיתוף בפת, כי זה טלטול מחצר לחצר בדבר שהיה בחצר. והמקלט וחדר המדרגות של בנין המגורים, אינם נחשבים בית, אלא חצר.

פתרונות לטלטול החומש והסידור במניני החצרות

על פי היסוד ההלכתי הנ"ל, יש פתרון מבוקש ביותר למי שגר בשכונות מתחדדות ומעורבות, שעשו בהם עירוב שכונתי על ידי מחיצות וצורות הפתח כדן [כל מקום לפי דרגתו], ואין אפשרות לעשות בהם את השכירות הפרטית כנדרש, לכן אינו יכול לטלטל בשבתות מהבית, אלא רק דברים שהיו בחצר [כגון באופן שמשאיר את העגלה בחדר המדרגות ואינו מכניסה לביתו, כמו שכתבנו לעיל גלויות 2, 43, ועוד]. לפ"ז מה שנוגע כעת, שעושים מנין בחוף, וסומכים על המחיצות, רק חסר את העירוב של הפת, ניתן להניח את הסידור והחומש מערב שבת מחוץ לדירה, ואח"כ יוכל כל השבת לקחת ולהחזיר אל מקום התפילה, רק לא יכניס לביתו, דהיינו לדירה, אלא ישאיר בחדר המדרגות.



וכן כאשר אין עירוב מהודר ברחוב, ורק החצר שבה מתפללים היא מוקפת בפני עצמה. הפתרון הוא לקחת חומש וסידור ולהניח מערב שבת בחצר שבה מתפללים [אפשר להניח בתוך שקית שלא ישתמשו בהם אנשים זרים], ויוכל לטלטל אותם בתוך החצר ההיא בלבד.

ובאופן שהחצר שמתפללים בה אינה מוקפת, וגם העירוב באזור אינו מספיק, א"כ אין אפילו מחיצות כשרות, והמקום הוא כרמלית [ולא רשות היחיד], ואז אסור להעביר יותר מד' אמות, אלא יניח מראש במקום שבו מתפלל, ובשבת לא יזיזם מאותו ד' אמות. [וצריך לכך שימת לב מיוחדת]. וכן לא להניח על מקום גבוה שהוא רשות היחיד, כגון על גבי גדר גבוהה י טפחים, באופן שיש בה רוחב ד' על ד' טפחים (לחומרא 320 ס"מ).

חשיבות לימוד הלכות עירובין בימים אלו

בהזדמנות זו מצויים הרבה שאלות מעשיות בדיני "רשויות", העברה מרשות לרשות, מה נקרא רשות היחיד, מהו כרמלית, ומה אסור להעביר. איזה חצרות מצטרפות לעירוב, ואיזה לא צריכות להשתתף בפת, ועוד. וההבדל הגדול הוא, שכעת שונה מכל שבת שהורגלנו שמי שאינו מטלטל לא מוציא דבר מפתח ביתו, משא"כ עכשיו גם לאותם שנמנעים יש צורך גדול להשתמש בחוף בכמה דברים, ומחפשים פתרונות לשמור על ההקפדות והזהירות בהלכה, ולמצוא פתרונות המותרים.

כעת ראויו לכל אדם להשקיע קצת בלימוד הזה, משלש סיבות חשובות. א. גם משום שהוא נוגע לקיום ההלכה, והלימוד המעולה הוא לימוד על מנת לקיים. ב. משום שכעת יותר קל להבין את פרטי ההלכה. תמיד יש קושי בלימוד עירובין שאינו נראה מעשי, מי עושה היום לחי וקורה, מי מטלטל בכרמלית פחות מד' אמות, ומה הנפק"מ בדיני עמוד ברשות הרבים או בכרמלית. אבל כעת שבהרבה חצרות בונים עירובים, והרבה מקומות מתפללים במקום פתוח שלא מסתמכים על העירוב שבו, הלימוד הוא מעשי ומוכן, ויש הרגשה טובה בלימוד ההלכה. ג. הלימוד נקלט יותר וזוכרים אותו לאורך זמן, כאשר הלימוד היה בשעת מעשה. [יש לכך הסבר ואכ"מ].

מתקבלות הצעות להוזמר לימודי עירובין

ניתן לקבל קובץ ללימוד מקוצר ותמציתי של יסודות ההלכות המצויות והמעשיות, מתאים לכל גיל, כל אחד לפי הידע שלו, יוכל להוסיף ידיעות חשובות מחוברת זו. החוברת יצאה לאור בשנה האחרונה, והתפרסמה לפני כמה חודשים, לאחר שהוספנו בה כמה קטעים חשובים להשלמת הנושא. בנוסף אנו עוסקים כעת להמציא חומר לימודי מגוון ומעניין, נושא פרסים, למי שירצה לעסוק בהלכות אלו עם בני ביתו. נציין בזאת שמי שרוצה לסייע לנו בכשרונותיו, בעריכת חידונים ועבודות בכתב לגילאים שונים, נשמח לקבל עזרה, וזכות הרבים תעמוד לו. לפניית בנושא זה, יש להתקשר לטל' 0548483320.

סדר עשיית עירוב חצרות בקצרה

מכיון שבשבועות אלו רבים מבקשים הדרכה לעשיית עירוב חצרות פרטי בבנין, או בין שנים ושלשה בנינים, על כן נביא כאן בקצרה את הכללים הנחוצים עם הנוסחאות המומלצות עשיית העירוב באופן הטוב ביותר. במקום שיש היקף טוב וכשר מסביב לחדר המדרגות או מסביב למתחם, או כשמדובר על הקומות שבתוך הבנין שמוקפים בקירות ובדלת בכניסה, והם רשות היחיד גמורה, יש דין נוסף לערב ולשתף את כל התושבים שגרים במקום, בפת שתהיה משותפת לכולם. סדר עשייתו כך:

א. יקח פת בנפח 800-900 סמ"ק, כגון חלה אחת או 3-4 לחמניות. [או מצות במשקל 400 גרם]. ובדיעבד מועיל בשני שליש משיעור זה. [בשעת הדחק אף בשליש משיעור זה. וכשיש מעט שכנים יש אופנים שאפשר פחות ואכמ"ל].

ב. יזכה ע"י אדם אחר שאינו סמוך על שולחנו. כגון שכן, ואפילו אשה שאינה אשתו של בעל הפת. ויכונן לזכות לכל התושבים שיכולים להצטרף לעירוב, כדי שלא לחלוק עירובו.

"הגבה זאת, וזכה בזה לכל מי שהשיתוף והעירוב יכול להועיל לו, וגם לכל מי שהשיתוף והעירוב יוכל בעתיד להועיל לו [לדיירים חדשים ואורחים, או שיתרחב העירוב], ולכל מי שדינו כשכירו ולקטנו של הגויים וההומורים שגרים במקומות שבתחום העירוב".

ג. לאחמ"כ יניחנה בבית בכלי אחד, בחדר שיש בארכו וברחבו לפחות 4x4 אמות [2.32 מטר], ויש להחמיר שאין האורך משלים לרוחב, ויש אומרים שכל דבר המחובר לקרקע ממעט מהשיעור [כגון ארונות מטבח]. ד. יאמר את נוסח העירוב הכולל גם שיתוף [ולא יברך מחשש שיש עירוב אחר כשר]. ויאמר בפיו:

"בהנדי ערובא, ואם צריך גם שתוף מבואות שיהא גם לשתוף, יהא שרא לנא לאפוקי ולעילוי [יקח מתוך לנו להוציא ולהכניס], מהביתים לחצר ומחצר לבתים, ומבית לבית ומחצר לחצר ומחצר לגג, ומביתים וחצרות למבוי, וממבוי לכל הבתים והחצרות, שבמקום שהעירוב והשתוף יכולים להועיל בהם בה"ה או בעתיד, וכל זה יועיל לנו ולכל הדברים במקום שהעירוב והשתוף יכול להועיל להם, וגם לכל מי שיתוסף בהם, לכל השבתות ולכל הימים טובים".

ואם אין הנוסח תחת ידו, יאמר "הרי זה לעירוב חצרות, ואם צריך יהא גם לשיתוף מבואות".

ט. צריך שיסיים בדעתו, שלא יקפיד אם יבואו מבני העירוב לאכול מהפת בערב שבת או בין השמשות [סי' שס"ו ס"ד]. י. צריך שתהיה אפשרות לבני העירוב לגשת אל הפת בבין השמשות, לכן צריך שכל שבת יהיה מישור בדירה או שיהיה מפתח של הדירה בתוך גבולות העירוב

לשיעורי הדרכה דיגיטליים - מכון הלכה למעשה - A532534735@GMAIL.COM

קו ישיר לשיעורי העירובין של הרב משה אנגלרד שליט"א 073-295-1621 שיעורים יומיים שלוחה 4

ורטים אחרי מות

טז א. אחרי מות שני בני אהרן בקרבם לפני ה' וימותו וכו'. אמרו חז"ל למה נסמכה מיתת שני בני אהרן לפרשת יום הכיפורים ללמדך שמיתת צדיקים מכפרת כיום כיפור. ואמר רבי יצחק אלחנן ספקטור שלפ"י יובן הטעם שבמיתת רבי אמרו חז"ל שיצאה בת קול מהשמים שמי שהשתתף בהלווית רבי מזומן לחיי עוה"ב, דהנה נחלקו רבי וחכמים ביו"כ האם מכפר אפי' בלי תשובה או רק ע"י תשובה, ולפי המבואר בחז"ל שמיתת צדיקים מכפרת כיו"כ, אז גם בהלוויה נחלקו האם מכפר רק אם הם גם חוזרים בתשובה בעקבות שמיעת ההספדים, או אפילו בלא תשובה, והנה הלכה כרבי מחברו ולא מחבריו, וא"כ כל מיתת צדיק מכפרת רק עם תשובה, אלא שבמיתתו של רבי לא הוצרכו לתשובה כי רבי לשיטתו, ולכן רק במיתתו הוכרז שכל המשתתפים מזומנים לחיי עוה"ב, גם מי שלא חזר עדיין בתשובה.

טז א. אחרי מות שני בני אהרן. באיוב פרק לו י"זאת יחרד ליב"י. ואיתא בחז"ל שנחרד כששמע שמתו שני בני אהרן וגרועים מטיטוס שנכנס ויצא בשלום מבית קודש הקדשים, וצריך להבין מדוע דווקא איוב הוא זה שנחרד מהסיפור של שני בני אהרן? וי"ל דהנה הגמ' בסנהדרין נב אומרת בטעם שמתו שני בני אהרן כי נדב אמר לאביהו מתי ימותו שני זקנים אלו (משה ואהרן) ואני ואתה ננהיג את הדור, אמר להם הקב"ה נראה מי קובא את מי. וצ"ב א"כ למה אביהו מת הרי רק נדב אמר? התשובה היא שאביהו שתק וזו סיבה מספיקה בשביל שימות. והנה איתא בסנהדרין פרק חלק שג' היו באותה עצה של פרעה להשמיד את ישראל ויאיוב שתק, לכן כששמע שאביהו מת על השתיקה הוא נחרד.

טז ב. דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש. יש להקשות מדוע הוסיף כאן **אחיך** על אהרן. ועני"ק למה נאמר ואל יבוא בכל עת אל הקודש בשביל מה הוצרך ווי' יואל יבוא, למה לא די לכתוב אל יבוא? וראיתי בשם הספר משנת רבי אליעזר שכתב לתנ"ך, הנה רש"י בשמיני (י יב) כתב שבאמת נגזרה מיתה על כל בני אהרן, רק תפילתו של משה כיפרה על מחצה ולא מתו אלא שניים. והנה איתא במכות על הפסוק ונקלה אחיך לעינך דכיוון שנקלה ה"ה כאחיד שנתכפר עונו. וא"כ יובן היטב הפסוק דהנה משה דיבר לאהרן אחרי מות שני בניו והיה אהרן דואג שמא ימותו שאר בניו משום שהגזירה הייתה על כולם, אמר הקב"ה דבר אל אהרן אחיך והיינו שהוא כבר בגדר דין של אחיך ונמחל עונו לגמרי ואל לו לדאוג שימותו עוד מבניו. ועוד ענין שיאמר לו ואל יבוא אל הקודש וזהו דין נוסף.

טז לד. והיתה זאת לכם לחוקת עולם וגו' אחת בשנה. הפסוק מדבר על יו"כ. והנה הקשה המג"א (או"ח תרכז ז) מדוע שונה יו"כ מכל החגים, שבכולם עושים יו"ט שני של גלויות ואילו ביו"כ לא עושים. וייש ליישב בזה ע"פ הפסוק שלנו. דהנה מצינו בפוסקים דהטעם שעושים ברית בשבת ולא גוזרים שמא יעביר ד"א ברה"י כלי מילה כמו שמצינו בשופר ומגילה, משום שכתוב בתורה מפורש ובוים השמיני דדרשין בזה בגמ' ואפי' בשבת, משא"כ בשופר ומגילה, והיינו שמה שכתוב מפורש בתורה לרבות את השבת לא מבטלים משום גזירה (ט"ז או"ח תקפ"ח ועוד) ולפ"י י"ל דה"ה הכא כתוב **אחת** בשנה והיינו שיעשה יו"כ רק פעם אחת בשנה. ונגד פסוק מפורש חז"ל לא תיקנו תקנות ולכן לא עושים ביו"כ יו"ט שני של גלויות.

ז. דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו. ואמר רש"י ששחטי חוץ נחשב

כאילו הוא שופך דם האדם. וקשה, הייתכן שהתורה מדמה שפיכת דם בהמה לרצח ר"ל? וי"ל דהנה בכל קדשים יכול להישאל על הקדשים ולהפכם לחולין, והנה כאן אחרי ששחט את הבהמה יש לו פתח טוב להישאל ע"י כיוון שנשחט בחוץ, ואז זה יהיה חולין למפרע, ויתברר למפרע שלא עבר איסור, ולכן כל זמן שלא עושה ד"י הוא נקרא רוצח, גם הוא גורם להרוג עצמו בברית. לכן כל עוד שנקרא ששחט קדשים בחוץ סימן שלא נשאל על הקדשים וגורם לעצמו מיתה בברית, לכן זה נחשב כאילו שפך דמו שלו. מרגניתא דר"ב

יז י. ונתתי פני בנפש האוכלת את הדם. וברש"י שהקב"ה מתפנה מכל העסקים ועוסק רק בו. החת"ס מבאר את הטעם שרק באיסור הזה הקב"ה מתפנה כדי להעניש אותו ע"פ ברכות מט שהקב"ה נושא פנים לישראל, משום שהם מברכים ברכת המזון גם על כזית? אע"פ שאני חייבתי בכדי שביעה כדכתיב ושבעת, והם נושאים לי פנים, אז גם אני נושא להם פנים. והנה בברכות שם דרשין מהמילה ושבעת על שתייה, למ"ד אין שתייה בכלל אכילה, וא"כ לאותה שיטה מ'ואכלתי' ילפינן שצריך לברך כבר בכזית, וא"כ לשיטה הזאת הקב"ה לא נושא פנים לישראל, כי הם לא נושאים לו פנים כיוון שיש פסוק מפורש על כזית. וכעת הכל כמין חומר. הנה השו"ת דם ס"ל דמותו והוא מורה היתר בעצמו כי בתורה איתא לא **תאכלון** דם ולשיטתו אין שתייה בכלל אכילה ולכן הוא שותה את הדם, א"כ לשיטתו יוצא גם ש"יושבעת" מתייחס לשתייה ולא לייכדי שביעה" וממילא צריך לברך בכזית, ולכן לאותו אחד הקב"ה לא נושא פנים ולכן השו"ת דם ונתתי פני באיש ההוא.

יח יח. ואשה אל אחותה לא תקח לצור. הגמ' בפסחים קיט אומרת דלענין לבוא יאמר יעקב אבינו שהוא מסרב לזמן בסעודת לויתן כי אינו ראוי, כי נשא שתי אחיות שעתידה התורה לאסור עליו. ויש להקשות למה אמר בנוסח כזה שעתידה התורה לאסור עליו, הלא על כל העולם אסרה התורה לשאת ב' אחיות? וי"ל, אומר העיר דוד, דהנה התורה כאן כתבה ואשה אל אחותה לא תקח, ויש להקשות הא הול"ל ואחותה של אשה לא תקח, ולמה הפך היוצרות וכתב לא לקחת אשה שהיא אחותה, הלא את אחותה הוא עדיין לא לקח. ואצל יעקב זה יובן כי לקח קודם את לאה שהיא אחות אשתו רחל שהייתה עיקרה של בית, ורק אח"כ לקח את אשתו שהיא רחל, ולכן אמר יעקב עתידה תורה לאסור עליו.

פרשת קדושים

יט ג. איש אמו ואביו תיראו. ביבמות י. דרשו מכאן שאף אם אביו אומר לו שיטמא, או שלא יחזיר אבידה, לא ישמע לו. ויש לעיין מה הטעם נקטה הגמ' ב' מצוות האלו דווקא? י"ל ע"פ התוס' בקידושין לב שמדובר במקרה שבאותו הזמן שעושה את המצוות האלו, האב ביקש מהבן שיכבדו באיזה ענין ולא יעשה מצוות אלו. והנה ב' מצוות אלו מצינו שהם נדחות מפני כבוד הבריות, היינו שאם הלך לשחוט את פסחו מטמא עצמו למת מצווה, וכן בזקן ואינה לפי כבודו פטור מהשבת אבידה, א"כ הייתי אומר שיהיה ג"כ מחוייב בכבוד אביו דהוא ג"כ כבוד וכבוד הבריות דמי ויעבור על המצווה, וזה הקמ"ל שלא.

יט ג. איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ה'. ואיתא בגמ' יבמות והובא כאן ברש"י בטעם שנשמך שמירת שבת למורא אב, לומר לך אני ה' היינו שאפי' אם יאמר לך אביך חלל את השבת אל תשמע לו וכן בשאר כל המצוות לא

לשמוע בקול האב אם אומר לו לבטל את המצווה. והטעם שהתורה הביאה דין זה רק במצוות כיבוד אב מול שבת ולא מול מצווה אחרת כמו למשל אם האב אומר לו לא לברך ביהמ"ז או לא לקיים ונשמרתם מאוד לנפשותיכם? י"ל שבשבת מצינו בגמ' שיש סברה שמותר לחלל שבת בשביל שישמור שבתות הרבה. והיה צד שמכיוון שבשכר מצוות כיבוד אב מאריכים לו ימים א"כ אולי מוטב שיחלל את השבת וישמע בקול אביו ועי"ז יאריך ימים ויוכל לשמור שבתות הרבה, אומרת לך התורה לא. יעלת חן

יט ט. ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצור. יש להקשות מדוע התחיל בלשון רבים – ארצכם, וסיים בלשון יחיד – שדך? ואמר רבי חיים קניבסקי שמרומז כאן מה שכתוב בירושלמי פאה ג ד. ששותפים שקצרו חצי שדה בשותפות ואח"כ חלקו דינא דאמרי מפרש משלו על חברו, לא מתחילה ולא מהסוף. וזמ"ש הפסוק ובקצרכם את קציר ארצכם, והיינו כששותפים יקצרו בשותפות, אזי אפי' אם אח"כ חלקו, לא תכלה פאת שדך, והיינו שכ"א חייב על שדהו, ול"מ אחד על של חברו.

יט יג. לא תעשוק את רעך ולא תגזול. יש להעיר מה הטעם בלא תעשוק כתב **את רעך**. ואילו בלא תגזול לא כתב רעך. ויש ליישב שמרומז כאן מה שנפסק בשו"ע (חו"מ שמב ב) שאם גוי הפקיד אצל חברו הישראל או הלווה לו כסף ומת הגוי ואין הדבר ידוע לעולם, היהודי לא צריך להחזיר, כיוון שבהיתר בא לידו. משא"כ בגזל גוי נפסק שמחוייב להחזיר (שם שנט), ולכן בעושק כתוב רעך כי רק בישראל יש דין עושק אבל בגוי לא. ואילו בגזל זה נאמר אפי' בגוי לך לא כתב רעך. שו"ת התעוררות תשובה סוף ח"ד.

יט לב מפני שיבה תקום וגו' ויראת מאלוקיך. הגמ' בברכות כח. מספרת על רבי זירא כשהיה נחלש מרוב עמלו בתורה היה יושב על פתח ביהמ"ד ואמר שעושה זאת כדי לקבל **שכר** שהוא **קם לפני החכמים**. ורבים תמחו ע"כ הרי כתוב באבות א ג אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס. מתרץ ה"בני יששכר' דהפסוק והדרת פני זקן מסתיים ב'ויראת מאלוקיך' היינו שזהו השכר והא שרי. כי ראוי שכל אדם יעשה ע"מ להוסיף לעצמו יר"ש, וכמו שכתוב באבות שם אל תהיו כעבדים וכו' ויהא מורא שמים עליכם. דהיינו שכל האיסור היינו שכר לעוה"ב, אבל בשביל להוסיף יר"ש ודאי שהוא ראוי.

יט יח. לא תקום ולא תטור. כל ת"ח שאינו נוקם כנחש אינו ת"ח - יומא כב: וביאורו כמו נחש שעוקץ ואין לו שום הנאה בזה כי הכל אצלו כטעם של אפר (גמ' בתענית), ה"ה ת"ח צריך שינקום את נקמת ה' בלא שום הנאה. לא להנות גם במקום שנוקמים נקמת ה' ואם נהנה שלא יקום וד"ל.

כ כה. והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה ובין העוף הטמא לטהור. יש להקשות מדוע בבחמה הקדים טהורה לטמאה, ובעוף הקדים טמא לטהור? ויש ליישב ע"פ הגמ' בחולין סג: שבבהמות יש יותר טמאות מן הטהורות, ואילו בעופות יש יותר טהורות מטמאות. והנה הבדלה פירושה הפרשה. והפרשה הכוונה שמפריש את המיעוט מהמרובה. ולכן כשמתחילים להבדלה בבחמה כתב המועט, והיינו הטהורה, מהמרובה דהיינו הבהמה הטמאה. משא"כ בעוף שהמועט בו הוא הטמא כתב ומבדיל הטמא מהטהור שהטהור הוא מרובה. קרן לדוד.

הלכות מעניינא דיומא

שמעתי מהמו"ץ הצדיק מאנשי אמנה הגדולים בדור רבי משה אריה במברגר.

ומותר להתפלל עם מסכה כיום משום שהרגילות היא להיות עם זה לפני אנשים חשובים. **ומי שלא יכול לכווין בחצר כמו שמכווין בביתו**, החזו"א במכתב כתב שעדיף להתפלל בציבור בפחות כוונה, מאשר ביחיד בכוונה יותר גדולה, ולכן כיום מי שיכול להתפלל בציבור לפי הכללים ובלי חשש סכנה עדיף שיעשה כן מאשר שיתפלל ביחידות עם כוונה רבה יותר. **ויש להזהר** כשעונה אמן שיידע על מה הוא עונה, כי אחרת יש בזה חשש של אמן יתומה שנענשים ע"כ. הרבה מהדברים נלקחו מהקונטרס החשוב משכן שילה שיצא לאור ע"י אחי המופלג בבחיורו בכל חלקי התורה רבי שכנא שליט"א.

ונסיים ב'אשרי' יושבי ביתך' והיינו שנחזור מהרה לבית כנסת ונהיה מאוד **מאושרים**.

ויש שכתבו להחמיר בברכות התורה ובברכת כהנים וכן בחזרת השי"ץ. לכן חזרת השי"ץ ראוי לכווין בחול לנדבה. ובשבת יכול החזן להתפלל רק החזרה, או שיעשה קצרה והיינו שהחזן יאמר בקול עד הקל הקדוש. אבל בקדיש קדושה וברכו ל"צ להחמיר לפי רוב הפוסקים.

ולגבי ברכת כהנים מי שמחמיר יכול לומר בלי ברכה.

ולגבי ברכות התורה לעולה לתורה רבי משה שטרנבוך כתב שאשכנזים יכולים כ"א לברך מחלון ביתו ויועיל מדין שומע כעונה כמשי"כ הרמ"א בדין סומא בסימן קלט ג' וכן פסק הגר"א הובא במשנ"ב קמ"ג ל"ג. ויש שהחמירו בזה. לכן כתבו שהבעל קורא יברך את ברכת כל העלויות הנצרכות לאותה הקריאה, **ויש שהעלו רעיון** שהעולה יכווין להוציא יד"ח את הבעל קורא, וכך הברכה שלו תועיל גם לבעל קורא מדין ערבות שמהני בברכת המצוות, וממ"ע מהני.

הנה בימינו התחדשו הרבה הלכות הנוהגות אך בזמן הדחק, ובפרט משתתבו מנייני המרפסות שיש רבים מפוסקי הדור שהתירו מפני שהוא שעת הדחק. וגם בימים אלו, כשכבר התירו להתפלל עשרה אנשים בחצרות, בכ"א במקומות שלא בטוח שישמרו על כל הכללים פסקו גדולי ישראל שעדיף להמשיך להתפלל במרפסות משום סכנה, וברור שכשיש למטה עשרה או לכתחילה מותר להתפלל מביתו. נביא כאן כמה הלכות הנוהגות בעניין זה.

רבים מהפוסקים כתבו שתפילת מרפסות אפי' כשרשות הרבים מפסיקה ביניהם (בשונה מזימון שיש דין מיוחד של קביעות וחיבור בין האוכלים) ואין אף אחד שרואה את כל העשרה מתפללים אלא אחד רואה את השני והשני את השלישי וכן הלאה מהני. והוא ע"פ המשנ"ב נה יח ס"ק נב, ובשערי תשובה נה ס"ק ז' יד - טו. כן פסקו רבי חיים קניבסקי, רבי משה שטרנבוך, וכן רבי שבח וזנבלט ורבי יהודה אריה דינר, ועוד רבנים רבים.

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה

בהמות, כרים וכסתות, והבעה"ב עונה לו על הכל אין לי. ויש לציין שרבי עקיבא הכיר טוב את העשיר והוא ידע שיש לו הכל אך הוא לא אמר מילה, אלא חזר לביתו בפחי נפש, אך הוא דן את אדונו לכף זכות למרות שהיה האדון עשיר מופלג. לאחר זמן הגיע בעה"ב עם כל סכום החוב ועוד כהנה וכהנה לרבי עקיבא בביתו ושלם הכל ברווח עד הפרוטה האחרונה. ואז הוא שאל את רבי עקיבא במה חשדתני, ורבי עקיבא הסביר בטוב טעם כל דבר מה הוא דן אותו לכף זכות, וכך אמר לו כל דבר חשבתי שמא הללות, השקעת, הפקדת, מכרת, ואולי הקדשת לשמים, אמר לו בעה"ב אמת כך היה ובזכות שדנתני לכף זכות המקום ידונך לכף זכות...

וידוע הסיפור עם רבי יהושע שנכנס לאיזו שרה משרות המלוכה ולפי מעשיו זה היה נראה שנכנס לעבור עמה עבירה, אך תלמידיו דנו לכף זכות ואכן התברר שהם צדקו.

כדי לעורר את העניין הזה נביא כאן כמה סיפורים על מקרים שהיה קשה מאוד למצוא זכות אך באמת התברר שהיה מה ללמד זכות, ובאמת בהרבה מקרים יש מה לדון לכף זכות רק צריך להתבונן חזק.

ידוע הסיפור שהיה עם החת"ס שבזמנו היתה אסיפת רבנים באחד מהאולמות והנה אחד מהרבנים הוציא מכיסו בהפתעה והראה לכולם שיש לו מטבע מזמן בית ראשון. כל הרבנים התרגשו והמטבע עבר מיד ליד, לאחר כשעה המטבע נעלם כלא היה. ככל שחיפשו ראו שהמטבע נעלם, הרב שהביא את המטבע הבין שיד אחד המשתתפים היתה במעל אז הוא ביקש כדי להוציא מכל ספק, שכי"א גם הרבנים וגם העסקנים שהיו במקום ירוקן את כיסו כדי שיוכלו למצוא את הגנב.

היה שם רב אחד שהתנגד לדבר וביקש שימשיכו לחפש אולי בזבל שניקו המלצרים מהשולחנות וכדו' העיקר לא להלבין חלילה את פני מי שעשה את הדברים, ובתחילה שמעו לקולו אך לאחר שעה קלה כשגמרו לחפש בכל מקום אפשרי ולא מצאו החליט המאבד שכי"א יוציא כל חפציו מכסיו. ואז שוב אותו הרב בכה בדמעות שימשיכו לחפש, ואותו הרב (שכבר התחילו

ההנהגה שהוא הנהיג בבריאה שהדן לכף זכות דנים אותו לכף זכות. אז מה עושה הקב"ה באותה השעה הוא מביא לפנינו מקרה מסויים שיש בו שתי אפשרויות או לדון לכף זכות או שממבט שיטחי זה נראה כף חובה, ואז אם נדון לכף זכות הקב"ה יותר ג"כ לנו על מעשינו ויהפוך לנו לזכות, אך אם חלילה נדון לחובה, אז אנו עלולים להענש חלילה. לכן שווה לאדם לדון לזכות, וכך הוא ירוויח שלא יהיו לו עונשים מכל הסוגים שהם כמו למשל מחלות, חוסר הצלחה, חוסר מזל וס"ד, איבוד כסף ולא הצלחה בעסקיו, חוסר נחת מהילדים, חוסר שלום בית וכדו'. ואת הכל היינו יכולים למנוע אילו היינו דנים לכף זכות שנאמר ע"ז שאוכל פרותיהם בעוה"ז.

וידוע שרבי לוי יצחק מברדיטשוב הצליח פעמים רבות לבטל הגזירות שהיו על עם ישראל ולהכריע את זכותם של ישראל לטובה, בזכות שהיה דן לכף זכות גם עבירות גדולות שלהם והכל בזכות שזה הטבע שהקב"ה ברא בעולם שע"י שדנים לכף זכות הקב"ה דן את מעשינו לכף זכות.

והדדך לדון לכף זכות היא ע"י שמחפשים את הטוב שבשני. תמיד לחשוב שהשני הוא לא רע או מושחת אלא עושה לך עוול בגלל כל מיני סיבות, וכן כשנראה שעושה עבירה לכל דבר יש סיבה.

חז"ל מביאים סיפורים רבים על גדולי התנאים שהתעלו בזכות שדנו לכף זכות. אחד הסיפורים הידועים הוא הסיפור עם רבי עקיבא שבצעירותו נאלץ להשכיר עצמו לאיזה בעה"ב (יש אומרים שהיה זה רבי אליעזר בן הורקנוס) לפרנסת ביתו, והיה זה במקום רחוק מביתו של רבי עקיבא ולשם הוא הלך למשך שלוש שנים מנותק מהבית, הוא עבד קשה מאוד לפרנסתו.

כעבור שלוש שנים הוא בא לבעה"ב העשיר לבקש את שכרו כדי שיוכל לשוב לביתו עם כסף רב שקיבל עבור עבודתו, וכשהגיע רבי עקיבא אל אדונו וביקש את שכרו אמר לו בעה"ב מצטער אין לי כעת כסף לתת לך, אמר רבי עקיבא טוב כסף אין אז תן לי פירות מהשדה ואני אמכור אותם ועי"ז אני אפרנס את ביתי, אך בעה"ב אמר שאין לו פירות, וכך המשיך לבקש קרקעות,

לדון לכף זכות

בפרשתנו: בצדק תשפוט את עמיתך. אומרים חז"ל והוא ברש"י שהתורה אומרת לנו שיש דין לדון החבר לכף זכות והוא מצוות עשה מהתורה, ואיתא בשבת קכז. הדן לכף זכות זוכה שאוכל פרותיהם בעולם הזה והקדן קיימת לו לעוה"ב. ושם בדף ב. מובא שמי שמשדל לדון לכף זכות אז גם בשמים לא מענישים אותו על העברות שלו אלא מלמדים זכות על כל העברות שעבר כדי לזכות אותו.

וידוע שרוב המריבות והמחלוקות באות כי אדם לא דן את השני לכף זכות, כי האמת היא שברוב המקרים השני לא רצה להרע לך מתוך רוע כי האדם היהודי בשרושה הוא טוב ואין בו רוע, אלא היו אילוצים שגרמו לשני להתנהג כפי שהתנהג, למשל אולי הוא במצב לא טוב שעובר עליו באותו הזמן, ועי"ז זה גורם שהיחס יהיה בהתאם ואין אדם נתפס בשעת צער, ואף פעם א"א לדעת מה עובר על נפש האדם בשעה שעושה עבירה, או רעה למישהו. ואילו היינו במצב שלו לא בטוח שהיינו מתנהגים אחרת. ואולי טבעו הוא זה שהביאו למצב הזה. עיקרם של דברים לרחם על השני ולהבין שעושה הכל מתוך מצוקה. ובמרבית המקרים כשאדם דן לכף זכות נמנעים ממנו מריבות וכעס.

וכשדן לכף זכות תמיד יזכה לפסוק אחר שמובא בפרשה 'ואהבת לרעך כמוך' ותמיד צריך לדעת שהאדם המועדף ביותר ויש לו חיים מאושרים זה הדן לכף זכות ורואה הכל באור חיובי ולא כל דבר רואה את השלילי. והדן לכף זכות, כותב החרדים, הוא זוכה להפוך להיות צינור לקבלת הקדושה. וכתב השליה שהדן לכף זכות אין בכוח המקטרגים לקטרג עליו ואפי' עשה הרבה עוונות, וכשאדם דן לזכות אז באותו עבירה שהוא דן, בשמים הופכים לו זאת לזכות.

החפץ חיים אומר שהסיבה שהקב"ה ברא ראש עקום הוא בשביל שיוכלו לדון לכף זכות, והרבה פעמים הקב"ה רואה שמגיע לנו עונש על מעשה מסויים והוא בחסדו רוצה לדוננו לכף זכות למרות שהקב"ה בוחן לבבות, אבל הוא רחום וחנון והוא מעוניין למחוק לנו את זה ע"י

לחשוד בו שהוא הגנב) נעמד בצד והחל לומר פרקי תהילים בהשתפכות הנפש שימצאו את האבידה של המטבע היקרה. וכאשר עברה שעה נוספת אמר אותו רב שאיבד את המטבע, זהו אנו לא ממתניים יותר וכעת כ"א יוציא מכיסו כל אשר לו. ואז רגע לפני שזה קרה נשמעה שאגה מהמטבח. אחד המלצרים צועק שהוא מצא את המטבע בפח האשפה. כולם שמחו, ואז שאלו את אותו הרב שהתנגד לחיפוש מדוע הוא כ"א התנגד לכך הרי הגנב צריך לבוא על עונשו ומה היה אכפת לו שימצא המטבע אצל אחד המשתתפים?

הכניס אותו הרב את ידו לכיסו והוציא אותה מטבע בדיוק, וכה אמר הרב הנה אני ג"כ יש לי מטבע זהה ואני הבאתי אותה להראות לרבנים, והנה כשראיתי שרב פלוני הביא את המטבע לא רציתי להוריד מערכו אז שמרתי את המטבע בכיס, ואם חלילה לא היו מוצאים את המטבע וכ"א היה בודק בכיסים של הציבור היו מגלים את המטבע אצלי והיה נגרם חילול ה', ובנוסף היה יוצא שם רע לי ולכל משפחתי, לכן בקשתי שנמתין ולבנתיים התפללתי לה' בכל כוחי ומאודי, ובחסידי שמים ניצלנו, ורק לחשוב לו לא היו מוצאים את המטבע מי היה מאמין לי? רואים מכאן כמה האדם צריך למצוא כל טעדיקי להתאמץ לדון לכף זכות.

רבי אריה לוי היה מפורסם בדונו לכף זכות והוא סיפר שזה משום מעשה שהיה, פעם הוא השתתף בהלוויה של אחד ממקורביו ובלוויה השתתף ג"כ ידידו הטוב של המנוח, והנה עוד קודם שהתחילה הלוויה ראה רבי אריה שידידו של המנוח עוזב את הלוויה ונכנס לחנות פרחים וקונה עציץ גדול והולך משם, רבי אריה תמה מדוע הוא מזלזל בהלוויה של ידיד אישי.

והנה לאחר מספר ימים פוגש רבי אריה את אותו ידיד ושואל אותו לפרש קניית העציץ, ואז אותו אחד אומר שבאותו הזמן נפטר יהודי בבית החולים למצורעים ושם היו שורפים את כל החפצים של המצורע כדי שלא ידביק, והנה יש לו בין החפצים תפילין ואני ביקשתי שאת התפילין לא ישרפו והם הסכימו לכך בתנאי שאני אביא להם עד הצהרים עציץ שהם יוכלו לקבור בתוכו את התפילין ולהניחו בחצר בית החולים. והיות וההלוויה התחילה, ושעת הצהרים קרבה הוכרחתי משום כבוד התפילין שלא יישרף לקנות עציץ ולרוץ לקבור.

סיפור נוסף היה עם רבי שמואל מסלנט שהיה יהודי שעסק במכירת ביצים שהיו אז מוצר יקר ערך, והנה במשך מספר ימים הוא גילה שכל יום נגנב לו מספר רב של ביצים, הוא בדק וראה שאין סיכוי שמישהו פרץ לחנות, האפשרות היחידה היא שהשכן בחנות ליד נכנס כל יום דרך קיר החנות המפרידה ביניהם. הוא החליט ללכת ולומר זאת לרבי שמואל מסלנט. כששמע את הדברים רבי שמואל הוא הציע לו להניח למעלה ביצים קשות, וכך היה, למחרת הוא הגיע לחנות והנה הוא רואה נחש מת. התברר שהנחש הוא זה שאכל כל יום את הביצים, והביצים הקשות נתקעו לו בגרון והוא נחנק למוות.

רבי משה אוירבך היה מלמד ידוע בתלמוד תורה בפתח תקווה בזמן מלחמת העולם הראשונה שאז שלטו בארץ הטורקים, אחד מתלמידיו כל פעם שהיה מקבל מנת אוכל הוא היה זורק אותו מהחלון, למרות אזהרות המלמד הוא המשיך בדבר עד שאביו נקרא לת"ת, ואז אביו של הילד הסביר שאין להם בבית מה לאכול ויש לילד אח

קטן שאין לו מה לאכול בבית, ואחיו הגדול לא רוצה שהוא יגוע ברעב לכן הוא זורק לו כל יום את האוכל.

סיפור אמיתי שהתפרסם לפני שנים לא רבות על רוח שיש למי שדן לכף זכות. יהודי פשוט ותמים בשם ר' מוטל שהיה עני מרוד, ובבית היו 8 בנות שלאט לאט הגיעו לפרקן וכשהשדכנים באו להציע לו זיווגים לבנותיו שאלוהו מה הוא מתחייב, הוא אמר כלום כי באמת אין לו, מה יעשה. ובבית יושבים שמונה זוגות עיניים ומצפות לישועה, אך אביהם התמים ביושרו לא הסכים להתחייב מה שאין לו. כעבור מספר שנים כשהגדולה הייתה בת 30 ואחריה שיירה עד גיל עשרים הוא החליט שהוא חייב לעשות מעשה. הוא אמר לעצמו שהקב"ה משלם מידה כנגד מידה אז הוא ילך לכל חתונה של מכר והוא יאחל מזל"ט מכל הלב וכך הוא יזכה מידה כנגד מידה שגם לו יאחלו מזל"ט בקרוב.

ואכן הוא הלך מחתונה לחתונה ועם כל מחותן הוא שמח בלב שלם, והנה יום אחד הוא הגיע לחתונה של אחד משכניו שם הוא איחל מזל"ט בלב שלם למחותן וברכו מכל הלב שיזכה לראות דורות ישרים ומבורכים. השכן הושיב אותו באחד השולחנות ואז הוא נחשף לשיחה קשה שהייתה בין יהודים שנפגשו לראשונה בשמחה של מכר משותף והם התחילו לדבר על מקרה שהסעיר אז את העיר כולה על מפעל גדול שעובדים בו עשרות מאנשי העיר וכעת פושט את הרגל, ולאט לאט החלו לדבר בגנות בעל המפעל שכן התנהג במרמה. באותו הרגע התערב ר' מוטל הישר והתמים והחל לומר מה אתם מדברים כך, כל השנים הוא היה ישר ולא כיחש וכעת מצבו קשה. והם החזירו והוא התעקש שכל רצונו של בעל המפעל להשקיע במפעל ולא לקצץ לעובדים וכך התגלגל שהוא כל הזמן לימד זכות על בעל המפעל. לאחר מכן יצא רבי מוטל לביתו והעניין נשכח.

כעבור זמן לא רב כולם נרעשו, בתו של רבי מוטל התארכה עם בנו של העשיר בעל מפעל השימורים שלאט לאט התאושש מהמשבר, והתברר שבעל המפעל שלא היה ידוע לקהל ישב באותו שולחן והוא שמע את ההשמעות, והוא גם שמע את דבריו החמימים ומלאי האמת של רבי מוטל. באותו הזמן הוא היה שבור ורצוף וגמר בליבו להכריז על פשיטת רגל, אך כשהוא שמע את דבריו של מוטל הדברים נסכו בו בטחון ואמון והוא החליט שהוא לא מתייאש, הוא ניסה צעד נוסף והוא אכן הצליח חזרה בעסקים ודבר ראשון זה היה להודות למטיבו התמים.

הוא שמע שיש לו שפע של בנות בבית הוא החליט שהוא רוצה לבנו שידוך כזה של בת צנועה עם יושרה ואמת, ואכן בנו הטוב של הגביר נשא את בתו הבכורה של מוטל. במקביל, הגביר הקים עסק נוסף של תפירה הוא היה מייבא בדים, ובנותיו של מוטל שהיו להן ידי זהב היו תופרות מזה מפות ושאר דברים והוא הקים עמם עסק ומוטל התפרנס מזה בכבוד רב, ותוך שלוש שנים הוא זכה לחתן את כל בנותיו בזה אחר זה עם נדוניה מכובדת, והכל בזכות שבזמנו הוא דן לכף זכות את אותו עשיר. מהספר ניצוצות. והרבה מהספר מידות טיש.

נביא כאן עוד כמה סיפורים שסיפר אותם רבי ראובן קרלינשטיין. פעם רבי ראובן התפלל בלדרמן והיה מניין שהיו בו בדיוק עשרה

אנשים. הגיעה חזרת הש"ץ, אחד יצא החוצה. כולם קראו לו בטענה שהוא עשירי, והוא טען שאין לו אוויר. אנשים התחילו להתלחש, הענק הזה אין לו אוויר, מה הסיפור שלו, טירחא דציבורא, שייכנס, הוא תוקע את כולם, אך הוא בשלו אין לי אוויר בפנים. בצהרים הוא כבר לא היה בין החיים, הוא עבר אירוע לבבי חמור מאוד, ובשעת התפילה בבוקר כבר לא היה לו אוויר. שם זה נודע בסוף, אבל לפעמים סתם חושדים בבן אדם.

סיפור נוסף מספר רבי ראובן שפעם הוא לקה בעיניו והוא לא יכל לראות. הוא היה רואה רק צללים, בליל שבת הוא חזר מהתפילה וכשהוא הגיע הביתה אשתו אומרת לו שפלוני ידידו מאוד נעלב. הוא אמר לך גוט שבעס ואתה כלום לא עונה, הסברתי לו שאתה לא רואה והוא נרגע. רבי ראובן נלחץ מזה מאוד. למחרת הוא יצא לביכ"ע והחליט שהוא אומר לכולם גוט שבת ויהי מה, הוא חוזר משחרית ורבי ראובן גר על יד נדבורנא, הוא לא רואה כלום רק רואה קבוצת חסידים מתקהלת ע"י ביתו שזה סמוך ונראה לביהכ"ע נדבורנא, הוא התקרב אליהם ואמר בלבביות גוט שבעס יפה מאוד! הוא נכנס הביתה שמח: הפעם אמרתי לכולם גוט שבעס, כמו"כ הוא אומר לאשתו, היתה כאן למטה קבוצה מחסידי נדבורנא אמרתי לכל הקבוצה שמא יש אחד מהם שאני מכיר ואני מכיר הרבה מהם. אשתו מסתכלת בחלון: אוי ואבוי זו היתה קבוצת נשים חסידות נדבורנא שחיכו לבעליהן... ה"י, אז הם חשבו שרבי ראובן השתגע, או התפקר חלילה, וכי יעלו על הדעת שהוא כמעט עיוור ולא רואה.

נסיים בסיפור שהתפרסם בירושלים על אדם עני מרוד שהיתה לו מטבע זהב ששווה הון רב והוא שמר עליה בארון למעלה מכל משמר שיהיה לו למצב של פקו"י. הילד ראה שיש למעלה משהו שאבא מציץ בו כל יום הוא בדק מה זה וראה מטבע, הילד שכבר זמן רב הוא מדמיין את עצמו קונה שוקולד, החליט שהוא לוקח, למה לא! הוא לקח והלך לכיוון המכולת, בדרך עובר על ידו יהודי שגם לו משפחה גדולה ורואה אותו מחזיק במטבע זהב הוא ניגש אליו ומבקש ממנו להחליפו בעד מטבע נחושת, הילד! מה אכפת לו, הוא לא מבין הרבה חשב שזה אותו דבר, החליף. בא למכולת קנה שוקולד וחזר לביתו. בערב האבא חוזר ומגלה שהמטבע נעלמה. לאחר חקירות התברר שהילד קנה עם זה שוקולד. הוא רץ למכולת, אך המוכר טוען להד"ם, הוא הגיע עם מטבע נחושת...

אך האבא תבע אותו לדין תורה, ושם חייבו את המוכר להישבע. ההוא שהיה ארלכער לא רצה להישבע, חייבו אותו לשלם, אך אין לו כזה סכום - מטבע זהב. הוא מכר את העסק נשאר בלי פרנסה, ושמו התפרסם כמי שניסה לגנוב מטבע זהב במרמה וכמובן השידוכים של ילדיו בהתאם. לימים, זה שהחליף עם הילד את המטבע נטה למות ורגשי חרטה גאו בו, הוא פנה לאבי הילד וסיפר לו שהוא החליף את המטבע וכל מה שהיה אז. כעת לא יודע אם השיך לבקש מחילה ע"ז כי כבר עשרים שנה ההוא ללא פרנסה, ונקרא גנב, ומעל הכל השידוכים. אך אם הוא היה דן לכף זכות, מראש הוא לא היה מגיע לזה כלל.

מאמר בענייני הקורונה, ובנוסף הארות וידיעות חשובות בענייני הקורונה ערוך בדרך של שו"ת

עצות להתמודדות מול תקופת הקורונה

נמצאים אנו בתקופה קשה לכל העולם כולו "תקופת הקורונה". תקופה זו כוללת בתוכה בעיות רבות, דבר ראשון עצם המחלה שמכלה ומאבדת רבים וטובים מבני ישראל ה' ירחם. דבר שני החולים הרבים שחולים בזה, שגם זה דבר בכלל לא נעים, ודבר שלישי ההסגר המוטל על כל העולם כולו שזה אין מי שאינו סובל מזה, בין אם זה הורים מבוגרים שאין מי שיבוא לבקר ולעזור להם, ובין אם זה משפחות צעירות שצריכות להישאר עם כל ילדיהם בבית בלא מוסדות חינוך ובלא אפשרות לצאת לטייל, וכמובן שכל זה מצב לא נעים בכלל. אמנם אנו כיהודים תפקידנו לברר מה חובתינו בעת הזו.

והנה לכתוב מה ה' רוצה מאתנו אין בינינו נביא שיורה לנו, ולב יודע מרת נפשו. אמנם דבר אחד כן ביכולתנו, לדעת מה הקב"ה לא רוצה מאיתנו, זאת אומרת ממה אנו צריכים להזהר שלא נגיע בעת זו. ובעניין זה נכתוב בעזה"י להלן חלק מן הדברים.

זהירות מנעס: דבר ראשון אחד הדברים שמצויים בימים אלו הוא הכעס. מכיוון שנמצאים כל הילדים בבית, ושיעמום מביא לידי חטא, ממילא מצוי מריבות ודברים לא צפויים שגורמים להתפרצות של כעס, וזה ברור שהקב"ה לא רוצה שנכעס, שהרי אמרו חז"ל כל הכועס כל מיני גהינום שולטים בו, וכאי' עובד ע"ז, וא"כ ברור שהקב"ה לא רוצה שנכעס. וא"כ צריכים אנו לדעת כי אמנם יש סיבות על מה לכעוס, אבל צריך להיזהר מזה ולדעת כי חובתנו בעת הזו לא לכעוס.

ובכדי שנוכל להתגבר על הכעס צריך להתחזק באמונה, לדעת שאין דבר שקורה במקרה וכל מה שקורה הקב"ה ידע מזה מראש וכך הוא רוצה שיהיה, והוא רוצה שלמרות מה שהוא עושה שלא נכעס. וכדי להמחיש הדבר נביא משל.

מעשה באברך שקם מאוחר באחד הימים שלא כדרכו, ומחמת זה דילג על ארוחת הבוקר כדי להספיק להגיע לכולל בזמן, בצהרים כבר היה רעב מאד, אבל כשחזר הביתה ראה שאשתו עדיין לא חזרה. אברך זה חיכה לאשתו בסבלנות עד שתחזור, וכשחזרה סיפרה לו בהתרגשות כי קנתה תמונה חדשה הביתה, הבעל התרגש יחד עמה וכבר חיכה לארוחת צהרים, אמנם אשתו שלא ידעה שלא אכל היום ארוחת בוקר ביקשה אם נוכל לתלות את התמונה עכשיו, והבעל הצדיק הסכים. כמובן שלקח רבע שעה עד שמצאו מקום מתאים לתמונה ואז ניגש הבעל בזריזות לתלות מסמר ולסיים עם זה. אלא שכאן קרתה תקלה, הבעל דפק את הפטיש בטעות על האצבע שלו, וכאן חשב להוציא את כל כעסו על אשתו. אולם ברגע האחרון התגבר.

נעבור לחלק השני של הסיפור. לילה קודם נגזר בשמים על אותו אברך שיקרה לו טרגדיה נוראה, הסבא שלו שהיה צדיק בא להתחנך שימחלו לו, אבל אמרו לו שא"א כי כבר נגזרה הגזירה וזה טובתו. אמנם הסבא המשיך להתחנך כי אברך צעיר הוא והוא לא יוכל לעמוד בזה, עד שבסוף הסכימו לתת לו ניסיון קשה ואם הוא יעמוד בזה יוותרו לו על

הגזירה. ואכן למחרת בבוקר סיבבו משמים שיקום מאוחר ויאלץ לוותר על ארוחת הבוקר, לאחמ"כ סיבבו משמים שאשתו תעבור דרך חנות תמונות ותקנה תמונה. ואז נשלח מלאך משמים שברגע שיבוא הבעל לדפוק את המסמר בקיר שיטה את הפטיש על האצבע שלו, ובפמליא של מעלה מצפים לראות אם יעמוד בנסיון ויתגבר על הכעס או לא. ואכן עמד הבעל בנסיון.

וכבר אמרו חז"ל אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזים עליו מלמעלה. אין מקרה בבריאה, כל דבר נגזר בשמים, וממילא אין על מה לכעוס כי אדרבא כשהקב"ה מביא לפני האדם דבר שעלול לגרום לו לכעס זה רק כדי שיתגבר ע"ז ויתרומם ע"י.

צריך לדעת כי גם המצב הזה שבו אנו נמצאים, נכון שזה קשה ולא נעים, אנו מתפללים לקב"ה שיסיר מאיתנו את הנגיף הזה, אבל בינתיים כל זמן שהוא קיים זה רצון ה'. ותפקידנו לעמוד בנסיון ולהמשיך להישאר דבוקים בקב"ה גם במצבים האלו.

אמונה: דבר שני צריך להתחזק באמונה ולדעת כי כל הבריאה כולה וכל הנסיונות שעברו בהם עם ישראל במשך כל הדורות ובדור הזה הכל מסובב להגיע לתכלית אחת, שתגיע הבריאה לתיקונה ויתגלה כבוד שמים בביאת משיח צדקנו בקרוב. התיקון של הבריאה נעשה ע"י קיום המצוות בכל מיני מצבים שעם ישראל עומד בהם, ואין דומה דור אחד לדור הקודם. כל דור במצב שלו ובנסיונות שלו, עד שאין דור שאין בו נסיונות חדשים, וכאשר עם ישראל יגמור את כל הגלויות וימשיך בקיום המצוות בכל המצבים תגיע הבריאה לתיקונה ונזכה לגאולה.

כמדומה שהמצב בו אנו נמצאים כיום הוא מצב שלא נתנסה בו עם ישראל מעולם. נכון שהיו תקופות קשות לעם ישראל שלא יכלו לקיים המצוות אפי' בתוך הבתים. אבל שונה מצבם מהמצב שלנו. כי בעוד שבדורות הקודמים היו אנשים חזורים ביראת שמים, והיה להם טעם בכל דבר שבקדושה, וכמו ששומעים בסיפורים אין היה פחד ורעדה בחודש אלול, ואיך היה האבל בבין המצרים גם לאנשים פשוטים, הרי היום כל אחד מודה כי להגיע לקצת הרגשים צריך עבודה מרובה. וא"כ נשאלת השאלה איך הצליחו לשרוד בדור האחרון להמשיך בלימוד התורה וקיום מצוותיה למרות שקשה מאד להשיג הרגשים. אין זאת אלא רחמי ה' המרובים שהעמיד לנו את הישיבות והכוללים שיצרו מצב בו מחוייבים אנו ללמוד ולקיים מצוות גם אם אין חשק, כי פשוט החברה מחייבת את זה. וממילא מאחר ונכנסנו לתוך המצב הזה אז לאחר הרבה שנים של עמל ויגיעה זוכים גם להגיע להרגשים וטעם במצוות.

וא"כ עכשיו שאנו נמצאים במצב שאין ישיבות ואין שום מסגרת מחייבת, ולמרות זאת אנו ממשיכים בקיום התורה והמצוות א"כ זהו מצב שלא היה אף פעם, וזה תפקידנו בעת הזו לעמוד גם בנסיון זה, ולהמשיך בקיום התורה והמצוות בכל דיקדוקיהם למרות שאין מה שמחייב את זה מצד החברה והמסגרת. ואל אמר האדם אמתין עד שיחזרו לשיגרה ואז

אחזור לעצמי, אלא עכשיו זה התפקיד שלנו לקיים את התורה והמצוות על כל דיקדוקיהם.

אכן החלק הקשה שבכל זה הוא לימוד התורה, כי גם אם בכל השנה לא כ"כ קל ללמוד הרי שבעת הזו הקושי כפול, וצריכים אנו להתמודדות מול הקושי הזה. ונחלק את זה לשני חלקים. א. למי שיש טעם בלימוד מ"מ יש יצה"ר שמפריע ללמוד וצריך תחבולות איך להתגבר עליו. ב. למי שאין טעם בלימוד, איך מקבלים טעם?

ונתחיל בתחבולות כיצד נתגבר על היצה"ר. כאמור תחבולות אלה הם למי שיש לו כבר טעם בלימוד אבל בכל זאת קשה לו לשבת וללמוד. דבר ראשון צריך להרבות על זה בתפילה וכמו על כל דבר. דבר שני צריך לייצר לעצמו כל מיני מדרגים, אפשר להחליט על כתיבת חוברת בנושא מסויים שיעסיק אותו, אפשר לקחת נגן ולהכין כל יום שיעור ולמסור אותו בנגן, אפשר להחליט על לימוד של כל הש"ס משניות, או על לימוד הני"ך. צריך לדעת שנסיונות אלו היו לכל גדולי הדורות והם יצרו לעצמם כל מיני מחייבים שע"י הם התגברו על הקשיים ולמדו גם בזמנים שלא היה להם חשק ללמוד.

נביא כמה סיפורים מועטים. החזו"א אמר שהיתה לו תקופה שהלימוד אצלו היה כמו לאכול חצץ, ובכל זאת לא הפסיק מללמוד. ופעם תיאר זאת כי התיישב ללמוד בבוקר ולא הצליח להתרכז, חשב לעצמו כי לאחר מנחה זה יעבור, אבל גם לאחר מנחה המצב נשאר כמקודם וכן למחרת, עד שחשב כי כך ישאר מצבו לנצח. אבל בסוף זה עבר. וכן הסטייפלר אמר כי יש לו מצבים בהם איננו מרוכזים אז הוא מוריד מלימודו ולומד דברים יותר קלים ומנסה לאט לאט, אבל לא מפסיק ללמוד. וכן את הספר "חיי עולם" חיבר באחת מתקופות הקיץ שהיה מאד חם והיה קשה עליו הלימוד בעיון. וכן החזו"א אמר כי בבין הזמנים מרגיש כי יותר קשה לו ללמוד מחמת שיש רפיון בעולם, אבל כמובן שלא פסק מחמת זה מלימודו. וכן יבדלחט"א רבי חיים קניבסקי שליט"א שבשנים האחרונות קשה עליו ריכוז ממושך אינו מתבטל, ולאחר שמסיים את חובותיו של שבע דפים בבלי וירושלמי ועוד, לומד דברים יותר קלים, ולפעמים קורא בספרי המגידים וכיוצא"ב.

ורבי חיים קניבסקי אומר כל העת שבימים אלו זה זמן להרבות באמונה ובתורה, והדרך להרבות באמונה זה עי"ז שמתפללים כל העת להקב"ה ממילא זה מראה שבוטחים בו. ולגבי תורה כמה שיותר קשה השכר יותר גדול ולפום צערא אגרא, ולכן כשקשה יש בזה מעלה יתירה משום שלימוד של שעה חשוב כמאה שעות.

וכעת נעבור לחלק כיצד נקבל טעם בלימוד. גם כאן צריך להרבות בתפילה, ובכל זאת צריך לדעת מה שרבי גרשון אדלשטיין שליט"א חוזר ומדגיש כי צריך ללמוד לפי טבעו. הלימוד מצד עצמו הוא מעניין ומושך. עובדה כי הספר "אידישע קאפ" נקנה בעשרות אלפים בכל רחבי העולם ואלפי ילדים ישבו על ספר זה שעות על גבי שעות לפצח החידונים. בני אדם

בטבעם אוהבים חידות ואתגרים. אחד הדברים המתאגרים הוא מסלולים קשים ולמרות זאת בני אדם שמחים לעשות אותם. א"כ גם התורה היא דבר מעניין מצד עצמה רק שצריך ללמוד בצורה שמעניינת. ונביא לכך כמה עצות.

אפשר לבקש מאבא או מאח גדול שישאל חידות על הדף, כגון היכן מוזכר בדף זה סבא ונכד, או היכן יש בדף זה משהו שקשור לקורונה, וכיוצ"ב. דבר זה גורם לחשק ללמוד את הדף. כמו"כ אפשר לומר לו, בשורה זו יש שאלה נחש מה היא, (כמובן צריך שתהיה שאלה המותאמת לרמת הלומד כך שיוכל לעלות עליה מעצמו).

לפעמים מישו שואל אותך שאלה שתלוייה בשני צדדים ואתה עונה לא יודע. בדרך כלל הפירוש לא חשבותי. צריך לחשוב ולהסביר מה

הצדדים ומדוע אני לא יודע. מי שינסה להסביר הצדדים יראה שדווקא הוא כן יודע, וכשיודעים מאד נהנים, וכמו שכתוב בגמ' בעירובין נד ע"א "שמחה לאיש במענה פיו" אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו.

עצה נוספת והיא פשוטה יותר, ללמוד פשוט. ונסביר. אין דבר בגמ' שנכתב בלי מקור, הגמ' זה התושבע"פ כפי שנמסר מסיני, וא"כ כל דבר שלומדים צריך לברר מה המקור, האם הוא הלכה למשה מסיני, או קבלה מרבו, או סברא, או דרשא. מי שלומד בצורה זו יראה כי את כל השאלות שלו הגמ' או רש"י מבארים. לדוגמא נתחיל מסכת קידושין, האשה נקנית בשלשה דרכים בכסף בשטר ובביאה. מה המקור לכך. נסתכל ברש"י, בגמ' יליף לה. מצויין. הנה רש"י גילה לנו שנמתין ובגמ' יבורר הדבר. הרווחנו בלימוד בצורה זו כי

מה מוטל עלינו בימים אלו

מוציא מפ"ך. קשה אמנם לעשות את ההשוואה אך א"א להימלט ממנה.

וכעת לענייננו הנה כל פורענות שבאה לעולם היא באה בשביל ישראל, ולב יודע מרת נפשו כמה אדם היה בטוח במצבו כל העת, וידוע שכשהיתה רעידת אדמה ביפן הח"ח שלח מכתבים לכל עולם הישיבות שישבו בתשובה כי זה איתות גדול לנו, ולאחמ"כ באה עלינו מלחמת העולם הראשונה והשנייה. והנה הקב"ה במשך השנים ובפרט בשנה האחרונה שלח לנו איתותים כמה המצב לא יציב בשנה זו לבד קרו טרגדיות משונות כמו אנשים שמתו מהצפות, האברך הרב וויס שנפטר באותו השבוע של בנו התינוק ובאותו בניין שלהם בחור צעיר נפטר באמצע השבעה, והכל נעשה בשביל לעורר ולא התעוררנו מספיק אלא רק אמרנו איזה טרגדיה והלם.

ואז התחיל הקורונה בסין ואח"כ באירופה ואנחנו נשארו אדישים, והנה הדבר הגיע אלינו בצעדי ענק, וגם אנשים צעירים ללא מחלות רקע נפטרו וכן יש רבים מסיביבתנו השוכבים מורדמים ומונשמים למעלה מחודש, רבים מהם חרדים לדבר ה' ואין למשפחתם שום אפשרות לבקרו ובקושי שומעים פעם ביום על מצבם. ומי שמרגיש שלווה ויציבות מסוימת צריך מאוד לחשוש מזה, כי הקב"ה בכל רגע נתון יכול להביא עלינו עוד צרות משונות, וכמו שבתחילת השנה שאמרנו מנע מגיפה מנחלתך ואף אחד לא חשב שיכול להיות כזה דבר בעידן המודרני מגיפה שימותו מאות אלפי אנשים, וכאלפיים מהם בכל העולם הם משלומי אמוני ישראל ראשי ישיבות אדמו"רים ורבנים חשובים, (בארה"ב לבד למעלה מאלף אנשים מטובי בניה של היהדות החרדית נפטרו, ובאירופה מאות יהודים יר"ש נפטרו, ובארצנו יש כבר עשרות אנשים שותו"מ שנפטרו מהמגיפה).

אותו הדבר כשלא מתעוררים יכולות להיות חלילה רעידות אדמה, רעב, מלחמות משונות וכדו'. והכל יכול להגיע באופן מיידי בלי הכנה, ובלי לדעת מתי זה ייגמר, כמו שהמומחים כאן אומרים שייקח לפחות שנה וחצי עד שייצרו חיסון למגיפה הזאת. כולם זוכרים מה שהיה בשנה שעברה שעשרה נערים טבעו למוות בנחל צפית בנגב, היה זה יום קיץ בהיר השמש

הבנו מה רש"י בא לומר. נמשיך הלאה. בכסף ב"ש אומרים דינר ובשוה דינר וב"ה אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה. מה המקור, בשלמא ב"ה מובן כי בכל התורה כולה אנחנו יודעים כי פרוטה הוא מינימום של כסף (וגם זה צריך לדעת מה המקור, וכנראה אומדן דעת של חכמים). אבל ב"ש מדוע אמרו דינר האם הם סוברים שסתם כסף בתורה הוא דינר או שרק כאן יש דין מיוחד שקידושין זה דינר. אומר רש"י, בגמ' מפרש טעמא דב"ש. וכך מי שילמד כל גמ' בצורה זו יראה שתמיד רש"י או תוס' או הגמ' בהמשך יפרשו לו את השאלות שלו. מי שלומד כך הוא מתחבר ללימוד, מתחבר לשאלות של הגמ', לביאורי רש"י, ולתשובות של הגמ'. וכמו שכתבנו קודם אי"ז עדיין פיתרון נגד היצה"ר ולזה צריך הרבה תפילות והתחבולות שהבאנו לעיל.

זרחה, לפתע הגיע גל ענק ששטף את המדבר שבהם הלכו הנערים, הגל הגיע בכזאת מהירות ושטף עשרות נערים ועשרה מהם נהרגו והשאירו משפחות שכולות ודואבות, ואיך זה קרה? קילומטרים רבים משם ירד גשם, וזה פשוט זרם עד למדברי הנגב והכמות הייתה כה גדולה עד שהצליחה לסחוף עמה במהירות את הנערים, אותו הדבר גם הגואל יכול להגיע ברגע אם ישבו בתשובה כמו שכתוב שובה ה' את שביתנו כאפיקים בנגב, וכאן יש סוג של טעימה ממה שיהיה לעת"ל בביאת הגואל, שהשיגרה משתנית לגמרי אין מרוץ אחר קריירות וכדו' ולא חייבים כל חג לקנות את כל הקולקציות הכי עדכניות, וחתונה עם עשרים אנשים היא נקראת חתונה גדולה. ומזמן המבול לא היה כדבר הזה דבר שמרעיש ומשתק את כל העולם מתחילתו ועד סופו ואף אחד לא יודע מה יילד יום, וזאת הצורה שהקב"ה מדבר עמנו ואין לנו היום נביאים, וכשלא משפרים את המעשים אין סיבה שמידת הדין תיפסק. ובלי תשובה, כותב הרמב"ם (תענית פרק א), באות צרות אחרות. וככל שהשופר גדול יותר סימן שהוא מתריע על משהו גדול יותר שאמור להיות כשלא חוזרים בתשובה.

והנה לפני שנכנסים לצרה קל יותר לבטל את הגזירה, אבל אחרי שהצרה נמצאת אז הדין יותר קשה וקשה יותר לבטל את הגזירה. וכמו שקורונה היה דמיוני עד לפני מספר חודשים כך מה שעלול לקרות חלילה אם לא נשוב זה דמיון גדול יותר. אז אמנם אין לי מחלות רקע ואני צעיר לא בקבוצת סיכון, אבל כשלא מתחזקים יכול להיות דברים יותר גדולים כרעידות אדמה ורעב ומלחמות. לכן עלינו בעת הזאת לחזק את כל הדברים הצריכים תיקון, ואפי' אם רק יקבל על עצמו ויעשה השתדלות והתקדמות לעלות אפילו מעט על דרך טובה יותר בכל העניינים, זה כבר תהליך של תשובה. ונוכח שזה יהיה האיתות האחרון לפני ביאת גואל צדק. ונוכל לברוח בעוד עורינו לגופינו, ואפי' הזנב והשן ישאר אצלנו וכמשל השועל.

יה"ר שנוכח שכבר ייגמר המצב העגום הזה, ונשוב חזרה ללמוד בחבורה ולהתפלל בבתי כנסיות, ונוכח לגאולה השלימה במהרה בימינו.

עניין נוסף ראוי להוסיף. הנה ידוע המשל על השועל שקבוצת ציידים הצליחה לכתר אותו בלב היער, ועוד רגע הם מגיעים לתופסו, השועל הבין כי כלתה אליו הרעה ושיער שלא יוכל לברוח, הוא החליט להעמיד פני מת, הוא שכב על הרצפה בלי לזוז וכך חשב שיעזבו אותו לנפשו, אולם לציידים היו תוכניות אחרות לגביו, ואז שמע השועל כי אחד הציידים מתכוון לחתוך את זנבו, אולם הוא הבין שחיי יקרים לו ועליו לסבול את הייסורים ולא לזוז על אף הכאבים הגדולים שבחיתוך, ולאחר שחשב שגמרו להתעסק עמו הוא שמע צייד שמדבר על עקירת שיניו ע"מ למוכרם בכסף רב, היות והוא הבין שחיי עדיפים לו הוא הבליג על אף הכאב הרב שבדבר. כעת לאחר עקירת השן הוא ביקש לנשום בשלווה, והנה נחרד השועל לשמוע כי אחד הציידים מתכוון להפשיט את עורו. כאן הוא הבין שמדובר במוות וודאי, הוא קפץ והתחיל לרוץ, עד שהציידים התאוששו מ'תחיית המתים' שנראתה שם הוא היה רחוק מאוד. אבל השועל ייסר את עצמו כמה חבל שהוא לא ברח עוד קודם קיצוץ הזנב ועקירת השן, לו הייתי עושה זאת קודם אמר לעצמו הייתי נשאר עם שניהם.

סיפור נוסף אמיתי שסיפר אותו רבי אברהם הכהן קאהן זצ"ל אחד מנפגעי הקורונה. רבי אברהם ניצל שואה מפורסם סיפר שכשהוא ברח מסלובקיה הבוררת לבודפשט שבהונגריה, באותו הזמן דם ישראל נשפך כמים בשאר מדינות אירופה, אולם יהודי הונגריה ישבו בשקט ובשלווה וסמכו על שרי המדינה שיהיו שלוחי ההשגחה העליונה לשמור עליהם שלא יאונה להם רע וכך הם ישבו מדושני עונג, וכך הוא סיפר: יום אחד התפללתי בביכ"נ ובכיתי מכל מה שקורה בשאר מדינות אירופה, יהודים בביכ"נ הסתכלו עלי בתימהון מה יש לבכות בכזאת שעה. ועוד סיפר שפעם הוא נכנס לבית מרחץ בבודפשט והוא שמע מספר יהודים שמשוחחים על אודות המלחמה, מספר ר' אברהם העזתי ואמרתי להם שבפולין וסלובקיה ישנם מחנות השמדה שבהם שוחטים כל יום רבבות-רבבות יהודים, מיד קם אלי אחד מהחבורה וסטר לי על לחיי וצעק שקרן איזה בשורות רעות של שקר אתה

שו"ת לתקופה זו

שאלה: מה כדאי מאוד לשמור בימים אלו בענייני הבריאות? **תשובה:** החזו"א כותב במכתביו בזה"ל: הדקדוק על אמצעי הבריאות היא עבודה אהובה לפניו יתברך, עוד כתב תשתדל נא להתגבר על רצונות הטבעיות ולמלא

אחר פקודת הרופאים במה שמוצאים לצורך הרפואה, וצריכים לעשות ע"פ הרופאים היותר מומחים, **ולכן** מלבד מה שצריך להישמר ולשמור להוראות גורמי הרפואה, היות ופחות ופחות יוצאים מהבית והגוף עלול לקבל איזה התנוונות, כ"א ישתדל לעשות איזה פעילות גופנית, אם יודע מה לעשות יעשה בביתו, ואם לא אז יעלה וירד המדרגות לאט בבנין שגר במשך זמן כל יום ודבר זה מועיל מאוד לבריאות הגוף שלא יתמלא חלילה בשומנים בדם ושאר התנוונות שיכולות להיות כשלא מפעיל את גופו. **כמו"כ** יפסיק לפתוח כל הזמן את המקרר וארון הממתקים, כי ההנאה היא רגעית, אבל התוצאות מי ישרנו הן מעודף המשקל והן במחלות המגיעות מזה, לכן ישתדל כ"א לאכול ארוחות מסודרות ומלאות בירקות, ובין הארוחות יאכל איזה פרי וכדו' ועיי"כ יזכה שיעבור את התקופה ללא עודף והרגלים רעים.

שאלה: איך להתנהג בבית בכלל ועם הילדים בפרט בימים אלו? **תשובה:** ימים אלו הם ימים שאפשר לראות את האמונה בחוש איך וירוס קטן משתק את כל העולם וכל התוכניות מתבטלות, והחדרת האמונה בילדים זה עיקר

לעזור לו, אבל לתת לו הרגשה ולהיות בטוח ביכולתיו.

ולילדים הגדולים לתת עצמאות בתכניות ובסדר יום, אך הם חייבים להיות חלק מסדר היום של הבית, אך הכל יעשה ע"י שישמור על כבודם, ומידי פעם יגלגל עימם שיחה בארבע עיניים ויפתח עצמו בפניהם ועיי"כ הם ייפתחו בפניו, **וחשוב להוסיף** את דברי רבי גרשון אדלשטיין שיתן להם ללמוד משהו שמושך אותם ונותן להם סיפוק, כ"א לפי טבעו, והכל יהיה בדרכי נועם, בלי כפייה, ולא לנדנד, וכל הזמן לתת עידוד בלי סוף, ואם האבא רוצה שהילד ילמד ויתפלל כמו שצריך, אומר רבי גרשון אדלשטיין, שעל האבא להתפלל וללמוד כראוי והילד מטבעו יחקק את אביו.

ומוסיף רבי גרשון שליט"א להיזהר מאוד שהילד המתבגר לא ירגיש שיש עליו ביקורת כי זה כואב לו מאוד ועלול לבוא מזה פריקת עול.

וכן כיוון שנמצאים הרבה בבית באופן טבעי עלולים להגיע לחיכוחים לא רק עם הילדים, לכן יעבוד על עצמו כל הזמן להיזהר מאוד להתנהג בנחת ולהבליג מאוד ולא יכעס כלל ואם כבר כועס, עליו לבקש מיד מחילה כדי שלא יהיה לרגע מצב של מתח.

שאלה: בפרשתנו הוכח תוכיח, מה הדרך היעילה להוכיח? **תשובה:** שלמה המלך אומר במשלי אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח חכם ויאבדך. מקשה האלשי"ך הרי חכם לא זקוק לדברי תוכחה? מתרץ האלשי"ך, שכוונת שלמה המלך היא שכשאתה בא להוכיח אדם אל תפנה אליו ותאמר לו לץ שכמוך, אלא הוכח לחכם, תאמר לו אתה חכם ולא מתאים לך לעשות כאלו שטויות, ורק בדרך זו ישפיעו הדברים עליו לטובה.

שאלה: מתי אדם נענש כשלא דיבר? **תשובה:** מצאנו בזה"ל מוצרע דף מו שכתב כשהיה יכול להוכיח ולא הוכיח נענש ע"כ, עוד כתב שכשאדם יכול לומר מילה טובה לחברו, לאשתו או לילדו והוא לא אומר הוא נענש ע"ז.

שאלה: האם יש משהו מיוחד בימי העומר? **תשובה:** הזמן שבין פסח לעצרת הוא מסוגל לרפואה וכמבואר בשבת קמז:

וכן מובא בספרים שכשיורד גשם באלו הימים שהגשם הוא רפואה גדולה ובפרט מי שפותח את פיו ושותה מהגשם היורד.

וכתב הר"ש שהימים האלו הם שורש לכל ימות השנה, ובדרך שאדם הולך בימים אלו מוליכים אותו כל ימות השנה, וכ"כ ר"ח פלאגיא. **וכן** צריך להרבות בימים אלו באהבה ואחדות בכלל ישראל ולהתרחק מאוד מכל ריב ומחלוקת.

מדור שאלה לדון בה בשולחן שבת

בפרשתנו יט לב. מפני שיבה תקום. שאלה: הנוסע באוטובוס ועולה זקן לאוטו, ומדובר בזקן שיש לו כח לעמוד, האם צריך לתת לו את המקום מדין והדרת, השאלה היא האם אני חייב לקום לו רק לשם כבוד או אף יש לי

ספק דאורייתא. ויש שכתבו שפטור מדין רובא וחזקה דרובא אינם זקנים וחזקה דמעיקרא ול"צ לקום.

חידות

- יב. היכן מצוינו בתורה 224 לעומר?
- יג. מה הקשר בין פורים לקורונה?
- יד. איזה דבר נפוץ תמיד בברסלב, וכעת נפוץ אצל כולם?
- טו. על מה יש עומס עצום בגלל הילדים?
- טז. איזה דבר תמיד זה מצווה ובתקופתנו זה עבירה?
- יז. איך שייך לכבד הורים בלי לכבד אותם?
- יח. מה הקשר בין פיצוחים לקורונה?

- יא. ר"ח טבת חל בו' דחנוכה. ר"ח אייר חל בטו' לעומר ור"ח סיוון חל במה לעומר.
- יב. כדר-לעומר.
- יג. מסכה.
- יד. להתבודד.
- טו. על טלפון.
- טז. להתפלל בביהכ"נ במניין.
- יז. היום כשאני לא מגיע אליהם זה הכיבוד הכי גדול.
- יח. משפחה גרעינית.

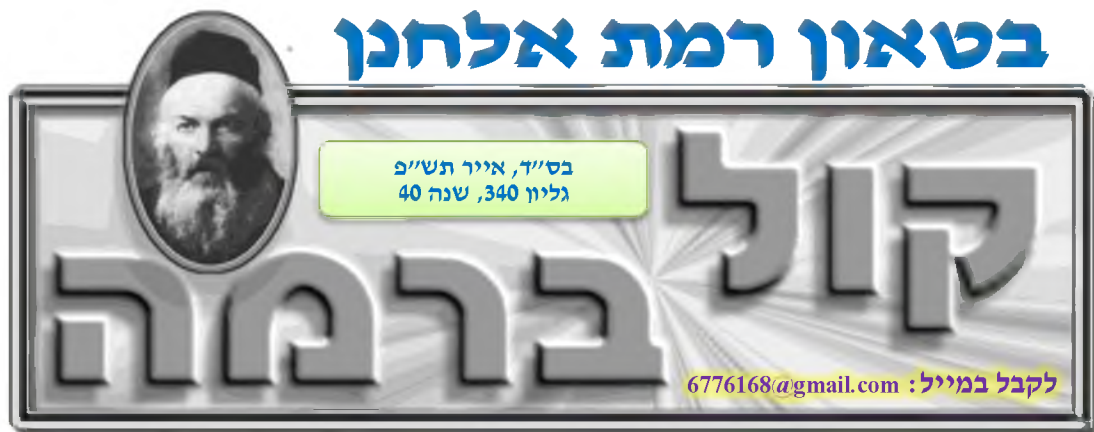
- ו. איזה שלוש מצוות בפרשה קשור לפאות?
- ז. ד' משמעויות למילה ברי?
- ח. ה' משמעויות למילה פיקח?
- חידות תורניות:
- ט. מה יאכל רק בשבת?
- י. היכן מצוינו שחמור פוסע שלוש פסיעות?
- יא. מתי יחול ראש חודש בו' ומתי בטו' ומתי במה'?

- ז. ברי - בטוח. ברי ושמא. ברי - חזק שמן. ברי - מזומן. ברי הזיקא (ב"ק ט: רש"י). ברי - בני. ברי מזל, ברי פלוגתא.
- ח. פיקח - פיקח על העבודה. פיקח - אדם עם פיקחות. מקביל לחכם ונבון. פיקח - לא חרש. פיקח - לא עיוור.
- פיקח - לא טיפש.
- ט. כששלחו לו מאכל לשבת כותב המשנ"ב רמב יאכל רק בשבת, והוא מהספר חסידים.
- י. שו"ע או"ח צד ה, כשרוכב על החמור בשמו"ע.

- חידות פרשת שבוע:
- לפרשת אחרי מות.
- א. איזה מצווה בפרשה קשורה למספרים 3-4-5?
- ב. איזה שלושה פריטים מהמשכן מוזכרים בפרשה?
- ג. מה הקשר בין שני השעירים של יו"כ לפורים?
- לפרשת קדושים:
- ד. איזה בגד צריך להיות משעטנו?
- ה. איזה שלושה איסורים מאותו סוג מוזכר בפרשה?

- א. ערלה בשלוש הראשונות אסור באכילה. רביעית נאכל בירושלים, חמישית מותר לכל אדם.
- ב. פרוכת, וילון, כפורת. טז ב-יב.
- ג. פורים ע"ש הגורל, ושעירי יו"כ עשו גורל.
- ד. ציצית, ובגדי כהונה.
- ה. שעטנו בבהמה, בזרעים, ובבגד.
- ו. פאת שדה. פאת הראש פאת הזקן.

בטאון רמת אלחנן



הכל-הכל לטובתנו

להחדיר אל הלב שהקורונה ירדה לעולם ברצונו של אבא-אובה, הרוצה אך ורק בטובתנו, ואנחנו מצויים בחיקו, ובתוך בבת-עיניו ■ במלים אחרות: בוודאי צריך להתפלל שהכל יעבור, אבל כל עוד אנחנו בעיצומה של המגפה - לזכור שזו תקופה של 'לכתחילה'

הכל מסכימים שהעצה היעילה ביותר שתביא אותנו לרוגע ולשמחה בתקופה הקשה שבה אנחנו נמצאים, הוא החיזוק האמיתי בבטחון ובאמונה ■ עיקר העניין הוא, לעמוד בגבורה מול הגזירות של השי"ת, לקבל את מתנת היסורים באהבה, ולא להרהר אחר מידותיו יתברך

עדות מתוך החדר: מדוע בכה מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א?

■ שני מספרי טלפון שכדאי לזכור: 'קו המידע של ק"ק רמת אלחנן', והקו החדש של 'קופת הצדקה' לתרומה ממוחשבת

■ לא תאמינו: פתאום גיליתי שממש מול הבית שלי יש כמה תוכים...

להתפלל לרפואת החולים
חזקיהו רפאל אפרים בן שרה-לאה
רפאל יעקב בן יוכבד

דברי חיזוק מרבותינו הגאונים



המרא דאתרא הגאון רבי יצחק זילברשטיין

10 דברים ש-מי שמקיימם - מבטיח לו הקב"ה שיצאנה מן השמים

רבינו הגאון רבי מסעוד בן-שמעון

בואו נתחזק כבר עכשיו בשמירה על כבוד בית הכנסת ■ גר שידחה בטלה בבית הכנסת ■ בענין הטענת הסולרי מוזשמל בית הכנסת?

רבינו הגאון רבי יהודא סילמו

ראיה מפורשת מהירושלמי שכאשר צרה באה על האדם בהפתעה, היא עצמתית יותר ■ מדוע סירב הגר"ש סלנט לערוך כנס-תפילה בעת המגפה?

דברי חיזוק מרבתינו הגאונים

זה עם זה, ולכן עלינו להתאזר גם בבטחון בהשי"ת, ולא יאונה לנו כל רע.

מידת הענווה

הדבר החמישי, להתחזק במידת הענווה ולהתגבר על המידות, והראיה לכך היא מה שמוזכר בגמרא שרבי יוסף השפיל את עצמו בפני רבה, ולא רצה לנהוג שררה, ובכל התקופה שעמד רבה בראשות הישיבה, לא חלה אף אחד, ואפילו לא היה צריך לקרוא לאומן להקיא דם.

מאה ברכות בכוונה

הדבר הששי, לברך מאה ברכות בכוונה, כמו שמוזכר במקורות רבים שיש בכך סגולה להינצל מכל מרעין בישין. חזק נתן פלאגי,

צדקה

הדבר השביעי, לתת צדקה שיש לה כוח עצום, כמו שכתוב גדולה צדקה שמהפכת מידת הדין למידת הרחמים.

תלמוד תורה

הדבר השמיני, תלמוד תורה, לקיים והגית בס יומם ולילה ואז המזיקים בדלים ממנו, כמו שמוזכר במסכת ברכות (נ"ה א'). ובמסכת מנחות (מ"א ב) מובא שכאשר יש עת-דין בעולם מעניש השי"ת גם על ביטול מצוות עשה, וה'ראשית חכמה' כותב שמצוות-העשה הגדולה ביותר היא לימוד תורה.

אמונה וחיזוק בלה"ר

כמו-כן עלינו לכוון בברכות, כמו שכותב הר"ן במסכת נדרים (ח' א') על הפסוק 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי' וכו'; ולחזק את האמונה באלוקים על ידי כוונה בקריאת שמע, ולהזהר בהלכות לה"ר.



רבינו הגאון רבי יהודא סילמן

ברצוני לומר לחברי הקהילה שלנו, כולם אהובים כולם ברורים, כמה דברים.

נספר כאן על ילדה קטנה שעמדה במטבח, והופתעה לראות את אימה ניצבת ליד השיש, עם סכין ובצל, ובוכה. אבל, לא עבר זמן קצר והילדה ראתה את אימה צוחקת מתוך הדמעות, והבינה שהדמעות (שנבעו כמובן מחיתוך הבצל) היו ההכנה לחיור... לימים עברה הילדה במטבח נוסף, וראתה נערות רבות אוחזות בסכין ובצל, ובוכות... ואחר כך מחייכות... והבינה שהפעם הן חותכות את הבצל לסעודה גדולה, לאולם-שמחות שלם, לשמחה האמורה להיערך שם.

רבינו המרא דאתרא, הגאון רבי יצחק זילברשטיין

לאחי השכנים היקרים והאהובים מאוד,

ברצוני להזכיר כמה דברים ש-מי שמקיים מבטיח לו הקב"ה שיצאנה מן השמים.

המחם על הבריות

הדבר הראשון, מה שנאמר במסכת שבת (קנ"א ב') 'כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים'. הקב"ה הציב חוק בעולמו, והוא מידה כנגד מידה. אם אתה מרחם על אחרים, ירחמו עליך מן השמים. בהקשר זה כדאי להזכיר את דברי הגמרא במסכת הוריות (י"ג א') 'שאלו תלמידיו את ר"א, מפני מה הכל מושלים בעכברים, מפני שסורן רע' וכו'. דהיינו, שהטבע של העכברים הוא להזיק אפילו שאין לו הנאה. לכן גם עונשו הוא, שכולם שונאים אותו ומושלים בו.

לא למרוד בתלמידי חכמים

הדבר השני, מה שמביא הגר"ח פלאגי בספרו 'רפואה וחיים' (פרק ה' אות ז') שפעם היתה בתורכיה מגיפה נוראה, והדבר שאמר לשומעי לקחו היה שאם ברצונם להינצל מהמגיפה - שלא ימרדו בתלמידי חכמים, שהרי מצאנו שבני ישראל התחייבו במגיפה על שמרדו בדוד מלכם, ונמשכו אחר שבע בן בכרי. מי שלא נזהר בכבודם של הרבנים ותלמידי החכמים, יידע שהמגיפה של דוד המלך מוזכרת לו.

ברכת אשר יצר

הדבר השלישי, היא ברכת אשר יצר, אודותיה מובא שקבלה בידינו שמי שמברך ברכה זו, שיש בה הקצת-הטוב להשי"ת, בכוונה, ניצול מכל המחלות. אמנם השי"ת לא זקוק להכרת-הטוב שלנו, אבל כשאנחנו מודים לו - הרי שההודיה עצמה גורמת להבאת השפע עלינו (נציין שלפני פטירתו של הרב ישעיה הבר זצ"ל העבירה רעייתו תחי' הודעה נרגשת, ובה ביקשה מהציבור לכוון בברכת אשר יצר. בהודעה זו יש מסרים רבים אודות הברכה, וציטוטים מדויקים מגדולי הראשונים והאחרונים על מעלתה. מי שמעונין בקבלת ההודעה, יעביר לנו מייל, ונשלח לו. מ. מ. צ.)

בטחון בהשם יתברך

הדבר הרביעי, להתחזק בבטחון בהשם יתברך, ולהסיר פחד מן הלב. הגאון הקדמון רבי נתן שפירא בספרו 'תורת נתן' מביא שכאשר יש דבר בעיר, הוא שולט רח"ל רק במי שיש להם פחד. אנחנו מתגוררים ב"ה במקום של תלמידי חכמים מופלגים, וחיים בשלום

ואת זה בדיוק הקב"ה רוצה לבחון אותנו. האם כאשר יוציאו אותנו מהשגרה, נמשיך בשגרת עבודת השם. בזאת תבחנו. איך תהיה התפילה שלנו כשהיא מתקיימת לא במסגרות הרגילות, איך יהיה היחס לאשה כאשר כולם נמצאים בבית, איך נתייחס לילדים שכל כך צריכים את עזרתנו, שהרי גם הם מבולבלים, ובפרט שהם נמצאים כל היום בבית.

ואם יאמר מאן-דהו שהדבר קשה, נשיב לו שבוודאי יש בכך קושי, שהרי כל ההתחלות קשות. ואם לא קשה, סימן שעדיין לא התחלנו במילוי המשימות הנ"ל.

כמו כן יש לשים לב, שלא בחינם באה עלינו הצרה הזו. סגירת בתי המדרש היא בגלל ההתנהגות שלנו בבתי מקדש

המעט, והכל כרוך בנבואת הנביא ישעיהו 'מי ביקש מכם רמוס חצרי'; המסכה על הפה אומרת שצריך לשמור על הפה מכל הדיבורים האסורים, וכו'.

ונסיים בסיפור שהתרחש בתקופתו של הגאון רבי שמואל סלנט, רבה של ירושלים, כאשר פרצה מגיפה בקרב נשים צעירות שמתו בעת לידתן, והדבר זרע פחד ומורא. נזעקו טובי הקהל לביתו של המרא דאתרא, וביקש לערוך כנס תפילה.

הגר"ש הקשיב לדבריהם, הרהר מעט, אבל דחה את הבקשה, בטענה שהדבר לא יועיל, כי תחילה אנחנו צריכים לדעת על מה באה המגפה, ואם לא עושים כן, הרי זה כטובל ושרץ בידו. כינס הגר"ש בית דין מיוחד, ועשו תענית חלום, ומן השמים גילו להם שהיתה בעיה כלשהי בצניעות בגדי הנשים. למותר לציין, שלאחר שתוקן הדבר, פרחה לה המגפה.

רבינו הגאון רבי מסעוד בן-שמעון

לאחי ורעי, חברים מקשיבים לקול ה', עברנו כבר יותר מחודש בתקופה הקשה, עברנו את חג הפסח, יצאנו ממצרים, קיבלנו חיזוק באמונה שיש מנהיג לעולם, ולמדנו מיציאת מצרים שאפשר לצאת בס"ד גם מהבעיה הקשה ביותר.

ולכן, גם לבעיה שלנו יש פתרונות. והפתרון הוא מה שכתוב בשיר השירים (א' ז'), כאשר כנסת ישראל פונה אל השם יתברך ואומרת 'הגידה לי שאהבה נפשי, איכה תרעה, איכה תרביץ בצהרים' וכו'. וברש"י: 'אומרת כנסת ישראל לפניו כאשה לבעלה, הגידה לי שאהבה

נמצאנו למדים, שככל שרבות הדמעות, עד שהן הופכות לצערנו לים של דמעות, ואנחנו ממש טובעים בהן רח"ל, כך השמחה שלאחריהן תהיה הרבה יותר גדולה. הקב"ה רוצה להיטיב לנו, ועל פי גודל הקשיים ועצמתם, כך תהיה השמחה גדולה הרבה יותר.

אחד הקשיים שלנו בתקופה האחרונה הוא לא רק האסונות הנוראיים, והחיים העוברים עלינו בפחד. לא פחות מכל זה היא העובדה שאנחנו עומדים במצב לא-ידוע, שאף פעם לא הורגלנו אליו, מצב שבא עלינו בהפתעה. ומשכך, ומצבנו קשה יותר.

ומצאנו ראייה מפורשת מהירושלמי, שכאשר הדבר מגיע בהפתעה, האדם נמצא במצב הרבה יותר קשה.

במסכת סנהדרין (פרק ו') אומר הירושלמי דבר מאוד מעניין. כאשר בית דין סקלו יהודי, העלוהו לגובה 2 קומות, ודחוהו משם, והיה נופל ומת. דהיינו, שפחות מגובה זה אדם לא ימות.

שואל הירושלמי, הרי מצאנו שאם כרה אדם בור פחות מעשרה טפחים בעל הבור חייב, אז הנה ראינו שגם בגובה 10 טפחים אדם מת, ומדוע נצרכו בית דין להפיל בסקילה מגובה 2 קומות, שהוא פי 6 מגובה הבור בן 10 הטפחים?

ומחלק הירושלמי בין שני המקרים. בסקילה, אדם יודע לקראת מה הוא הולך, ולכן הוא נופל מדעת. לעומת זאת במקרה של הבור, אדם הולך לתומו ברחוב, ולפתע הוא נופל. פירוש הדברים הוא, שאין ספק שאדם מת כבר בגובה 10 טפחים, אבל זאת בתנאי שהנפילה פתאומית.

היוצא מדברי הירושלמי הוא, שחז"ל שיערו לנו לא רק את עומק הנפילה, אלא גם את עוצמתה, ולכן קבעו שאדם המתכווץ לנפילה, נפילתו תהיה בעוצמה פחותה יותר.

והוא בדיוק מה שאמרנו. אחת התופעות השכיחות בעולמנו, הבאה לידי ביטוי בתקופה שבה אנחנו מצויים, היא חוסר-היכולת לעמוד בפני קשיים הנובעים כתוצאה מהפרת השגרה.

אדם יכול לקום מדי בוקר וללכת לתפילה המתחילה ב-7, ואפילו להגיע בזמן, ואחר כך להגיע לכולל ב-9, לחזור לביתו, לאכול, לנוח, וללכת שוב לכולל. הכל בתוך שגרה. המפגש הראשון של הקושי יהיה ברגע שתוציא אותו מהשגרה.

נפשי... ואיכה תרביצם בצהריים - בגלות הזה שהיא עת צרה להם בצהריים, שהיא עת צרה לצאן'.

ובפסוק הבא משיב השי"ת על פנייתו של עם ישראל, ואומר 'צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרעים'. וברש"י: 'הסתכלי בפסיעת דרך שהלכו הצאן, והעקבים ניכרים... התבונני בדרכי אבותיך הראשונים שקבלו תורת, ושמרו משמרת ומצוותי, ולכי בדרכיהם'. גם אנחנו, המצויים בעת צרה בצהריים, מוטל עלינו לחזור למסלול בו צעדו אבותינו.

והנה, בזמן השו"ע היתה מגיפה בשנת ש"ה, והמבי"ט (רבי משה מיטראני) שהיה ר"ע של השו"ע, חיבר אגרת מיוחדת בשם 'דרך השם', ובה הוא כותב 'נדרשתי ונמצאתי לאשר שאלו וביקשו ממנו חברים מקשיבים לקול ה', אצטרף עמם לכל דבר שבקדושה, ושמרתי והוספתי לקח, והשתדלתי לקנות תחבולות להשיג המבוקש, דרך קנות אהבת ה' ויראתו על פניו לבלתי יחסא וכו'.

לאחר שהציבור ביקש ממנו להורות להם דרכי ה', החליט המבי"ט לחבר את האגרת, וכתב הדרכה שלימה, עם מבוא, כדי 'להסיר את המכשולים של האדם, עד שיגיע לדרך עבודת השם'. להלן הוא מאריך וכותב, שהמכשולים הם במחשבה דיבור ומעשה, ומפ"ט שמחשבה הם כל ההרהורים שאינם כפי דעת התורה, לא רק הרהורי כפירה אלא גם הרהורים שמטמאים נפש האדם, והם בבין אדם למקום, וגם בביל אדם לחבירו, שלא יחשוד אף אחד, שידון לכף זכות, וכו'.

גם בענייני הדיבור הוא מחלק בבין אדם למקום ובבין אדם לחבירו, וכולל את כל סוגי הדיבורים, וכן בענייני המעשה. ורק לאחר שהאדם נזהר בכל זה, יש לו דרך סלולה להיכנס אל שערי דרך ה'. וכאשר הוא נכנס כבר אל שערי דרך ה', גם שם יש כמה כניסות וכו'.

כדאי לעיין בדברי המבי"ט, ולא הבאנום כאן אלא למסקנתו של המבי"ט הכותב שכל אדם יראה לחדש בעצמו את קבלת התורה כמו ביציאת מצרים.

אחי ורעי, המצב שלנו והקשיים המתעוררים בתקופתנו, אינם חדשים. כלל ישראל סבלו כבר בעבר ממגפות דומות, כמו זו למשל שהיתה בשנת תקצ"ז בקהילת סלונקי. בקונטרס מיוחד בשם 'טהרת המים' שהתחבר על ידי רבי אברהם הכהן (מערכת ד', אותיות ד-ה) כותב המחבר על המגיפה הגדולה שפקדה את עמו, ומתאר בדיוק את מה שקורה גם בימינו.

עשירים ונכבדים רבים 'לא יצאו כלל חוץ לעיר, אלא עשו שמירה בביתם מבלי שיתדבקו בשום אדם, ובעונות הרבים יש הרבה דלת-העם שאינם נזהרים לשמור מרחק, והיתה המגיפה לבוא בהם, ונדבקו, וזו הסיבה גם שהפסוק מתבטא בלשון 'ידבק ה' בכך את הדב"ר' וכו'.

מחבר האגרת מסיק הלכה, הנוגעת גם לנו, שכל מי שיודע על מישוהו מבני ביתו שנדבק במחלה, צריך שירחק מאוד מבני אדם, ולא יעלים הדבר, שהוא איסור גמור מדאורייתא, כמו שמובא ב'ספר חסידים' (תרע"ג). האיסורים נובעים מהפסוקים 'לפני עור לא תתן מכשול', 'ואהבת לרעך כמוך' ולא תעמוד על דם רעך'.

רואים מזה שהמגפה הזו כבר היתה לעולמים, וכפי שאמרנו יש לנו לחזור לדרכי אבותינו. והנה, במלחמת יום הכיפורים בשנת תשל"ד, אמר מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל שיחות מוסר, ועורר מאוד על מה שמובא במסכת ברכות (ס"ג א') 'כל המרפה עצמו מדברי תורה, אין בו כוח לעמוד בעת צרה'. הרי שאם רוצים שיהיה לנו כוח לעמוד בצרה, צריכים להתחזק בלימוד התורה. זו זכות הקיום שלנו.

הדבר השני עליו עורר מרן הגר"ח היה בענין התפילה, והזכיר את מה שמובא שהמבול נקרא על שם נח, מפני שלא התפלל על בני דורו. ולכן גם אנחנו חייבים להתפלל על בני הדור שלנו, בבחינת אליך זעקו ונמלטו. ואל תאמרו כבר התפללנו דינו, שכן משה רבינו התפלל תקט"ו תפילות, ולולא ה' שאמר לו 'רב לך אל תוסף', היה ממשיך להתפלל.

ויש לזכור גם את מה שמובא במסכת תענית, ונפסק בשו"ע (סימן תקע"ד), שאסור לפרוש מן הציבור, וכל הפורש מן הציבור ואינו משתתף בצערם, אינו רואה בנחמתם. והמגן אברהם והפרי מגדים כותבים ש'להשתתף עם הציבור', הפירוש הוא, בגוף ובממון, וכל מה שיש בידו להציל.



ברצוני לעורר על נקודה נוספת, והיא שהכל בוודאי חשים, למרות שאין לנו נביא וחזקה, שיש קשר ישיר בין סילוקנו מבתי הכנסת בבושת פנים לזלזול בשיחות של חולין ובאמצע התפילה.

כאשר אנחנו עדיין בשיאה של הטרגדיה, ועדיין מחוץ לבתי הכנסיות והמדרשות, נקבל על עצמנו באופן הכי-גרף שכאשר נחזור לשם בעז"ה, נקפיד על כבוד בית הכנסת. היום זה הזמן להפוך את הכל, ולקבוע סדר חדש! ולהחליט שכאשר חוזרים, חוזרים אחרת! חוזרים לבית ה' עם הקפדה אמיתית על קדושתו וכבודו!

יש לדעת שגדר שיחה בטילה בבית הכנסת הוא גם אם הוא מדבר לצורך פרנסתו. כמו כן יש להעיר על המנהג להטעין את הסוללה של הטלפון הסלולארי מחשמל בית הכנסת, ועיין בשו"ע (תקנ"ד י"ד). בבית הכנסת יש לשבת במורא ובכבוד, ובבן איש חי כותב שלא להניח רגל על רגל, שזה מנהג שחץ וגאווה. וה'שדי חמד' כותב שלא נכון גם לחלק טבק בבית הכנסת.

ואם נשמור על קדושת בית הכנסת, נזכה לחזור לשם במהרה בימינו.

פנינים בדברי הרב

גם כאשר בורחים מהאויב,
מחדשים חידושי תורה!

**בדבריו לתושבי רמת אלחנן, שנאמרו
במקום דרשת שבת-הגדול, הצביע המרא
דאתרא הגר"י זילברשטיין על מעשה מופלא
המובא בגמרא במסכת חולין (מ"ו א') ממנו
אפשר ללמוד על אהבת תורה עצומה שהיתה
בקרב אנשי הדורות ההם, ואפשר להקיש מכך
גם למצבנו-שלנו, ובדרגה המתאימה לנו.**

הגמרא מספרת שם שצבאו של המלך הגיע לפומבדיתא,
ורבה ורב יוסף שפחדו ממנו, ברחו. בדרך פגש אותם רב זירא,
והנה במקום לעודד אותם על בריחתם, או לכוון אותם לאן
יברחו וכי"ב, מה הוא אומר להם?

בדיוק עכשיו מוצא רב זירא את הזמן המתאים לחדש
להם הלכה! וכך הוא אומר להם: 'ערוקאי' (דהיינו עריקים,
בורחים) כזית שאמרו - במקום מרה! יש הלכה, שבהמה
שנטרפה, אם נותר בכבד כזית - הוא מציל את כל הבהמה.
תופס רב זירא את רבה ורב יוסף הבורחים מאימת הצבא,
ואומר להם - הכזית שאמרו, שאם נותר ממנו כזית הבהמה
כשרה, זה דווקא אם הכזית נמצא במקום מרה!'

יש להניח שאם רבה ורב יוסף ברחו, הרי היתה להם סיבה
של ממש לברוח, דהיינו שהיתה שם סכנת איומה, אבל מה
שעומד לרב זירא בראש הוא לחדש להם את ההלכה הנ"ל, כדי
שידעו שהכזית שמציל הוא רק במקום מרה.

איזו אהבת תורה כבירה רואים כאן! ואפשר ללמוד עוד,
שרב זירא בוודאי לא התכוון לעכב אותם בבריחתם, אבל הבין
וידע שעד כמה שהתורה מגנא ומצלא, הרי שחידוש ההלכה
שאמר להם, הוא-עצמו יציל אותם מהסכנה!

ושמענו שדורשי רשומות מצאו רמז בסיפור זה בגמרא,
ואמרו דבר המתאים לתקופתנו ולימינו-שלנו. לומדים מכאן
ש'כזית' אחד יכול להציל את הכלל כולו. אם יש קומץ אנשים
המתחזקים בתורה ובאמונה בהש"ת, בכוחו של קומץ זה להגן
על כל עם ישראל.

אבל, כפי שחידש רב זירא, רק 'במקום מרה' דהיינו,
שהכזית הזה מועיל ומציל רק אם הוא נמצא במקום מרירות
הנפש, כאשר מר לנו, בימים שבהם הלימוד והחיזוק באמונה
מתבצעים בטעם מר וחמצמץ, או-אז כוחו גדול ורב להועיל.

גם אנחנו, תושבי רמת אלחנן, למרות שאנחנו נחשבים
רק 'כזית', מסוגלים להגן על הכלל כולו, במיוחד
כשהתעוררות-הלב היא בזמנים מרים כמו ימי הסגר המוטלים
על בני ברק. דווקא בזמנים כאלה, אם מתנהגים ביושר
ובאמונה, ומשתדלים לחזק האחד את רעהו, ושומרים על
ההרמוניה בתוך הבית - כל זה מציל את הכלל כולו.

אחת הסגולות הראשיות לשמירה בעת הזו היא שמירת השבת

**הרב שליט"א הקדים ואמר, שבימים
כאלה, כשחרון-אף-ה' שולט בעולם, יש לנו
סגולה מצוינת בדמותה של השבת, וזאת כפי
שאנחנו אומרים בזמירות השבת, 'כי אשמרה
שבת, א-ל ישמרני' וכו'.**

שמירת השבת, כפי שמובטח לנו, תעניק לנו מגן ומחסה
מפני כל הצרות הבאות לעולם רח"ל. אבל כל זאת בתנאי
שהאדם ישמור את פיו במהלך השבת, ולא ירבה בדיבורי חול,
אלא יעסוק בדברי תורה וחיזוק, וישרה אווירה טובה בבית,
אווירה של אמונה בבורא עולם.

יש להוריד את מפלס המתח, להנמיך את גובה הלהבות...
לנצל את האווירה הטובה של שולחן השבת, ולא להפכו
לבימה של לחץ וחרדה. חובה גדולה מוטלת על ראש-הבית לא
להשרות אווירה עכורה וכפיייתית, ולא 'להוריד הוראות'
כמפקד, אלא להתנהג כאב רחום, להתעניין אצל ילדיו, באהבה
ובחיבה, מה עבר עליהם השבוע, להעניק להם עצות מועילות
מיצד להתגבר על הקשיים, ולחזק את הקשר הנפשי איתם.

שולחן השבת הוא הזמן היעיל ביותר לדבר עם הילדים
בדברי-אמונה ובטחון, לחסן אותם מול פגעי-העולם, ולתת
להם את הכלים להתמודדות עם משברי-החיים. אבל כל זה
יכול להיעשות רק באווירה נינוחה.

לילדים יהיה הרבה יותר קל להתנהג יפה, אם הם ייווכחו
בהרמוניה השוררת בין האבא לאמא, ויראו שאביהם מחמיא
לאימם על כל צעד ושעל. צריך לדעת שאחד החיובים הגדולים
המוטלים על כל בעל-בית הוא לשבח תמיד את מעשיה של
אשתו, גם אם לכאורה אין על מה לשבח... כדברי הגמרא
(סנהדרין, ע"ו ב') 'אֹהֶבָה כֹּפּוֹ וּמִכְבֵּדָה יוֹתֵר מְגוּפָה'. כלל זה
צריך להיות מונח היטביחטב במוחו של כל יהודי המעוניין
לגדל את ביתו ולהופכו למעון השכינה עלי אדמות, במיוחד
בימים קשים אלה.

לא הרבה אנשים יודעים את סודה הגדול וכוחה העצום
של מחמאה ומילה טובה הניתנת לאדם, וחבל. בתקופתנו יש
הנוטים להיות 'קמצנים' גדולים במחמאות, וצריך לדעת שמה
שלא משיגים באמצעות כוח, ניתן להשיג בקלות רבה על ידי
מילה אחת של מחמאה כלפי הזולת.

הנהגה זו חשובה במיוחד בבית היהודי. חז"ל אומרים
שלשלושה אנשים צריך להתנף: לאשתו, לרבו ולבעל חובו.
והפירוש בחנופה זו הוא להחמיא לאשתו על כל מה שהיא
טורחת ומתאמצת עבורו, ומי שמתנהג בדרך זו יקָאָה בביתו
ברכה ושלוש.

העצה היחידה: לא לברוח מגזירת השי"ת, אלא לקבל הכל בשמחה

הכל מסכימים שהעצה היעילה ביותר שתביא אותנו לרוגע ולשמחה בתקופה הקשה שבה אנחנו נמצאים, הוא החיזוק האמיתי בבטחון ובאמונה ■ עיקר העניין הוא, לעמוד בגבורה מול הגזירות של השי"ת, לקבל את מתנת היסורים באהבה, ולא להרהר אחר מידותיו יתברך; לקבל את הכל בשלוה ובמנוחת הנפש, להרכין את הראש ולומר: ריבונו של עולם, תודה! אני מבין ויודע, וגם בטוח בכל ליבי, שאתה אוהב אותי יותר ממה שאני אוהב את עצמי, ונתת לי את ה'חבילה' הזו לטובתי - בזה ובבא ■ לדעת ולחוש בתחושת-אמת, שהימים הללו, והקשיים שהתגלגלו בעקבותיהם, באו עלינו אך ורק בגלל שבוא-עולם רצה שהם יבואו ■ המחשבות הללו לְבָדָה, עשויות להחזיר אותנו לרמת השפיות הנאותה הדרושה לנו כל-כך ■ כאשר אנחנו קמים בבוקר, ומתחילים להתקל בקשיים על כל צעד ושעל, נחזיר ללבנו שכל הסיבוכים וההכבדות, לא באים סתם-כך ■ יש מנהיג לעולם, ורק בגלל שהוא רצה שהמגיפה תפרוץ, היא אכן פרצה ■ המחשבות הללו, שהן כל-כך פשוטות, כל-כך נעוצות ביסוד-היסודות של העם היהודי במשך כל הדורות, מְאֻזְרוֹת אותנו בכוחות איתנים, ומביאות אותנו ליכולות-ביצוע מפתיעות ■ וגם: חלק בלתי נפרד מיסודות הבטחון באלוקים חיים, הוא, ה'הסכמה' המוחלטת לקבל את האירועים! לקבל את הגזירה. ולא לברוח ממנה! שהרי לכל אדם, במיוחד בעת יסורים רח"ל, יש נטייה לברוח, לנסות להתחמק מהתמודדות, להיות עסוק בפתרונות, בסגולות ■ מה שדרוש מאתנו, הוא, 'להסכים'! להסכים בצורה גורפת, שמאחר שהדברים יצאו מכוח-שרביטו של הבורא, הרי שאני מקבל את הדבר, ואינני מתנגד לו ■ ככל שהדברים נשמעים פשוטים, הם לא כל-כך כאלה... והראיה, תחילת זמן הקיץ השבוע...

להחדיר אל הלב שהקורונה ירדה לעולם ברצונו של אבא-אוהב, הרוצה אך ורק בטובתנו, ואנחנו מצויים בחיקו, ובתוך בבת-עיניו ■ במלים אחרות: בוודאי צריך להתפלל שהכל יעבור, אבל כל עוד אנחנו בעיצומה של המגפה - לזכור שזו תקופה של 'לכתחילה'

מאת משה מיכאל צורן

אז איך, איך בכל זאת, מחזיקים מעמד? איך? איך אפשר לראות את בתי הכנסיות ובתי המדרשות נעולים על מסגר ובריח? בָּאֵלֹו עיניים אפשר להסתכל על הציבור הקדוש מתפלל בחוצות, ברחובות ובגינות, בחצרות ובאכסדראות, וספר התורה יוצא מהם ומגיע לרחובה של עיר? איך? איך מסתדרים עם כל זה?

לתושבי רמת אלחנן, התפילה בחוץ היא קשה במיוחד, שכן הכל מודעים לכך שעוד לפני התקנות והגזירות של משרד הבריאות בענין הקורונה, תיקנו רבותינו הגאונים שליט"א שלא להתפלל במסדרונות בתי הכנסת, אלא לעשות את כל תפילותינו - קָבַע!

תקנה זו מעוגנת בשלט מיוחד שנתלה לפני שנים רבות במסדרון-הכניסה לבתי הכנסת שלנו. ואכן, במשך כל השנים הקפידו התושבים על קיום התקנה, וגם אלה שהיה להם "יאהרצייט" ידעו שאין מה לדבר על קיום מנין במסדרון. גם קהילות אחרות למדו מאתנו, והנהיגו את התקנה הזו

במקומותיהם. והנה עכשיו, לדאבון כל לב, הנו נאלצים לעשות את תפילותינו במקומות-ארעי שכאלה, ואסור לנו אפילו להתכנס במסדרונות בתי הכנסת ובתי המדרש, אלא אך ורק בחצרות-בתים!

יבוא השלט ההוא, שנתלה במסדרונותינו, שכבר דהה מרוב השנים, וילמד סניגוריה עלינו, ועל כל העם היהודי, בבחינת 'דבר שאותו צדיק מצטער בו יכשל בו זרעו'!! כפי שמסופר בגמרא (בבא קמא, נ' א') על 'נחוניא חופר בורות שיחין ומערות' שהיה מיטיב עם אחיו, וכו'.

האם אנחנו מלאכים?

ואנחנו חוזרים אל השאלה שהוצגה בראשית הדברים: איך מסתדרים, רגשית ונפשית, עם כל מה שעובר עלינו? הכל מדברים על כך שבמיוחד בתקופה זו חובה עלינו להיות רגועים ושלוים! אבל, איך מגיעים למצב כזה של רוגע ונינוחות? איך? האם אנחנו מלאכים שבכותנו להישאר ביישוב-הדעת ובניחותא גם כשהילדים הקטנים מקפצים עלינו, ומחפשים

שנסייע בעדם ונעניק להם עצות מחוכמות מה לעשות, וכיצד להפיק את מפלסי המתח והחרדה העוברים עליהם! הרי הם, ואנחנו, שומעים כל היום על האסונות הקשים, על פטירתם בטרם-עת של רבים-וטובים, מרביצי תורה ויראה, גדולי-חסידות; כאן שומעים על עוד חולה מונשם ומורדם, שרק תמול-שלשום דיברנו איתו, וכאן שומעים על אנשי מסחר ובתי-עסק שקרסו, והותירו את בעליהם ללא פרוטה, מה שהפך אותם במחי-רגע לעניים ודלים!

אחרי כל הדרשות, ואחרי כל העצות והרעיונות הרואים אור בכתיבה-העת, אחרי כל ה'הרהורים' והחיוזקים המתפרסמים שם, מה הדרך היעילה ביותר שתאפשר לנו להרגיש טוב, להיות רגועים, להישאר יציבים ברוחנו ובנפשנו, ולהחזיק את ראשו מעל המים?

אין לנו ברירה אלא לחזור ולחזור ולחזור, לשנן ולשנן ולשנן, את המלים 'הידועות', שתישמענה 'משעממות', אולי גם 'נטולות-חיות', אבל זו הדרך ואין בלתה.

דבר אחד ברור: אנחנו לא מלאכים. ולא נהיה אף פעם מלאכים. השם יתברך ברא אותנו כאן בעולם הזה, כי מלאכים יש לו בשמים... אבל דווקא ככאלה, דווקא מפני שאנחנו נמצאים כאן על הארץ, ניתנת לנו האפשרות להיות צמודים-צמודים אל השם יתברך. ולבטוח בו. ולאחוז בו. ול'בוק בו'. - להיות שמחים ומאושרים.

לחזור לרמת השפיות

אין דרך אחרת בעולם כלל! לא שייך להיות רגועים בתקופה שכזו, אם לא יודעים, ומרגישים, באמונה שלימה, שאנחנו לא נמצאים בימים של 'דיעבד', ובהמתנה ובציפייה דרוכה שהם יעברו, ונוכל לחזור לשגרה.

לא. באל"ף רבתי. הימים הללו, והקשיים שהתגלגלו בעקבותיהם, באו עלינו אך ורק בגלל שבורא-עולם רצה שהם יבואו. ועוד לפני שננסה לחקור ולחשוב מה השי"ת רוצה מאתנו, צריכים להחזיר אל הלב שתקופת הקורונה הזו ירדה לעולם ברצונו של אבא-אובה, הרוצה אך ורק בטובתנו, ואנחנו מצויים בחיקו, ובתוך בבת-עינו.

המחשבות הללו לִבְדָּנָה, עשויות להחזיר אותנו לרמת השפיות הנאותה הדרושה לנו כל-כך. אנחנו קמים בבוקר, ומתחילים להיתקל בקשיים על כל צעד ושעל, אבל התחושה שכל הסיבוכים וההכבדות, המכשולים והמעצורים, הכל-הכל מאל"ף עד תי"ו, לא באים סתם-כך... כי יש איזשהו נגיף שהתפרץ בסין (ולצורך הענין זה לא משנה, כמובן, האם הנגיף דלף, או שמא לא...).

לא. ממש לא. יש מנהיג לעולם - וכמה מאושרים אנחנו שהוא אבא שלנו - ורק בגלל שהוא רצה שהמגיפה תפרוץ, היא אכן פרצה, על כל שלל קשייה ותסביכיה.

המחשבות הללו, שהן כל-כך פשוטות, כל-כך נעוצות ביסוד-היסודות של העם היהודי במשך כל הדורות, מְאֵרֶזֶת אותנו בכוחות איתנים, ומביאות אותנו ליכולות-ביצוע מפתיעות. אנחנו לא לבד במגיפה. יש מי ששומר עלינו, יש מי שמתכן את צעדינו, המכין מצעדי גבר, והוא-גם-הוא עשה עושה ויעשה לנו את כל צרכינו.

וממה יש לנו לפחד?

יסודות פשוטים

כשמדברים אתנו על בטחון ואמונה בהשם יתברך, צריכים לדעת שמדובר במושגים הכי-פשוטים, עליהם חונכנו מִיָּקוּתנו, שהם: העולם אינו מתנהל לבדו, חלילה, אלא הכל נעשה ביד מכוונת של הבורא יתברך; והשני - שהכל נעשה לטובתנו!

דהיינו, בניגוד ליסודות אחרים ביהדות, העמוסים וגדושים בפרטים ובפרטי-פרטים, שְׁלֵשׁ החדרתם אל לבנו אנחנו זקוקים לזמן רב ולמחשבה כבירה, יסודות הבטחון הם מאוד פשוטים, וצריך רק לשננם כל העת, ולצייר לנו בצבעים פשוטים את הנהגתו היחידה של השי"ת בעולמו, ובשלב השני להפנים באמת-באמת את הכלל ש'כל מאי דעביד רחמנא - לטב עביד'.

וכשיודעים את כל זה בתחושה אמיתית - אפשר להישאר רגועים. צריך רק לנסות.

בוודאי שיש נפילות, וכל אדם - בגלל שהוא אדם, ולא מלאך - מועד לנפילות חוזרות-ונשנות. וכשאדם יודע מראש שהוא עלול ליפול, הנפילה שלו יותר קלה, והוא לא עושה עסק מהנפילה... וגם אם הילדים מתנהגים באותו יום באופן נורא, והוא כבר מותש לחלוטין, הוא לא יאבד בגלל זה את כל עצמיותו.

ואחרי הנפילה, יבוא החיוזק המחודש. וכך מדי יום ביומו, מתחזקים ו...אולי נופלים; ושוב מתחזקים ושוב נופלים; זו הדרך, וזה המסלול של יהודי-על-אדמות.

לא כל כך פשוט...

חלק בלתי נפרד מיסודות הבטחון באלוקים חיים, הוא, ה'הסכמה' לקבל את האירועים - שכאמור לעיל נגזרו ובאו-לעולם רק על ידי הבורא יתברך - באופן מוחלט. ושוב, מדובר בנושא מאוד פשוט, מאוד הגיוני ומתקבל על הדעת, שאינו דורש התעמקות מיוחדת או עיון של ממש.

אם הקב"ה עשה משהו בעולם - אני מסכים לכך! מיותר יהיה לומר שאין כוונתנו שמישהו זקוק להסכמה שלך... הקב"ה שהוא יחיד בעולמו יכול לעשות כל מה שהוא רוצה, בלי לבקש הסכמה מאף אחד.

וכל מה שדרוש מאתנו, הוא, 'להסכים!' להסכים בצורה גורפת, שמאחר שהדברים יצאו מכוח-שרביטו של הבורא, הרי שאני מקבל את הדבר, ואיני מתנגד לו.

ככל שהדברים נשמעים פשוטים, הם לא כל-כך כאלה... אם ניקח כדוגמא את תחילת זמן הקיץ, הרי לומדי-תורה רבים עלולים להגיע דווקא עכשיו למצבים-לא-טובים. מדוע? שהרי בכל תחילת-זמן הם מקבלים על עצמם קבלות-חיוזק שונות הכרוכות בתגבור ה'שטייגן', בכניסה לפני-ולפנים לעומק הסוגיות, לא להפסיק באמצע הלימוד, לחזק ולעבות את השקיעות בלימוד, ועוד כהנה וכהנה.

והנה עכשיו איך התחיל הזמן... לך תגיד לבן-תורה שייכנס לעומק הסוגיות - באמצעות קווי-הטלפון... כל זה אם מסתכלים על המצב ללא 'הסכמה'. אבל כאשר האדם יודע שזו היא דעתו ורצונו של הקב"ה, הוא יוכל להכיל את הגזירה הזו בפנים מאירות. וזאת מסיבה אחת פשוטה בתכלית:

כי אותו השם-יתברך ששמו לראות את החיוזקים בכל תחילת-זמן, שמח עכשיו לראות אותנו מגיעים אל תחילת-הזמן במצב שבו אנחנו נמצאים... עם החיוזקים המתאימים לתקופה זו.

וזה נקרא שאנחנו 'מסכימים' לקבל את כל מה שהשי"ת גוזר עלינו.

לא לברוח מהגזירה

ה'הסכמה' עם רצונו יתברך, היא אחד המסרים המרכזיים של היהדות, של הבטחון, ושל קבלת היסורים בהבהה. הגאון רבי עזריאל טאובר זצ"ל, שחודש ניסן זה מלאה שנה לפטירתו, עשה מאמצים כבירים על-מנת להחדיר בכל יהודי את ההבנה שכאשר ניחתת על האדם גזירה מאת הבורא, רח"ל, תהיה קשה ככל שתהיה, הרי יש לה מטרה

מאת השם יתברך, ולכן בראש ובראשונה צריך לדעת: לקבל את הגזירה. ולא לברוח ממנה.

לאדם, במיוחד בעת יסורים רח"ל, יש נטייה לברוח, לנסות להתחמק מהתמודדות, להיות עסוק בפתרונות, בסגולות. הרבה יותר קל לעסוק ב'סגולות' מאשר לנסות להבין מה השי"ת רוצה ממני!

טבעו של אדם, שכאשר נוחתת עליו רח"ל מכה מן השמים, הוא מתעסק תחילה עם... סגולות כאלו ואחרות, ובורח מן העיקר. בודאי שהרבה יותר קל להיות שקוע בסגולות, מאשר לנסות להבין, באמת, מה השי"ת רוצה ממני בעת הזו. עבודה עצמית היא תמיד דבר יותר קשה, יותר מחייב, יותר נכנס-ללב.

אבל, מה לעשות, אם זה מה שהקב"ה רוצה מאתנו, דווקא בתקופות קשות. ניקח, כמשל, אדם שלא זכה בינתיים להיפקד בזרע של קיימא. והנה עברו-חלפו כמה שנים טובות מאז חתונתו, ועדיין לא נשמע בביתו קול-ציוץ של תינוק. הצער הוא איום-ונורא! מה יש לדבר! מי שלא התנסה, אין לו זכות לדבר!

אבל דבר אחד כן צריך להיות ברור לכולם, ובצורה חד-משמעית: לא יתכן שהשי"ת מביא נסיון כה קשה על האדם, כדי לגרום לו לחפש סגולה כלשהי, אי-שם בסוף העולם. ושאל אחד לא יבין לא נכון; לעשות סגולות כאלו ואחרות, במיוחד אם הן מובאות בחז"ל, זה טוב מאוד. ולפעמים חובת ההשתדלות אף מחייבת לעשות זאת.

אבל, טען תמיד רבי עזריאל טאובר זצ"ל, לא יתכן שהשי"ת הביא על האדם נסיון גדול שכזה, רק כדי לגרום לו לעסוק בסגולה פלונית. לא יתכן!

כמו כל אבא

האב הטוב והרחום רוצה שנתקרב אליו, ויש לו את הזכות לעשות זאת בכל הדרכים האפשריות שהוא רואה לנכון. ואם הוא בחר בדרך של יסורים, רח"ל, אנחנו צריכים לבחון את עצמנו במה אנחנו יכולים להשתפר, ולהיטיב את דרכנו. ובודאי שעל-הדרך מותר, וצריך, להתעסק בסגולות, ובתפילות על קברי צדיקים! אבל לא שזו תהיה המשימה העיקרית שלנו! הקב"ה, אב הרחמן, מרחם עלינו יותר מכל מרחם. וכאבא, קשה לו מאוד להביא צרות ויסורים על ילדיו. אבל כמו כל אבא, היודע שלפעמים אין ברירה, וכדי להיטיב עם בנו ולהעלותו על הדרך הישרה, צריך לתת לו כמה מכות, ואין שום אפשרות לעשות זאת בצורה אחרת, אז האבא מתגבר על עצמו ובלית-ברירה מכה את בנו.

וגם הקב"ה עושה כך, ורק כשאין שום ברירה אחרת. אבל הוא לא נותן את המכות, לשם נתינת מכות גרידא, אלא רוצה שנתעורר, שנשפר את תהלוכות-חינו, שנחשוב היכן נכשלנו, ונחזור אליו באמת ובלב שלם.

גם הקב"ה בוכה ומתייסר בעת היסורים של בניו, ואנחנו צריכים לרחם עליו, ולהביא לכך שדמעותיו לא תלכנה ריקם! ואת זאת נוכל לעשות, רק אם נתעסק בדברים החשובים-באמת! ונבין שמטרת היסורים היא כדי לעורר אותנו, ולהביאנו אל הדרך הישרה.

ומה היא הדרך הישרה שילך בה האדם? - את זה כבר כל אחד יודע בעצמו. לא תמיד צריך לגשת ולהתייעץ. אדם המביט אל תוך נבכי-לבבו, יידע ויידע - יותר טוב מכל אחד אחר - מה היא הנקודה שעליה הוא צריך לעבוד, ואותה הוא צריך לשפר. כל אחד ונגעי-לבבו.

אם ננסה למצות את הענין, ולהסבירו במלים פשוטות, הרי שהכל כתוב בפסוק וצדיק באמונתו - יחיה! הרבה אנשים מדברים על אמונה והשגחה פרטית בתקופתנו. ובאמת,

אכשר דרא בענין זה, ויש הרבה מן הדרשנים שעוסקים בענין הקדוש והנשגב של 'אמונה', ומצטטים הוכחות על האמונה, סיפורים, וכו'.

ברם, בניגוד לסגנון המקובל שמי שמאמין זוכה לישועות, ומי שמאמין בסוף יהיה לו טוב, והכל יהיה וורוד, נעים ונחמד, במשנתו של רבי עזריאל למדנו שלא זה הוא עיקרה של האמונה, ולא זו היא המשמעות של 'צדיק באמונתו יחיה'.

אין הבטחות הממתנות למי שמאמין, אין סגולות ואין ישועות. רבי עזריאל לא דיבר מעולם על ניסים ונפלאות, ולא הבטיח שבגלל שפלוני עשה כך וכך, הוא יזכה לישועה. אנשים מאמינים זוכים לישועות, וזה ברור, אבל לא זה הוא המסר העיקרי של האמונה.

עיקר הענין הוא, לעמוד בגבורה מול הגזירות של השי"ת, לקבל את מתנת היסורים באהבה, ולא להרהר אחר מידותיו יתברך, לקבל את הכל בשלוח ובמנוחות הנפש, להרכין את הראש ולומר: ריבונו של עולם, תודה! אני מבין ויודע, וגם בטוח בכל ליבי, שאתה אוהב אותי יותר ממה שאני אוהב את עצמי, ונתת לי את ה'חבילה' הזו לטובתי - בזה ובבא.

הפירוש האמיתי, והיחיד, של 'צדיק באמונתו יחיה' הוא, שאני מאמין וסומך על הקב"ה שהכל קורה לטובה, ואני סומך ובטוח על הקב"ה בכל ליבי, נפשי ומאודי. הכל בא מאת השם, וברחמים גדולים.

כל אחד עם ה'שק' שלו

כשמדברים על קבלת יסורים באהבה, צריך לדעת שלא מדובר דווקא על יסורים גדולים רח"ל, שלא יפקדו אף אחד מישראל. כל אחד עם ה'פיקאלע' שלו, כל אחד עם ה'שק' שהשי"ת הטיל עליו כאן בעולם הזה - טוב יעשה אם ראשית-לכל יקבל על עצמו את הגזירה, ייכנע ויכניע את ראשו מול השם יתברך, יקבל את מרותו ואת כל מה שהוא מביא עליו.

עוד לפני שהולכים לעשות משהו, דבר ראשון - לקבל, לקבל, לקבל! לקבל - ובשמחה - את מה שהשי"ת מביא ולגלות נכונות להיות שלם עם זה, לא בדיעבד, אלא לכתחילה-שבכתחילה! כי הגורם היחיד שהביא עלינו את הדבר, הוא השם יתברך, הטוב והמטיב, האב הרחום והחנון, וממילא הכל לטובה.

אבל גם בלי כל 'אמצעי-השכנוע' הללו, יהודי צריך לקבל בלב שמח את כל מה שהשם מביא עליו, ולא לנקוט באמצעים שלכאורה יכולים להתפרש שהם באים להביע התנגדות מול הגזירה שניתנה.

זה לא קל

לא קל בתקופתנו לשמוע מסרים כאלה, כתב הרב טאובר, דקות לאחר שבדיקת ה-סי.טי. שלו גילתה על מצבו הקשה, כשהוא לוקח אחריות על המסרים הללו גם מהתמודדות אישית של "נאה מקיים"! דווקא מהמקום הזה הוא ביקש מכל יהודי, ברגש רב, לא לחפש פתרונות קלים, אלא ללמוד לקבל, בבחינת תמים תהיה עם ה' אלוהיך! ואז תהיה עמו לחלקו, כפי שכותב רש"י על התורה.

להתפלל צריך, לעשות השתדלות צריך, אבל העבודה העיקרית היא: לקבל! - כך הוא זעק ממיתו שבמנהטן. יידן! עבודת ה' הגדולה ביותר היא מכאן, מהשנים שאנחנו חיים, כל אחד והחבילה הפרטית שלו! כל אחד העומד ומקבל באהבה את תנאי-החיים שה' הציב לו, זוכה וממליך בכך את ה'!

ואין צורך להגיע לבית החולים כדי לקבל באהבה... יש מספיק התמודדויות לכל אחד... אין צורך אפילו לקום מהמקום... גם בארבע-אמותינו הקרובות יש לכל אחד 'פיקאלע' שלם שהקב"ה מזמין לו... וכל מה שנוותר לנו הוא

להיות עובדי ה' ולקבל באהבה... ולדעת שבזה אנחנו ממליכים את הקב"ה...

רק העוזר של העגלון היה מוכן להינשא לה

ומעשה שהיה בנערה צדיקה וחסידה, בת לאחת המשפחות המיוחסות ביותר בעם היהודי, שהכל ניבאו לה עתיד מזהיר, והיו בטוחים שתשתדך עם גאון הגאונים, עם האחד והמיוחד שבין גדולי הדור הבא. איש לא הטיל ספק בכך. והנה, זמן קצר לפני תקופת שידוכיה, הוציאו עליה שם רע בענין פלוני, שלא היה ולא נברא, ואפילו משל לא היה. כדרך של בריות, הופצה השמועה במהירות מאיש לרעהו, עד שהיו כבר כאלה שהיו מוכנים להישבע שראו אותה כשהיא עושה את העבירה ההיא...

הנערה ניסתה להכחיש את העלילה, אבל עד מהרה הבחינה בשכלה הך שלא תוכל לה, לשמועה זו, שעברה כבר מעיר לעיר וממדינה למדינה, והמצב יצאה משליטתה.

וכבר מילתנו אמורה בשורות הקודמות, שכל בן-אנוש היה יוצא מדעתו כתוצאה מאירוע משפיל שכזה. אבל היא, בהיותה בת ישראל כשירה וחסודה, שחונכה על ידי הוריה לבטחון מלא באלוקים חיים, קיבלה עליה את הדין באהבה גמורה, לא באה בטרונות ומקננות, לא בעטה בבוראה חלילה, אלא הצטנפה בפינתה ושפכה שיח-חינוכים לפני בוראה, ואמרה: 'אני מטילה את עצמי אל זרועותיך, ובטחת בך שגם דבר זה שאירע לי, לטובתי הוא'.

הצעת השידוכין היחידה שהגיעה אליה, לאחר צאת השמועות הזדוניות, היתה של בחור שנשא בתואר 'עוזר העגלון של העירייה'. שמעתם טוב? -אפילו את העגלון לא הציעו לה; גם הוא לא היה מוכן להשפיל את עצמו כדי להינשא לה. האדם היחיד שהיה מוכן להשתדך עימה, היה העוזר של העגלון. היש לך השפלה נוראית יותר מזו!!

והיא, כמי שמכירה את ריבונה ובטחת בו בלב שלם, הסכימה להינשא לבחור זה, אבל מני אותו רגע היה שגור בפי נוסח הברכה שאומרים לאחר ההפטר, 'ולעלובת נפש תושיע'.

אמנם תפילה זו מיוסדת על ציון וירושלים, העלובה מבלי בניה, אבל היא החליטה להחיל את המילים המרגשות הללו גם על עליבותה-שלה, והתפללה לאלוקיה שאם היא לא זכתה להינשא לבן תורה מופלג, לפחות שילדיה יזכו לצמח לגדולי תורה ויראה.

והקב"ה שמע לעלובה הלזו. 4 בנים גדולי עולם יצאו ממנה ומעוזר-העגלון. אחד מהם היה בעל 'עמודי אור', השני בעל 'חיוסן יהושע', וגם 2 הבנים הנוספים פיארו את שלשלת הדורות בעם ישראל.

מה למדנו מכאן? - אף אחד אינו יכול לדעת מה גזרה חוכמתו של הקב"ה, ומהיכן יצמחו גדולי התורה, ממני, או מזרעי, או מזרע-זרעי. אבל, מה שאדם כן יודע, הוא, שמצדו צריך לעשות את מירב ההשתדלות לקיים את רצון השם, ואחרי שהלכתי בדרך זו, ובטחתי באלוקיי בלב שלם, אין לי יותר מה לחשוש.

בעיניים עצומות

עיקר העיקרים הוא ללכת אחרי הקב"ה בעיניים עצומות, גם אם נראה לנו שאם היו שואלים אותנו מה לעשות, 'אנחנו' היינו בוחרים אחרת. גם בעיניה של הצדקת ההיא, אימם של גדולי הדור, הקב"ה רצה שבניה המובחרים יוולדו דווקא מנישואיה עם אותו עוזר-עגלון, ולא אחרת!

כל צעד אחר שהיתה עושה בימיה הקשים, כשאף אחד לא רצה לשמוע עליה, היה נועד מראש לכשלון מוחלט. הצעד הטוב ביותר והיעיל ביותר שהיה בידיה לעשות, הוא, שברגע שראתה שהדברים יצאו משליטתה, ואין לה כל אפשרות לעצור את השמועה הרעה, לסמוך על הקב"ה בלב שלם, ולדעת שהכל-הכל לטובה.

ואכן, הכל היה לטובה.

ה'עמודי אור' חותם בתואר 'העלוב'

ועדיין לא סיימנו עם הפרשה ההיא. בעל 'עמודי אור', שהריץ תשובות הלכתיות לכל רחבי תבל, היה נוהג לחתום בסיום מכתבו בתואר 'העלוב'... לאות ולסימן שבשל עליבותה של אימו, ונכונותה להשפיל את עצמה ולהינשא לאותו אדם פשוט, זכה הוא להגיע לעולם ולצמוח לאחד מגדולי הדורות.

וכל מה שדיברנו עד עתה, היה - כמובן - כדי להמחיש את העליבות שבה אנחנו מצויים. שכן, אם מדברים על עלובים ועל עליבות, מה יש יותר מאשר המראה הנגלה לנגד עינינו בריכוזים החרדיים, כששומרי המצוות שסולקו מבתי הכנסיות ובתי המדרשות שלהם, נאלצים להתפלל ביחידות, או דרך המרפסות!

עלובים אנחנו, אבל 'שומרים אמונים' לאבינו שבשמים, וממשיכים לקיים את מצוותיו באהבה רבה. ממרפסת אחת צועקים 'אמן יהא שמיה רבה', ומהגוזזטרה השניה זועקים 'קדוש קדוש קדוש', מהשלישית 'ברכו' ו'ברכת כהנים', ומהרביעית 'שיר למעלות אשא עיני'.

ובוודאי שגם זה נקרא 'לכתך אחרי במדבר, בארץ לא זרועה'. במדבר אנחנו, בודדים ומבודדים, אבל ממשיכים ללכת אחרי השם יתברך, ומקבלים את גזירותיו באהבה ובחיבה.

מעלתו של 'העלוב'

ובואו ונראה עוד על מעלתו של 'העלוב'. הגמרא (מגילה, דף כ"ט עמוד א') מספרת על שני אמוראים שישבו ולמדו בבית הכנסת בנהרדעא, שבו שרתה השכינה בבבל. כששמעו את קול השכינה בהיכנסה, קמו ויצאו מבית הכנסת. ואילו רב ששת (שהיה עורר) שגם הוא ישב שם ולמד, לא קם, והחלו מלאכי השרת לצער אותו.

אמר רב ששת: ריבונו של עולם, עלוב ושאינו עלוב, מי נדחה מפני מי? - בהתכוונו לכך שמפני עיוורונו קשה לו לקום ולצאת. אמר הקב"ה למלאכי השרת שיעזבו אותו.

רואים מכאן, ש'עלוב' הוא אחד המפתחות בהם ניתן לבקוע שערי שמים. שם, בבית דין של מעלה, מתחשבים בנעלב. והוא נושא חן לפני השכינה, כמו שהגמרא (תענית, דף ט"ז עמוד א') אומרת על אנשי נינוה, עליהם נאמר 'ויקראו אל אלקים בחזקה' - מה אמרו? אמרו לפניו, רבונו של עולם, עלוב ושאינו עלוב, וכו', מי נדחה מפני מי?

ועל סמך מאמר זה נתקנה התפילה 'ולעלובת נפש תושיע' במהרה בימינו'.

כמו בבית הבראה

ייאמרו הדברים בצורה הברורה ביותר: אדם שרכש לעצמו, ולו קורטוב קטן, מהתחושה האמיתית של 'ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד', יכול להלך בעולם הזה, גם בתקופתו רבת-התהפוכות, כמי שמהלך בבית הבראה...

כמו אדם המצוי בנפש, שדרך כלל מוצאים אותו עם חיוך על הפנים, ואף אחד אינו מצליח להרגיז אותו ולהוציאו

אדם מציץ דרך החור הקטן

אם נשמור על מנוחת הדעת ולא ניבהל מכל אירוע, נצא מהנסיגנות כשאנו מחווקים שבעתיים, עטורים במדליות נצחון.

הגרא"א דסלר זצ"ל ממחיש את עניין הביטחון בה' לאדם המציץ דרך החור הקטן של המעול אל פנים הבית, ורואה לתדהמתו עט כותבת על נייר... הוא מבחין כיצד העט עוברת משורה לשורה, מדף לדף, כותבת וכותבת, ואינה פוסקת מלכתוב. בסכלותו עלול הוא לחשוב שהעט כותבת לבד...

רק כאשר יפתח את הדלת ויכנס אל תוך הבית, יבחין בטעותו הפטאלית ויבין שדרך חור המעול אי אפשר לראות את כל התמונה. בהיכנסו אל הבית, ובהתקרבו אל השלחן, יראה שמאחרי העט עומד אדם המחזיק את העט בידו, והוא זה שמבצע את מלאכת הכתיבה, ולא העט...

כך בדיוק נראה אדם השואל שאלות... נראה לו שהוא רואה את כל התמונה, וממילא יש לו שאלות. עוד מעט-קט, לכשיגיע הזמן שבו תתורצנה כל השאלות 'הקשות' שלו, גם הוא יבין שלא ראה את כל התמונה, ואולי גם לא חלק קטן ממנה. רק הקב"ה, שלפניו נגלו כל תעלומות, רק הוא יודע מה טוב לאדם, וממה צריך להרחיקו.

היזהר! חבורת מחבלים בדרך לכאן!

משל דומה מצאנו בספרי המוסר הממחיש גם הוא את החובה המוטלת על האדם לבטוח באלוקיו. משל למה הדבר דומה, לאדם העומד בשלווה במקום פלוגי, מתבונן בנוף היפה שסביבו, ושואף אוויר צח לריאותיו. לפתע חולף לידו אדם במרוצה מהירה, ומסמן לו בידיו שיברח גם הוא מן המקום, שכן חבורת מחבלים ומרצחים עושה את דרכה לכאן.

האיש יפתח עיניו בתמהון, ויאמר למזהירו שאינו רואה מחבלים, ולכן אין לו כל סיבה לברוח...

ואז יעצור לרגע הקס, ממנוסתו, יפתח את התיק שבידו ויוציא משם משקפת מקצועית שבאמצעותה ניתן להשקיף למרחוק, ויגישנה לחבירו. הלה, שעד לרגע זה עמד כאן נינוח ורגוע, יתפזר גם הוא לרוח-סערה, וחלחלה תאחזנו בראותו דרך המשקפת את חבורת מלאכי-המוות הללו הדוהרת לעברם. או-אז גם הוא יבין שכדי לצפות באתרים ונקודות מרחוקות, ולזהות את הסכנות המגיעות משם, יש להשתמש ב'עניינים מיוחדות', שאדם מן השורה אינו מצויד בהן...

כך בדיוק פועלים הדברים בעניין הביטחון. אדם צריך לדעת שיש דברים, הרבה מאוד דברים, שהוא אינו מסוגל לחזות בהם מראש, כי אין לו את המשקפת הנידרשת. רק הקב"ה, הצופה מסוף העולם ועד סופו, מראשית ועד אחרית, יכול לראות הכל, ולפעול כפי הנידרש לאדם. גם נמלה קטנה הסוחבת בפיה גרגיר חיטה, ונתקלת לפתע בגבשושית חול קטנטנה, חושבת שלפניה מחסום ענק, שאין כל אפשרות לבוקעו, ולכן היא לא תמשיך בדרכה ותחפש לה נתיבים אחרים. היא אפילו אינה מעלה בדעתה שיש משהו מעל לגובה העיניים שלה, ומעל לעולם המושגים המצומצם שלה.

בעין טבעית, נראות הבעיות שלנו כבלתי-פתירות... ככאלו שלעולם לא נצא מהן... אבל מסתבר שגם אנחנו עדיין לא התרגלנו לעובדה שהעולם אינו מתחיל ונגמר בגובה העיניים שלנו. דע מה למעלה ממך.

גם עלה קטן לא זו בלי הוראה של ה'

נכון שזה קשה להיחשף לכל ההוראות בעין הקורונה, ועוד יותר קשה ליישם את הדברים, אבל כדאי לנו לשמוח ביסורים, ועל אחת כמה וכמה שאסור לבעוט בהם, כיון שאז

משלותו, שהרי את הצרות והיסורים הוא השאיר בבית... עד שיחזור מהנפש... כך בדיוק - והרבה יותר מכך - יכולה להיות הרגשתו של מי שבטוח באלוקיו, ובכל צעד שהוא עושה הוא מרגיש שהוא נתון בתוך ידיו הרחמניות של הקב"ה.

הבה נשים לב: בשונה מהמקובל, הפעם כאשר אנחנו משתמשים במונח 'בית הבראה', כוונתנו היא לתהליך חיובי.

בדרך כלל, כאשר רוצים לומר שאדם פלוגי אינו עושה את המוטל עליו, אומרים ש'הוא מרגיש כמו בבית הבראה'... אבל במקרה שלנו, כאשר אדם סומך על ריבונו, ושום דבר לא מצליח להוציאנו מכליו, אין לך תכונה טובה מזו, ואין לך עצה טובה מזו לעבור את כל החיים כאן בעולם הזה בשלווה ובמנוחה.

אדם כזה, גם אם הוא נמצא בעיצומה של צרה שהתרגשה עליו, רח"ל, יכול 'לשלב ידיים', ולילך בעולמו כאילו לא אירע דבר. כן, ממש כך.

גם בתוך-תוכם של היסורים, גם אם הם מלפפים עתה את כל גופו, ניתנת לו אפשרות מעשית להישאר רגוע, והשמחה גם היא תלפף את כולו. אדם יכול להגיע למצב של 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע, כי אתה עמדי'. הוא הולך בגיא צלמות, ולא מפחד. למה? - כי אתה עמדי.

צריך לדעת שהתיאורים הללו אינם מוגזמים כלל ועיקר. מי שמרגיש שייכות לעניינים אלה, יודע שכך הם פני הדברים במציאות.

כמו השקט והשלווה בנהרות בשוויץ

מי שמעביר את חייו בצורה כזו, יכול להגיע למצב של 'על מי מנוחות ינהלני'. מה הפירוש 'מי מנוחות'? - הגר"י זילברשטיין תיאר פעם את מראה-הנהרות בשוויץ, הזכורים לו מתקופת היותו בארץ זו. שם אפשר לראות דוגמא לימי מנוחות. מים שכל מהותם מנוחה ומרגוע.

הנהרות עצמם רחבים מאוד, רוח חרישית נושבת שם תמיד על פני המים, ומעבירה את הריחות המשכרים מהשדות והמטעים באיזור; השקט והשלווה באים לידי ביטוי בציוצי הצפורים המרחפות על פני המים, וליבו של האדם מתמוגג מנועים הבראה, והזרה, ובעיקר מה'מנוחה' הנירית שם על פני המים.

בראה מלבלבת המושכת אליה, בכבלים של אור וידידות, נועם ורוגע, את כל בני האדם הבאים בתחומה. מי מנוחות. אפשר לשבת שם, ליד המים, ולשאוב יותר מקורטוב של רוגע ומנוחה, ולהשקיט את סערות-הנפש.

הרגשה כעין זו, והרבה יותר מכך, יכולה להיות בליבו של כל בעל-בטחון בהש"ת. הוא לא יצטרך להגיע לשוויץ, ולא לאף מדינה אחרת עם נהרות של 'מי מנוחות'. מים אלה 'פכו' חרישית בליבו פנימה, ויִשְׁרֹו שם מנוחה אמיתית, מנוחת הנפש שאין דומה לה. מנוחה שאתה, הקב"ה, רוצה בה.

אמנם אנחנו מבקשים מהש"ת שלא יביאנו לידי נסיון, כי חוששים שמא לא נעמוד בו, אבל כאשר כבר באים על האדם נסיונות וקשיים, והוא עומד בהם, צריכים לשוב עליהם כמוצאי שלל רב, משום שכאן נבנה האדם הגדול! פה ניבנית החזותא דשמעתא! לא תיתכן מתיקות של תורה בלי ההתגברות התמידית הזו!

'נסיון' הוא מלשון מלשון נס להתנוסס, דהיינו שבכך שמעמידים את האדם בנסיון, כאילו מגישים לו את סולם-העליה, ואומרים לו 'בוא וגדל'!

כאשר אדם מגביר את רצונותיו הרוחניים על מאוויו הגשמיים, במאבקים תמידיים בלתי פוסקים, זה יוצר את הגברא-רבה, את האדם שמדברים עליו כמי שנושם אוויר-פסגות!

ואם כך, לא צריך לחשוב על שום מטרה! המשימה שלנו צריכה להיות אחת: להסכים עם הקב"ה בכל מה שהוא עושה. הסכמה גמורה. מוחלטת. בידיעה שהכל-הכל לטובה.

3 מכשירים

אם פעם חשבנו שכדי להיווכח במסירותו של העם היהודי למצוות היה צריך להגיע לשואה האיומה, השבוע נוכחנו שאין הדברים כך. מי שלא ראה את בתי ישראל, שהפכו לישיבה של ממש, על כל הקשיים הכרוכים בכך, לא ראה מסירותם של יהודים לאביהם שבשמים. אם חשבנו שהמושג 'הפיכת הבית לישיבה' הוא פרפרזה שנועדה להקל מעלינו את הקשיים, ראינו שאלפי-אלפי בתים בעם ישראל הפכו לבתי מדרש.

אבל עוד לפני הפיכת הבית לישיבה, כמה מסירות ועמל הושקעו כדי להגיע לכך. בעינינו ראינו אתמול אברך בן-תורה, המוכר לנו אישית, עומד במשך שעה תמימה בתור לחנות מכשירי טלפון ניידים, כדי לרכוש 3 מכשירים שיאפשרו לבניו, בני הישיבה, ללמוד, ולהאזין לשיעוריהם של הר"מים ולשיחותיהם של המשגיחים. שעה שלימה המתין האברך הלזה בשמש הקופחת, שהרי אסור להיכנס לחנות יותר מ-3 אנשים, ועשה זאת בשמחה-רבתי. איך הוא אומר לי: אם היינו בזמן רגיל, הייתי צריך עכשיו לרכוש להם גמרות חדשות; לאור המצב הנוכחי, אני קונה להם מכשירים ניידים -

ואם זה מה שהשי"ת רוצה מאתנו בעת הזו, אני עושה זאת בשמחה שלימה, בדיוק כפי שהייתי קונה להם גמרות. כי מי שמקיים את רצונו של השי"ת, ואין זה משנה כלל על מה מתמקד עתה רצון-ה', יכול תמיד לשמוח!

המכשירים הפשוטים ביותר

צריך לזכור שני דברים. ראשית, שלאברך זה, כמו לאלפים אחרים מעמיתיו, אין כסף מיותר. אגורה אחת מיותרת לא נמצאת בארנקו. אבל, כשצריכים להוציא כסף, ומדובר במאות שקלים, ללימוד תורה, לא עושים שום חשבון אחר. הולכים וקונים.

שנית, הוא רכש את המכשירים הפשוטים ביותר, אלה שכמובן אין להם שום-שום חיסור לעולמות שאינם כשרים. וכך, בעוד ש'תלמידים' אחרים יושבים ליד המסכים המשוכללים והחדשים, ו'לומדים' באמצעות תוכנות אלקטרוניות המציגות לפנייהם את ה'מורים' מול העיניים, יושבים להם בניו של אברך זה ומרכיבים את האוזניות הפשוטות, המחוברות ללאפונים הכל-כך פשוטים, ושומעים את שיעורו של ראש הישיבה.

ומי כמונו יודע ש'אורו' של המכשור ה'פשוט' הזה, זוהר ומזהיר בשמי-שמים, יותר מכל המסכים הנוצצים!

באוזניו שמענו כיצד אברך זה מודיע לילדיו שרכישת המכשירים נעשתה אך ורק לימי התקופה הנוכחית, 'אבל ברגע שתחזרו להיכלי הישיבות, ותלמדו היישר מפיהם של רבותיכם, אנחנו מחזירים את המכשירים'. והבנים נענעו בראשם לאות הן.

בבית נוסף, בו יושבים 5 בני ישיבה ושקועים בדף הראשון של המסכת הנלמדת, שמענו שהר"מ המוסר את השיעור בהתלהבות רבה, הוא-עצמו נתקף במחלה, ושוהה בימים אלה באחד מבתי המלון הייעודיים של המגור החרדי. אבל בתוך כל הבוקה-והמלבוכה הזו הוא אינו שוכח למסור את שיעורו לתלמידיו. והשיעור נמסר בחינניות רבה, מתוך שמחת-נפש פנימית, עד שממש אי אפשר להאמין שמגיד-השיעור מצוי בעיצומה של מחלתו.

אנחנו מאבדים את השכר האמיתי שלהם השווה יותר מכל כסף וזהב שבעולם. "את היסורים שלך אל תמכור בשום מחיר בעולם", אמר פעם רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל ליהודי שתינה לפניו את גודל סאת היגונים שלו.

אותו צדיק, סניגורו הגדול של עם ישראל, אמר פעם "נכון שאם באים אליי יהודים עם צרות, אני מתפלל עליהם ומשתדל בכל כוחי להסיר את רוע הגזירה, אבל אם היו נותנים לי לנהל את העולם הייתי מתנהג בדיוק כפי שאב הרחמים מתנהג, כיון שזו היא מידת הרחמים היותר-אמיתית".

מהו הדבר שבכוחו להעניק לאדם קצת מנוחת הנפש, קצת שלוה ושמוחה? הווה אומר, בטחון באלוקי ישראל המושיע בעת צרה.

בענייני הבטחון לא די ב'השקפה' בעלמא, אלא יש ליישם את הדברים באופן היותר-מעשי, ולדעת שלא ייתכן שהקב"ה עושה דבר רע, חלילה. אין דבר כזה. ועל זאת אמר דוד המלך (תהילים, פרק קט"ז פסוק ז') "שובי נפשי למנוחיכי, כי ה' גמל עלייך", אם ה' הוא זה שעשה מה שעשה, הרי נפשי יכולה לשוב למנוחת הדעת המוחלטת.

הבלבול פוגם בכל חלקה טובה

עול הגלות והנסיגות הקשים, מבלבלים כל כך את האדם עד שלא נראה לו שיש דרך לצאת מן המבוכה. הוא נמצא במצב של 'קוצר רוח', עד שאינו זוכר כלל את כל מה שלמד על הביטחון בה'. הבלבול פוגם כידוע בכל חלקה טובה. ויתכן שזה מה שגרם לבני ישראל, שסבלו את עול הגלות ונסיגותיה, לפרוש מנשותיהם.

כיצד יגיע האדם לישרות-השכל ולא יתבלבל?

הפתרון האמיתי הוא להתחזק במידת הביטחון והחדרתה לכל פרט בחייו. ר' שמחה זיסל מסביר שהפירוש באיזהו חכם הוראה את הנולד, הוא, לנולד שכבר נולד בעבר, ו'לא כפי ההסבר הפשוט, הנולד העתידי, ומן העבר הוא מקיש לעתיד.

כי מי שמתבונן ורואה כיצד מתנהל העולם במשך אלפי שנים, כשההשגחה הפרטית מלווה אותנו על כל צעד ושעל, תוך התעלמות מוחלטת משיקולי השכל האנושי, אדם כזה לא יתבלבל לעולם. הוא י שקול את כל מעשיו בחוכמה רבה יותר, ולכן הוא קרוי חכם.

כמה מאושרים אנחנו שיש לנו במה להיאחז! הבטחון והאמונה שלנו משאירים אותנו במצב של מנוחת-הדעת גם בעיצומן של הצרות. ולכן, אנחנו צריכים להרגיל את עצמנו ומחשבותינו לתת להשי"ת לנהל את העניינים כרצונו.

תגידו: הרי בודאי שאנחנו עושים זאת! וכי אנחנו הולכים נגד השי"ת? אבל, אם נבחן את עצמנו, נראה שלפעמים אנחנו מחפשים פתרונות לכל דבר, והמחשבה החולפת בלבנו היא בסגנון שאם לקורונה הזו יש מטרה, יש משימה, אנחנו 'מוכנים' לעבור אותה.

וזה אינו נכון. נפסיק לחשוב כל הזמן על מטרות ומשימות. גם המחשבה הזו ש'הקורונה היא עוד סימן ברור לביאת המשיח', עלולה לפגוע במוכנות ללכת עם הקב"ה יד-ב-יד. מדוע? - כי אנחנו אומרים לעצמנו, אם המטרה בקורונה היא משיח, אנחנו מוכנים...

ובואו נשאל את עצמנו: ומה יקרה חלילה וחלילה אם משיח לא יבוא עד סוף הקורונה? וכי אז אין אנחנו מוכנים לקבל את גזירותיו של השם יתברך?

ליבו של האדם צריך להיות מנווט כך ש'העסק בשליטה', אבל לא כמו שאומרים אלה שאינם שומרי מצוות עדיין; בודאי שהעסק בשליטה, אבל בשליטתו של מי שאמר והיה העולם.

גם רשב"י ברח למערה

אם מדברים על ההרחקה שהורחקנו מבתי המדרשות, נצטט כאן דברים מופלאים במיוחד שנכתבו על ידי הרה"ג רבי ש. פולק. 'בשבת האחרונה התפללתי בחצר של בנין, ובאמת הרגשתי שפוף. הקב"ה זרק אותי מבית הכנסת. ואז פתאום נזכרתי בגמרא המפורסמת על רבי שמעון בר יוחאי שברח יחד עם בנו מהמלכות...

לאן הוא ברח בתחילה? - לבית המדרש! וכשהגזירה הוחמרה הוא נאלץ לעזוב את בית המדרש ולברוח למערה... מה הפשט במלים 'כשהגזירה הוחמרה'! אוהו... אני לא צריך להגיד לך מה זה... בשבועות האחרונים אנחנו חווים את זה כל הזמן... כל יומיים הגזירה הופכת להיות תקיפה יותר!!! הטבעת מתהדקת יותר ויותר...

בהתחלה עוד התחבאנו בבית הכנסת... והנה הגיע שלב ש"תקיף גזירתא" וה' גירש אותנו מבית הכנסת! אבל לא רק אותנו הוא גירש! אלא גם את רבי שמעון בר יוחאי. כן... גם רשב"י גורש מבית המדרש... וברח למערה...

נו... מה רשב"י אמר לעשות עכשיו? להרגיש נזוף... להגיד: ה' זרק אותי... אבל הוא לא עשה כך. רשב"י הוא תלמיד של רבי עקיבא! כן... רבי עקיבא במשך כל חייו הצטער על הפסוק ואהבת את ה' אלוך... מתי 'בוא לידי ואקיימנו... רבי עקיבא מכריז: לי לא מספיק שה' מראה לי אהבה! גם אני רוצה להראות אהבה לה'!

אם ה' מחייד אל, ומראה לי כמה הוא שמח בתפילות שלי ובלימוד שלי, זה נקרא שאני מרגיש ילד אהוב... אבל אם ה' לא עושה זאת, ואדרבה הוא זורק אותי מבית הכנסת, כאן יש לי הזדמנות להפגין לו אהבה! כן רבש"ע... גם אני אוהב אותך! לא רק אתה אוהב אותי!

כך חניך רבי עקיבא את התלמידים שלו. אם ה' חייד אליך, מה טוב. אבל אם ה' זורק אותך מהבית מדרש... תקפץ על זה! יש לך הזדמנות להפגין אהבה לה'! כן... הפעם זה מפגן מצדך! 'שם קנית הודך והדרך'! רק שם!

ממילא כשרשב"י נזרק מבית הכנסת כמונו... הוא נכנס בסערה למערה והתחיל לעסוק בתורה ולעבוד את ה' ביתר-שאת וביתר-עוז. וימים יגידו! וכל כלל ישראל ישירו ויזמרו בעוז ובתעצומות 'בר יוחאי, מושב טוב ישבת, יום נסת יום אשר ברכת... במערות צורים שעמדת, שם קנית הודך והדרך! כל הודו והדרו של רשב"י, מאיפה הוא מגיע? מהמערה הזו שהוא נזרק אליה!

מהבית כנסת שהוא לא התפלל בו... מהקריאת התורה שהוא לא זכה לשמוע... מהשלחן שבת וליל הסדר שהוא לא זכה לעשות לא עם המשפחה, ולא עם מצות, ולא עם יין... והיה לו את כל הסיבות שבעולם להיות עצוב!!! ועוד בשם היידישקייט! רבש"ע... זרקת אותי... אתה לא רוצה את התפילות שלי בבית הכנסת... אתה לא רוצה את הלימוד תורה שלי בבית מדרש... אבל לא!!!

רבש"י קפץ על ההזדמנות... אם ה' לא מפגין אהבה!!! אז הגיע תורי להפגין לו אהבה!! ושם!!! שם קנית הודך והדרך!!! זו תפיסת-מחשבה אחרת... אמנם אי אפשר להתעלם משרשרת הנויפות שקיבלנו משמים... שבאמת הורחקנו מהבית מדרש ומהמניין ומקריאת התורה... אבל צריך לדעת שאם ניקח את זה למקום הנכון, וכאן נפגין אהבה לה'... כאן, ודווקא כאן, נקנה את ההוד וההדר!

הבה נזכור זאת.

מדיווחים שקיבלנו עולה שהר"מים משקיעים מאמץ רב במסירת השיעורים דרך הטלפון. ולא מדובר במאמצי-סרק, אלא בהשקעת מחשבה כיצד להביא לידי כך שהשיעור יהיה מעניין ומרתק ככל האפשר, על-מנת לרכז את הבחורים הלומדים, שגם הם מבולבלים מהמצב לא פחות מהמבוגרים.

יש ישיבות שבמערכות הטלפונים שלהם אפשר ללחוץ על כוכבית באמצע השיעור, ולשאל שאלה, ממש כמו בישיבה. כך שלבחורים יש הרגשה שהם נמצאים ממש בתוך השיעור...

הבית מלא חוטים...

נכנסנו אתמול לאחד מבתי האברכים, ונתקלנו במחזה סוריאליסטי. הבית הוא בן 3 חדרים, כך שהרבה מקום בוודאי אין שם... 4 בחורים ישבו אפוא במה שנקרא סלון, שניים על הספה ושניים ליד השלחן, כשכל המרחב מלא בחוטים על גבי חוטים, וכולם יחד מאזינים לשיעורים ולשיחות. כן, ובחדר הילדים ישבו 2 בנים ועוד בת, והאזינו אף הם לדברי התורה של המלמדים בחיידר והגנת...

והאמא הנצבת בתווך, מסייעת לכולם, מגישה דברי מאפה חמים וטריים, ושתייה חמה וקרה...

והאם אנחנו לא עומדים במצב כזה? - ראה השם יתברך את עמך ישראל, שהגם שהוצאת אותם מבתי כנסיותיהם, הם ממשיכים להתדפק על דלתותיך ומתגעגעים אליך. ראה, ראה, אבא-שבשמים, ונעבור בחוצותינו בימים אלה ונראה את העם שלך, את הבנים שלך, איך הם לא מוכנים לוותר על 'אישירי' ומתפללים דרך המרפסות.

ראה, אבא, ורחם עליהם, וחוס נא על הבנים האהובים שלך. הם מוכיחים את אהבתם אליך, וקוראים-נא אליך מהקורונה: קרע-נא את גור דיננו, חמול עלינו ועל עוללנו וטפנו!

הילד בכה בכי תמרורים

ברור שכל הנסיונות שאנחנו עוברים אינם קלים כלל ועיקר. במהלך החודש האחרון נתקלנו בילד כבן 11, שעמד בתפילה ובכה בכי תמרורים. הוא ניסה להסתיר את בכיו מהסובבים, אבל לא הצליח. לאחר התפילה ניגשנו אליו ושאלנו על מה ולמה הוא בוכה.

עיניו של הילד היו עדיין אדומות וסמוקות. הוא לא מיהר להשיב. רק כאשר 'לחצנו' מעט, התפרץ הילד בבכי נסער, הצביע על בתי הכנסת ובתי המדרש הסגורים, וזעק: 'אני רוצה להיכנס לבית הכנסת.

תמיד, בימי החופשה של חודש ניסן, אני נמצא שם שעות מרובות. זה הבית שלי. ועכשיו - מה אעשה??? היכן אלמד??? אוי, אלוקים, מתי זה כבר ייגמר, ונוכל לשוב לבית הכנסת האהוב שלנו?!!!

מי שהיה באותו רגע ליד הילד המדובר, פָּרַץ אף הוא בבכי. לכולם היה ברור שזעקה טהורה שכזו של ילד יהודי טהור, שכל חפצו הוא לחזור לבית הכנסת, וללמוד - תפילה לשמי-שמים ותעורר רעש גדול בפמליה של מעלה.

להתפלל לרפואת החולים
חזקיהו רפאל אפרים
בן שרה-לאה
רפאל יעקב בן יוכבד

עדות ממקור ראשון: מדוע פרץ מרן הגר"ח קניבסקי בבכי סוער?

עדותו של הבה"ח חיים מלין משיבת 'בית מדרש עליון' שהיה באותו רגע בחדרו של מרן שליט"א

אליעזר פוסל [פ"י] דבכל פעם אמר לו כשר, ורק בפעם הזאת הוסיף את המילים 'אלא שר' אליעזר פוסל'.

צהבו פניו של יוסף הבבלי [מחמת שמחה], אמר לו [רבי אליעזר ליוסף הבבלי] - יוסף, כמדומה אני שלא כיווננו שמועתנו עד עתה [פ"י], ששאל אותו למה עד עכשיו לא צהבו פניו, אם זה משום שלא הסכים עם דבריו עד להלכה הזו, ולכן רק עכשיו כשאמר לו דבר זה צהבו פניו, אמר לו - רבי, הן [פירש"י] - כוונת וכוונת, אלא משום הכי צהבו פניי השתא שרבי יהודה פסול שנה לי, אלא שרבי יהודה 'פסול' שנה לי, והזרתי על כל תלמידיו ובקשתי לי חבר ולא מצאתי [והייתי מתיירא שמא שכחתי], עכשיו ששנית לי 'פסול' החזרתי לי אבידתי.

זלגו עיניו דמעות של רבי אלעזר בן שמוע. אמר, אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר. קרא עליו המקרא הזה (תהלים, קי"ט צ"ז) מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי וגו'. - ע"כ תו"ד הגמ' שם.

נמצא אם כן, שבהגע מרן שליט"א להאי גמרא, כל כך נתרגש, ו'זלגו עיניו

דמעות" ופרץ בבכי בראותו גודל אהבת התורה ויגיעתה שהיו לאותם אמוראים קדושי עליון, שכל כך טרחו ובקשו אחר החיפוש אם כך אמר הרבי או לא, וגם כיצד צהבו פניהם בהשיבם להם אבידה!

וכיצד זלגו עיניו של ראב"ש בראותו גודל אהבת התורה של תלמידו, עד שקרא עליו "אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר", וגם המקרא "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי"!!!

ועיין בחזון איש ב"אמונה ובטחון" (פרק ג' אות כ') שכתב אודות דברים אלה. בספרו של הרב מלר 'עובדות והנהגות' מובא שגם מרן הגאב"ד דבריסק צ"ל בכה בהגיעו לקטע הנ"ל של הגמרא. וכן הבאנו בספר 'ברכי נפשי' שם סיפר הגר"י זילברשטיין שכשהגיע פעם לביתו של מרן הגרא"ל שטיינמן מ'צא' בוכה, והיה זה גם בקטע הנ"ל של הגמרא.

אעלה על-י-כתב מעשה נורא אשר ראו עיני מרבינו הגדול מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א, מעשה שלא ימוש מנגד עיני לעולם ועד.

היה זה ביום ג' לפרשת בשלח תשע"ט, אחר הצהריים, כאשר זכיתי להיכנס עם שניים מידידי אל הקודש פנימה, אל קודש הקדשים של דורנו, ביתו נאוה קודש של רבינו. והנה, כאשר עמדנו לפניו, בעוד מרן שליט"א יושב והוגה בתלמודו, ראינו שהוא מצביע עם הסימנייה על שורות-הגמרא שעסק בה באותה עת, ולפתע פרץ בבכי נורא, והתייפח כך כ-10 שניות! ויהי לחרדת אלקים!



מרן הגר"ח בוכה

כל מי שהיה נוכח באותו מעמד, הזדעזע. ראינו בבירור את מרן שליט"א איך שכל גופיה מירתת ומתייפח בבכי, ולאחר זמן קצר פסק, והמשיך ללמוד.

בעת אשר אני הקטן התקרבותי למרן שליט"א, הצצתי בחיל וברעדה לראות באיזה מסכת ובאיזה דף הוא אוזח, וראיתי שהיה זה במסכת מנחות, דף י"ח ע"א - והבחנתי שכאשר בכה היה בדיוק באמצע העמוד.

'צאנו נרגשים מגודל המחזה, ומיד פתחנו דברי הגמרא הנ"ל, ולא האמנו למראה עינינו. וזו לשון הגמרא שם: "והתניא, אמר רבי, כשהלכתי למצות מדותי אצל רבי אלעזר בן שמוע [פירש"י] - לידע מיצוי תלמודי ולשאול ספיקותי", ואמרי לה למצות מדותיו של רבי אלעזר בן שמוע [פירש"י] - ללמד ולמצות מה שר' אלעזר חכם ממני, מצאתי יוסף הבבלי יושב לפניו והיה חביב לו [יוסף הבבלי לר' אליעזר] ביותר עד לאחת [פירש"י] - יוסף לרבי אלעזר וספרו בהלכות, עד שהגיעו להלכה אחת של זבחים. לשון אחר, והיה חביב ליוסף כל מה שרבי אלעזר מלמדו עד שהגיעו להלכה אחת]. אמר לו, רבי, השוחט את הזבח להניח מדמו למחר, מהו [האם זו מחשבת פסול, או שמא רק כשחושב לאכול, או להקטיר למחר, הרי זו מחשבה הפוסלת, ולא כשחושב רק להניח הדם], אמר לו כשר. ערבית [שאל לו שוב] - אמר לו כשר, שחרית - אמר לו כשר, צהריים - אמר לו כשר, מנחה - אמר לו כשר, אלא שרבי

הגאון הגדול רבי מרדכי רינהולד צוק"ל

ט' ניסן תש"פ

מיוחד מדמויות ההוד של בית המדרש 'לדרמן', נלקח לבית עולמו הגדול, האי גברא רבה, שהיווה בתורתו ובהליכותיו שבתוכנו, דמות מעתיק השמועה מרבותיו מצוקי תבל בישיבת פוניבז', מופלא במידותיו ובחינו, ומרומם בתפילותיו הגאון הגדול רבי מרדכי רינהולד צ"ל בעל מחבר ספרי 'מדרך עוז' על מסכתות הש"ס, ו'מנחת חיים' על התורה, והקים עולה של תורה ותשובה בעיר 'הוד השרון', כיהן בראשות ישיבת 'אור התורה' ברחוב רב אסי בב"ב.

על שלשה דברים העולם עומד, זוהי תמצית יסוד קיומו של העולם הגדול של הזוכים וגרים במושג העילאי של רשב"ם וסביבת בית הכנסת 'לדרמן', המהווה דמות חיקוי לכל קהילה תורתית בתבל, לאחוז ב'משהו' מהסביבה הקדושה הזו ואישיה הדגולים.

על התורה - רבים מבאי בית הכנסת שנוסד לפני כמעט חמישים שנה חבים לר' מרדכי המון המון דברי תורה, יסודות בלימוד, והפשטת ההבנה הישרה, שהיה כל שיחו ושיגו עם מגוון הת"ח מבין חבריו מפוניבז' ועד לתלמידי החזו"א, והשכיל לייצר נעימות לדברי התורה וליחסי בין אדם לחברו, בין מבוגרים ובין צעירים. זכור הגאון העילויי רבי חצק'ל ברטלר צ"ל שהיה מגיע אל רבי מרדכי להציע עוד איזו 'הגדרה לימודית' שהוא שקוע בה עוד מהקושיא שלו מיום האתמול... ועד אל בעל-בית קובע עיתים שמגיע לברר אצלו דקדוק במקרא. והיו שקבעו עמו זמנים להליכה משותפת לשמוע ולקבל ממנו עוד ועוד חיזוק ותורה, והוא השכיל להגיש אל לשונם ביאורים וחיזוקים מעוררים על הפרשות ועל התפילות, להביא ברכה אל ביתם.

עבודה זו תפילה – תמיד היה מקדים וזריז לקבוע את מקומו עוד לפני התפילה. תפילותיו היו בשלווה ובנעימות, כאשר כל תפילה ותפילה הסתיימה עם שמחה של 'הבוטח בה' בתפילותיו, ובתפילות רבות יצא מהם עם התעוררות וביאורים נפלאים שהתעורר בתפילתו. והיה הגה"צ רבי יעקב גלינסקי צ"ל בא בקביעות למקומו של רבי מרדכי "לקנות" איזשהו התעוררות לפני ואחרי תפילותיו של רבי מרדכי. והיה מבטיח למכור אותם בדרשותיו לרבים. ומה גדולה היתה ההתעוררות בגשתו לפני העמוד בימים יחודיים, בסליחות של י"ג מידות, ובהושענא רבה ובתפילת גשם בשמחת תורה, שהיה מרגש את כל הציבור בתפילות עילאיות שרוממו את כל המתפללים כאחד.

על גמילות חסדים – היה לו לרבי מרדכי 'נעימות' עם כל אחד ואחד, צעיר כמבוגר, ובמידה זו הציב את עצמו להנחיל ממידותיו הטובות בין כולם. כך היה פותר אי נעימויות היכולות להביא מחלוקות וויכוחים מיותרים, וביציבותו ובשמחתו התמידית יכל לרכז דעות ולהראות פנים טובות. זכה והיה לו אוזן קשבת יחד עם לב משכיל לכל דבר וענין שישב על לבו של מאן דהו, להבין ליבם ולמלאות חפצם, וליישר את דרכם.

טרח לכבד את המתפללים הקבועים שיהיו לפנייהם תדיר סידורים שבהם הם חפצים להתפלל מוכנים על מקומם בטרם בואם. היה יהודי מבוגר בא בימים שקבע את עצמו מבוקר ועד ערב בבית הכנסת והקפיד להכריז 'כהנים' בטרם ברכתם, והיו עוד כמה שהיו מכריזים, ורבי מרדכי היה ניגש מאחד לשני בכל תפילה ומבקש לכבד את המבוגר בהכרזתו.



נלקח מאיתנו לישיבה של מעלה
בהכנה ובישוב הדעת מופלאה
בערב שבת הגדול פרשת צו
ט' ניסן תש"פ

לראותם

לראות את גדולי ישראל

עלון מס. 2 | אייר תש"פ | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות"



תמונה זו שפורסמה בשער הקובץ בשבוע שעבר הביאה רבים לשאול מה הסיבה ומה המנהג לכך.

בגליון "דברי ש"ח" הובא פעם המעשה סביב השטריימל וכך נכתב "כך מספרת בתו של הגר"ח קניבסקי הרבנית צביה (מובא בספר בית אמי) "כאשר המעה לפרקה חיה, בתם השלישית של סבא וסבתא לוי (השווער של הרב אלישיב חמיו של הגר"ח), הוצע לשרבה עם הבחור וספ' שלום אלישיב, בן יחיד להוריו - אביו רבי אברהם, 'הרב מהומלא', ולאמו מרת חיה מושא. סבתא חיה מושא הייתה בתו של המקובל הקדוש רבי שלמה אלישיב (עלאשאוו) זצ"ל, שנודע בכינוי 'בעל הלשם' על שם ספרו 'לשם שבו ואחלמה'."

"כשהגיעו ה'לשם' ומשפחתו לארץ, הראה להם הסבא רבי אריה את הלבוש הנחוג בירושלים. ואכן, מאז החל ה'לשם' לחבוש ספורדיק, וה'הומלער רב' - שטריימל."

"אותו ספורדיק התגלגל והגיע לידי הסבא הסטייפלר" מספרת הרבנית צביה: "כאשר נישא אבא ואמא, (הגר"ח והרבנית בת שבע) מסר רבי אריה את הספורדיק לאבא כדי שיחבוש אותו בשבתות ובמועדים כאשר הוא עולה ירושלימה לבית חמיו הרב אלישיב, לכל יהיה יוצא דופן ביניהם. אולם הסטייפלר הורה לאבא: 'אינך צריך לחבוש את הספורדיק, הביאהו לי'. מאז עבר הספורדיק לדשותו של הסטייפלר, והוא היה חובשו בברכת המזון של סעודה שלישית."

"אחר פטירתו של הסטייפלר זצ"ל הניחו את הספורדיק בשקית, וכשפתחוה לאחר כשנתיים, ראו כי הוא התפורר ואיננו. כיום חובש גם אבא שטריימל במועדים - בקידוש ובברכת המזון. הוא אבא החל בכך כאשר קיבל סבא הרב אלישיב שטריימל חדש ומסר לו את הישן לאבא."



מזן שר התורה
שקוע בלימוד התורה



מזן הגר"ח - שבתסקי שליט"א
במסירת שיעור פתחה



מזן המשגיח הגה"צ
רבי אהרן חדש שליט"א
בתפילה בשיבת מיד



הגאון הגדול רבי יצחק
זילברשטיין שליט"א בלימוד

יו"ל ע"י מערכת קובץ גליונות. נשמח לקבל מדי שבוע תמונות למדור חדש זה. נא להזהר מזכויות יוצרים וחשש גזל.
תמונות יש להעביר למייל המערכת: k.gilyonot@gmail.com

הכנסיה הגדולה שע"י לב לאחים



יו"ל ע"י מערכת קובץ גליונות. נשמח לקבל מדי שבוע תמונות למדור חדש זה. נא להזהר מזכויות יוצרים וחשש גול.
תמונות יש להעביר למייל המערכת : k.gilyonot@gmail.com